

Til Styret i Cultiva

Kristiansand, 05.02.18

Innkalling til styremøte i Cultiva

Dato: 12. februar 2018
Tid: Kl 10:30 – 14:00
Sted: Vestre Strandgate 27, Kristiansand

Møtet starter med utdeling av årets talentpris fra Cultiva Ekspress Kunst og Cultiva Ekspress Idrett.

Det serveres lunch under møtet.

Saksliste:

5/18	Godkjenning av protokoll fra møte 19. januar 2018	Side	1
6/18	Referatsaker:		
	6.1 Diverse orienteringer fra administrasjonen		
	6.2 Status prosjektinvesteringer	Side	5
	6.3 Prosjektidéer	Side	14
7/18	Status kapitalforvaltning	Side	33
8/18	Kapitalforvaltningsstrategi	Side	42
9/18	Revidert styreinstruks	Side	73
10/18	God styring og ledelser av stiftelser	Side	88
11/18	Sørnorsk Filmmobil, år 2 av 3	Side	136
12/18	Eventuelt		

Med vennlig hilsen

Ansgar Gabrielsen
Styreleder

Erling Valvik
Administrerende direktør

Dato: 31. januar 2018
Saksnummer: 05/18
Til: Styret
Møtedato: 19. januar 2018
Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr

Godkjenning av protokoll fra styremøte 19. januar 2018

Utkast til protokoll er oversendt styret i etterkant av møtene. Vi har ikke mottatt forslag til endringer.

Forslag til vedtak:

Styret godkjenner protokoll fra styremøte 19. januar 2018.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg: Protokoll fra styremøte 18. januar 2018
Utrykte vedlegg: Ingen

PROTOKOLL FRA EKSTRAORDINÆRT STYREMØTE I

Cultiva – Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse

Dato: 19. januar 2018
Sted: Vestre Strandgate 27, Kristiansand
Behandlede saker: 01 - 04/18
Møtets varighet: 10:00 – 12:00
Møteleder: Ansgar Gabrielsen
Referent: Jan Erik Tønnessen

Til stede:
Ansgar Gabrielsen
Jørgen Kristiansen
Kristin Wallevik
Sissel Leire
Torbjørn Urfjell
Mette Gundersen
Cecilie Nissen

Forfall:

Mette Gundersen (1. vararepresentant) og Cecilie Nissen er fast møtende vararepresentanter.

Til stede fra administrasjonen:

Erling Valvik og Jan Erik Tønnessen.

Enstemmige vedtak markeres ikke i protokollen. Administrasjonens forslag til vedtak vises ikke i protokollen i saker hvor styrets vedtak er i samsvar med forslaget.

Saksliste:

01/18 Godkjenning av protokoll fra møte 11. desember 2017.

Vedtak: Styret godkjenner protokoll fra styremøte 11. desember 2017.

02/18 Status Kapitalforvaltning

Vedtak: Status kapitalforvaltning per 31.12.17 tas til etterretning.

03/18 Handlingsprogram 2018-2021, prosjektprioriteringer i 2018 og administrativt budsjett

- Vedtaks:**
- 1) Cultiva bevilger 100 millioner kroner til Sørlandets Kunstmuseums nye kunstmuseumsbygg «Kunstsilo». Bevilgningen er betinget av at prosjektet er fullfinansiert i henhold til søknaden fra SKMU og det skal utbetales i takt med øvrig finansiering.
    - 1b) Det er en forutsetning for bevilgningen på 100 mill kroner at det foreligger troverdige og tilstrekkelige tilsagn knyttet til tilsagn på tilskudd fra offentlige myndigheter til drift av Kunstsiloen. Den dokumenterte driftsstøtte skal godkjennes av styret i Cultiva før utbetaling av de bevilgede midler kan finne sted.
    - 1c) Det blir tinglyst en betingelse for bevilgningen at SKMU er eier av bygget. Et eventuelt salg av bygget skal godkjennes av styret i Cultiva. Det tas forbehold om at Cultiva kan tilbakekalle bidraget.
  - 2) Søknad om lån til Sørlandets Kunstmuseum avslås.
  - 3) Oppfølgingsbevilgninger knyttet til allerede igangsatte flerårige prosjekter vil bli behandlet fortløpende i tråd med de opprinnelige planene.
  - 4a) Det bevilges følgende til videreføring av flerårige prosjekter:
    - kr 500 000,- til Posebyen Kulturskole år 3 av 3
    - kr 300 000,- til Barn i Byen 2018
    - kr 600 000,- til Vitensenter Sørlandet, avd. Kr.sand år 2 av 3
    - kr 3 350 000,- til Cultiva Ekspress kunst og Idrett 2018
    - kr 1 600 000,- til Ungdomskilden år 3 av 3
    - kr 150 000,- til UKM Storbyprosjekt år 3 av 3
    - kr 500 000,- til Scenekunst Sør, år 2 av 3
  - 4b) Administrasjonen får fullmakt til å videreføre de inngåtte samarbeidsavtaler.

En eventuell videre medvirkning til prosjektene vil være betinget av at prosjektene utvikler seg som forventet, og at Cultiva har tilgjengelige midler til prosjektinvesteringer.
  - 5) Avsetningen til Barnas Hus tas ut og bidrar til finansiering av Kunstsiloprosjektet, men tas inn igjen i 2020 og 2021.
  - 6) Nye prosjekter vurderes i Handlingsprogram 2019-2022.

- 7) Styret vedtar fremlagte allokeringsrammer for kapitalforvaltningen for 2018.
- 8) Styret ber administrasjonen legge frem forslag til revidert kapitalforvaltningsstrategi i neste styremøte.
- 9) Styret vedtar fremlagte forslag til administrativt budsjett for 2018.

04/18   **Eventuelt**

Vedtak: Ingen saker

Kristiansand 19. januar 2018

Ansgar Gabrielsen
Styreleder

Sissel Leire

Kristin Wallevik

Jørgen Kristiansen

Torbjørn Urfjell

Mette Gundersen

Cecilie Nissen

Dato: 31. januar 2018
Saksnummer: 6.2/18
Til: Styret
Møtedato: 12. februar 2018
Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr

Status prosjektinvesteringer

Status prosjektarbeid

Cultiva har igangsatt flere prosjekter som går over flere år. Forslag om videre bevilgninger vil være avhengig av progresjon i prosjektene, og at Cultiva har midler tilgjengelig til prosjektinvesteringer. Nedenfor kommer en oversikt over alle igangsatte prosjekter som er i drift, samt foreslåtte nye prosjekter i dette styremøtet (markert med **rødt**)

	2018	2019	2020	2021
Igangsatte prosjekter Barn og Unge				
Posebyen Kulturskole (år 3/3)	0,5			
Barn i Byen 2018	0,3			
Vitensenter Sørlandet, avd. Kristiansand 2018	0,6			
Sum bevilget i tidligere styremøter 2018	1,4			
Sørnorsk Filmsenter, Filmbil (år 2/3)	0,28			
Sum forslag i dette styremøtet	0,28			
Cultiva Ekspress Junior, RUTPLUKS	0,2	0,2	0,2	
Cultiva Ekspress Junior, Skapende barn	1,7	1,7		
Norway Summer Games, hovedprosjekt	0,3	0,2		
Kristiansand Internasjonale Dragefestival	0,28	0,23		
Geitmyra Matkultursenter Hovedprosjekt	1,9	0,6	0,5	0,4
Maskefall	0,4	0,35		
KIF Friidrett, barnestevne Quartlekene	0,05	0,05		
Sørnorsk Filmsenter, Filmbil	0,09			
Barn i Byen Kristiansand	0,3	0,3	0,3	0,3
Vitensenter Sørlandet, avd. Kristiansand	0,6			
Anslag fremtidig bevilgningsbehov	5,82			
Sum barn og unge	7,5	3,63	1,0	0,7
Igangsatte prosjekter Talentutvikling				
Cultiva Ekspress Kunst og Idrett 2018	3,35			
UngdomsKilden (år 3/3)	1,6			
UKM Storbyprosjekt (år 3/3)	0,15			
Sum bevilget i tidligere styremøter 2018	5,1			
Vest-Agder Idrettskrets, Ung og lovende	0,02	0,02		
Cultiva Ekspress Kunst og Idrett	3,4	3,4	3,4	3,4
Anslag fremtidig bevilgningsbehov	3,42	3,42	3,4	3,4
Sum talentutvikling	8,5	3,42	3,4	3,4
Igangsatte prosjekter Kompetanseutvikling				
Scenekunst Sør (år 2/3)	0,5			
Sum bevilget i tidligere styremøter 2018	0,5			
Egenregi - seminarserie	0,5	0,5	0,5	0,5
Scenekunst Sør	0,3			
Anslag fremtidig bevilgningsbehov	0,8	0,5	0,5	0,5
Sum kompetanseutvikling	1,3	0,5	0,5	0,5

Sum igangsatte, flerårige prosjekter alle satsingsområder	17,3	7,5	4,9	4,6
Herav allerede bevilgede midler styremøter 2018:	7,0			
Herav foreslåtte bevilgninger i dette styremøtet:	0,28			
Restbehov for bevilgninger til flerårige prosjekter	10,02	7,5	4,9	4,6

Ikke utbetalte prosjektinvesteringer

Hittil i 2018 er det utbetalt kr 2 132 600,- i henhold til vedtatte bevilgninger.

Prosjektgjeld, dvs. vedtatte, ikke utbetalte prosjektmidler, utgjør kr 126 466 351,- og er fordelt på:

<u>År</u>			<u>Restbeløp</u>
2015	8 prosjekter med restbeløp (se vedlegg)	Kr	2 035 000
2016	12 prosjekter med restbeløp (se vedlegg)	Kr	6 505 500
2017	17 prosjekter med restbeløp (se vedlegg)	Kr	10 925 850
2018	8 prosjekter med restbeløp (se vedlegg)	Kr	107 000 000
Sum		Kr	126 466 351

Erling Valvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg:

- 1) Prosjektstatus 2018
- 2) Prosjektstatus 2017
- 3) Prosjektstatus 2016
- 4) Prosjektstatus 2015

Utrykte vedlegg: Ingen

OTALOVERSIKT OVER INVESTERINGER OG UTBETALINGER

	Investert	Utbetalt 03	Utbetalt 04	Utbetalt 05	Utbetalt 06	Utbetalt 07	Utbetalt 08	Utbetalt 09	Utbetalt 10	Utbetalt 11	Utbetalt 12	Utbetalt 13	Utbetalt 14	Utbetalt 15	Utbetalt 16	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Utbetalt 19	Rest
003	23 650 000	1 152 282	14 114 420	3 994 650	252 500	250 000	22 100	680 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
004	19 451 548	6 394 448	2 011 150	175 000	100 000	0	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1 855 648
005	24 495 522	8 894 275	8 894 275	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1 695 674
006	26 441 867	8 282 621	13 843 550	707 000	70 000	0	90 000	-261 250	0	0	0	10 000	0	0	0	0	0	0	-1 753 561
007	32 821 500	7 939 883	17 654 138	1 010 000	0	-416 000	38 000	0	20 000	0	0	38 000	0	0	0	0	0	0	-157 846
008	8 972 223	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-5 779 220
009	28 400 339	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	208 053
010	8 210 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 254 727
011	8 210 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 352 260
012	4 970 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 175 000
013	4 970 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 165 943
014	9 872 304	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	580 000
015	17 950 034	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12 000
016	28 738 752	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1 102 032
017	22 698 250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-9 724 002
018	87 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-8 679 000
um	347 770 136	1 152 282	22 998 695	18 661 719	25 123 023	29 850 739	14 825 528	22 314 008	13 341 341	12 932 000	7 294 433	4 390 569	6 029 346	9 749 008	14 499 443	16 008 050	2 132 600	0	107 000 000

IFERDNET STRATEGI 2011-2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Sum	1 %
arm og unne	0	1 750 000	4 020 000	8 675 000	21 370 750	21 703 250	1 400 000	1 400 000	58 919 000	33 %	58 919 000	33 %
alentutvikling	2 900 000	3 025 000	4 255 000	6 475 000	6 030 000	1 721 000	5 100 000	29 506 000	29 506 000	17 %	29 506 000	17 %
omsetningsutvikling	0	1 125 000	1 607 000	2 825 000	2 450 000	125 000	500 000	8 632 000	8 632 000	5 %	8 632 000	5 %
om nullifisering	0	0	0	0	0	0	80 000 000	80 000 000	80 000 000	45 %	80 000 000	45 %
net	0	150 000	0	-486 000	-486 000	470 000	0	134 000	134 000	0 %	134 000	0 %
rets pros lektinvesteringer	2 900 000	6 050 000	9 882 000	17 975 000	29 364 750	24 019 250	87 000 000	177 191 000	177 191 000	100 %	177 191 000	100 %
libaleforinjer	-2 165 943	-1 080 000	-9 696	-34 966	-625 998	-1 321 000	0	-5 227 603	-5 227 603		-5 227 603	
letto pros lektinvesteringer	734 057	4 970 000	9 872 304	17 950 034	28 738 752	22 698 250	87 000 000	171 963 397	171 963 397		171 963 397	

VERORDNET STRATEGI 2003-2011

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totalt	1 %
Nett for kreativitet og stedsutvikling	1 682 200	1 457 000	1 586 250	4 432 725	4 680 544	3 780 000	25 943 356	1 055 000	3 790 000	48 407 075	24 %
Nett for ikke-kommerielle virksomheter	13 999 300	7 762 500	16 355 890	17 318 001	12 055 000	530 000	4 265 000	465 000	870 000	73 620 691	36 %
ommersiell konsentrasjon	1 398 000	8 160 000	3 886 716	4 141 800	13 649 850	2 360 992	14 092 000	1 451 000	750 000	49 590 358	24 %
risdiansand som konfidensialsentrum	6 570 500	2 072 048	3 414 821	1 516 231	3 686 868	3 326 250	7 762 500	1 124 750	3 175 000	32 648 968	16 %
rets pros lektinvesteringer	23 650 000	19 451 548	24 943 677	27 408 757	34 072 262	9 997 242	52 062 856	4 095 750	8 585 000	204 267 092	100 %
libaleforinjer	-2 165 943	-1 080 000	-9 696	-34 966	-625 998	-1 321 000	0	-5 227 603	-5 227 603		
letto pros lektinvesteringer	734 057	4 970 000	9 872 304	17 950 034	28 738 752	22 698 250	87 000 000	171 963 397	171 963 397		

	Antall	Beslutnings	Tilbakemeldinger	Netto bedriftning
003	45	23 650 000	0	-23 650 000
004	61	19 451 548	0	19 451 548
005	64	24 943 677	-448 155	24 495 522
006	72	27 408 757	-966 890	26 441 867
007	73	34 072 262	-1 150 762	32 921 500
008	46	9 997 242	-1 025 019	8 972 223
009	88	52 062 856	-23 662 517	28 400 339
010	27	4 095 750	-832 010	3 263 740
011	19	8 585 000	-375 000	8 210 000
012	1	2 900 000	-2 165 943	734 057
013	5	6 050 000	-1 080 000	4 970 000
014	14	9 882 000	-9 696	9 872 304
015	28	17 975 000	-24 966	17 950 034
016	25	29 364 750	-625 998	28 738 752
017	21	24 019 250	-1 321 000	22 698 250
018	8	87 000 000	0	87 000 000
um	997	381 458 092	-33 687 956	347 770 136
irelsen for store kulturinstitutt				350 000 000
isponert til formårealisering				697 770 136

PROSJEKTSTATUS 2018

Nr	Samarbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Investert 2018	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status	Rest	Kommentar
17046	Barn i Byen Kulturformidling AS	Barn i Byen 2018	300 000			300 000	B	S 19.01.18	
17048	Blå Kors Kristiansand	Posebyen kulturskole, år 3 av 3	500 000			500 000	B	S 19.01.18	
17045	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Ungdomskilden, år 3 av 3	1 600 000			1 600 000	B	S 19.01.18	
17044	Scenekunst Sør	Kompetansesenter for scenekunst, år 2 av 3	500 000			500 000	B	S 19.01.18	
17047	Senter for ung kunst og kultur v/UJA	Cultiva Ekspres Kunst og Idrett 2018	3 350 000			3 350 000	B	S 19.01.18	
17050	Sørlandets Kunstmuseum	Kunstsilo	80 000 000		20 000 000	100 000 000	B	S 19.01.18	Betingelser: Overført 20 MNOK fra avsetninger til Bamas Kulturhus jan-18 (E-16001 og E-17002)
17049	Vest-Agder Fylkeskommune	UKM Storbyprosjekt, år 3 av 3	150 000			150 000	B	S 19.01.18	
17043	Vikensenter Sørlandet	Avdeling Kristiansand, år 2 av 3	600 000			600 000	B	S 19.01.18	
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
						0			
Sum			87 000 000	0	20 000 000	107 000 000			

Investeringer fordelt pr satsningsområde:

1 Barn og unge	1 400 000
2 Talentutvikling	5 100 000
3 Kompetanseutvikling	500 000
4 Nye muligheter	80 000 000
5 Annet	0
Årets prosjektinvesteringer	87 000 000
9 Tilbakeføringer	0
Netto prosjektinvesteringer	87 000 000
	0

A: Avvik
B: Ikke kontraktsfestet
C: I rute
D: Aksjer eller lån
E: Sluttrapport gjenstår
F: Ferdig

PROSJEKTSTATUS 2017

Nr	Samarbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Investert 2017	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status	Kommentar
17009	ABUP	Psysten Vår - Barn	1 500 000				1 500 000	B	S 05.01.17
17024	Akershus Fylkeskommune	Filmklubb år 2	250 000			-250 000	0	F	Tilbakeført. Samarbeid avsluttet.
17033	Barn i B-yen Kulturformidling AS	Våre bilder 2017	103 250	82 600			20 650	C	S 10.10.17
17001	Egenregi	Møter og seminarer 2017	500 000	72 000		-230 000	198 000	C	S 20.12.16
17002	Egenregi	Barnas Kulturfest	10 000 000			-10 000 000	0	C	Utbet Løk-seminar, overført 250k fra E-15066, overført 240k til E-16057.
17012	Foreningen Musikk Glir Liv	KSO Grøbiskonsert med Thaiandske barn	50 000	50 000			0	F	S 20.12.16
17025	Geltmyra Matkultursenter	Etablering i Kristiansand	5 000 000				5 000 000	C	S 18.09.17
17026	Indie Film AS	Lansering "Natta Papa Henta oss"	100 000	80 000			20 000	C	S 19.06.17
17006	KIF Frilidrett	Quartlekene Barnesteve	100 000	80 000			20 000	C	S 15.03.17
16057	Kilden Teater og Konserthus	Kildenkonferansen 2017		240 000			240 000	C	
17036	Kilden Teater og Konserthus	Kildenkonferansen 2018	0			240 000	240 000	C	Utkast samavtale sendt
16050	Kristiansand internasjonale dra-efestival	Dra-efestival	350 000	280 000			70 000	C	S 18.09.17
17008	Kulturalliansen Møskedall	Forestillingen "Møskedall"	450 000	360 000			90 000	C	S 05.05.17
17010	Olav Wicken	Historien om Cultiva	470 000	282 000			188 000	C	S 27.02.17
16056	Stiftelsen Sportikus	Norway Summer Games	500 000	400 000			100 000	C	S 27.02.17
17023	Talent Norge/MFO	Utbetalte krav MFO	225 000				225 000	B	S 22.05.17
17003	UIA Kunstfag	Trafik 2.0	600 000	300 000			300 000	C	S 27.02.17
17037	UIA Kunstfag	Rutpluks år 2 (Fase 2)	1 000 000				1 000 000	C	S 05.05.17
17013	UIA Kunstfag	Skapende Barn år 2	1 700 000	850 000			850 000	C	Utkast samavtale sendt
17014	UIA Kunstfag	Mv Machine hovedprosjekt	1 100 000				1 100 000	C	S 19.06.17
17028	Vest Auster Idrettskrets	Ung og Lovende	21 000	16 800			4 200	C	S 10.10.17
			0				0		
			0				0		
			0				0		
			0				0		
TILBAKEFØRINGER									
15021	Senter for ung kunst og kultur v/UIA	Cultiva Ekspres junior. Pilotprosjekt YouthBank i Kristiansand	-51 000			51 000	0	F	S 04.06.15
15064	Akershus Fylkeskommune	Filmklubb år 2	-250 000			250 000	0		
14060	Egenregi	Møter og seminarer 2015 (jfr. Handlingsprogram)	-420 000			420 000	0		
15066	Egenregi	Møter og seminarer 2016 (ref. Handlingsprogram)	-250 000			250 000	0		
16002	1B1 Group AS	No boundaries 2016 (år 2)	-250 000			250 000	0		
15002	1B1 Group AS	Talentutvikling unge strykkere, år 1 av 3	-100 000			100 000	0		
			0				0		
			0				0		
Sum			22 698 250	2 160 800	932 600	-8 679 000	10 925 650		

A:	Avvik
B:	Ikke kontraktsfestet
C:	I rute
D:	Akter eller lån
E:	Samarbeid overført
F:	Ferdig

21 703 250
1 721 000
125 000
0
470 000
24 019 250
-1 321 000
22 698 250
0

- Investeringer fordelt pr satsningsområde:
- 1 Barn og unge
  - 2 Talentutvikling
  - 3 Kompetanseutvikling
  - 4 Nye muligheter
  - 5 Annet
- Årets prosjektinvesteringer**
9 Tilbakeføringer
Netto prosjektinvesteringer

PROSJEKTSTATUS 2016

Nr	Samarbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Investert 2016	Utbetalt 16	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status	Kommentar
16002	1B1 Group AS	No boundaries 2016 (år 2)	500 000	250 000			-250 000	0	F	S 12.02.16 Undersøvelsevaluering igangsatt desember 2016. Tilbakeført sep 2017
16008	Agder Kunstsenter	Qunst25	200 000	200 000				0	F	S 23.05.16 Utsatt rapporteringsfrist til 30.09.16
16044	Assitej Norge	SAND Internasjonal scenekunsthifestival for barn og unge 2017 (år 3 av 3)	500 000		400 000			100 000	C	S 20.12.16
15050	Barn i Byen Kulturformidling AS	Våre bilder	103 750	83 000	20 750			0	F	S 12.02.16 Signert 12.08.16
16043	Barn i Byen Kulturformidling AS	Barn i Byen Kristiansand 2017	300 000		240 000			60 000	C	S 20.12.16
16045	Blå Kors Kristiansand	Posebyen kulturskole 2017 (år 2 av 3)	600 000		480 000			120 000	C	S 20.12.16
15056	Den internasjonale kulturfestivalen	Bruk av kultur for å fremme integrering og deltakelse fra barn og unge med ulik kulturell og sosial bakgrunn	100 000				-100 000	0	F	Takket nei til bevilgning i epost 27.05.16. Tilbakeført august -16
16001	Egenregi	Barnas kulturhus (arb.tittel)	10 000 000				-10 000 000	0	F	Reslutning i HP 2016-2019 om årlig avsetning. Til bygg. Overført avsetning til Kunstilo E-17050 jan-18
14042	Egenregi	Barnas kulturhus (arb.tittel) fase 1	1 900 000	268 000	250 000			1 632 000	C	S 15.06.16 Prosess og innholdsarbeid
14043	Egenregi/Geltmyra Matkultursenter Kristiansand	Forprosjekt matkultursenter i Kristiansand	250 000					0	C	S 20.12.16 Signert 31.01.17
16040	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Ungdomskilden 2017 (år 2 av 3)	1 600 000		1 280 000			320 000	C	S 20.12.16
15041	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Kilden Dialog 2017 (år 4 av 4)	2 500 000		1 250 000			1 250 000	C	S 20.12.16
15064	Mediefabrikken	FilmLab Norge (år 1 av 3)	250 000	125 000	75 000			50 000	C	S 12.02.16 Sendt utkast til kontrakt 24.06.16. Signert 26.08.16
06018	Nordic Digital Alliance (tidl. Kristiansand D-Kino Alliance)	Midlertidig likviditetslån til NDA	-486 000	-486 000				0	D	S 14.01.10 Tilbakeført ikke utbetalt lån kr 100 000 etter salg aksjer. Tilbakebetalt lånet juli 2016 iht. avtale.
16016	Norsk Musikkorps Forbund	Utredning av skolekorpse i Kristiansand	80 000		80 000			0	F	S 20.12.16
15059	Partnership for Change	Mot uten grenser i Kristiansand	100 000		960 000			100 000	B	S 12.02.16 Møte 12.04.16
15023	Scenekunst Sør	Etablering av kompetansesenter for scenekunst i Kristiansand (år 1 av 3)	1 200 000					240 000	C	S 26.09.16 Signert 16.1.17
15065	Senter for ung kunst og kultur v/UJA	Cultiva Ekspress Junior: Skapende barn (år 1 av 4)	1 500 000	750 000				0	F	S 23.05.16 Inntil 1,5 MNOK år 1. Signert 06.12.16
16026	Senter for ung kunst og kultur v/UJA	Cultiva Ekspress Junior: Pilot My Machine i Kristiansand	900 000	450 000	450 000			0	F	S 26.09.16
16042	Senter for ung kunst og kultur v/UJA	Cultiva Ekspress 2017	3 250 000		1 625 000			1 625 000	C	S 20.12.16
16012	Sørnorsk Filmsenter	Filmbil (år 1 av 3)	1 017 000	508 500				508 500	C	S 23.05.16 Signert 31.10.16
16014	Teater Pergola	Teaterforestilling for barnehegebarn: Historier fra ei gruve	180 000		180 000			0	F	S 26.09.16
16017	Universitetet i Agder	Kristiansand sommarteatret	170 000	170 000				0	F	S 15.06.16 Fv signert 28.06.16. JOS signert 11.07.16
16046	Vest-Agder Fylkeskommune	Storbyprosjektet UKM 2017 (år 2 av 3)	150 000		150 000			0	F	S 20.12.16
16004	Vitensenter Sørlandet	Etablering av avdeling i Kristiansand (år 1 av 3)	2 500 000		2 000 000			500 000	C	S 26.09.16

TILBAKEFØRINGER																				
15029	Egenregi	Cultiva Play & Learn Innovation Challenge	-25 998														0	F	S 21.08.15	Premie 10 000 E og maksimalt 350 000 DKR til CKO. Restbeløp kr 25 998 tilbakeført mars 2016
15036	Senter for ung kunst og kultur v/Ulia	Cultiva Ekspress Junior: Barnas Oktober 2016, år 1 av 3	-200 000														0	F	S 07.12.15	Betingelser i vedtak ikke oppfylt. Tilbakeført Juni 2016.
15056	Den internasjonale kulturfestivalen	Bruk av kultur for å fremme integrering og deltakelse fra barn og unge med ulik kulturell og sosial bakgrunn	-100 000														0	F	S 12.02.16	Takket nei til bevilgning i epost 27.05.16. Tilbakeført august -16
14024	Blå Kors Kristiansand, Vipens m.fl.	Blue Vipens Cup 2015	-300 000														0	F	S 06.02.15	Sendt utkast til avtale 12.03.15. Cup 2015 avlyst pga få påmeldte. Tilbakeført sept 2016
Sum			28 738 752	1 868 500	9 440 750	1 200 000	-9 724 002	6 505 500												

Investeringer fordelt pr satsningsområde:

- 1 Barn og unge
- 2 Talentutvikling
- 3 Kompetanseutvikling
- 4 Nye muligheter
- 5 Annet

Årets prosjektinvesteringer

- 1 Tilbakeføringer

Netto prosjektinvesteringer

A: Avvik
B: Ikke kontraktsfestet
C: I rute
D: Aksjer eller lån
E: Sluttrapport sjønstår
F: Ferdig

21 370 750
6 030 000
2 450 000
0
-486 000
29 364 750
-625 998
28 738 752

PROSJEKTSTATUS 2015

Nr	Samrbeidspartner	Prosjektbeskrivelse	Investert 2015	Utbetalt 15	Utbetalt 16	Utbetalt 17	Utbetalt 18	Justeringer	Rest	Status	Kommentar
15002	1B1 Grupp AS	Talentutvikling unge strykere, år 1 av 3	500 000	400 000				-100 000	0	F	S 27.04.15 Undervisevaluering igangsatt desember 2016. Tilbakeført sep 17
14028	ABUP	Psyken vår	1 000 000	500 000					500 000	C	S 27.04.15
14037	ASSITEJ Norge	Videreutvikling av ASSITEJ-festivalen i Kristiansand	800 000	640 000	160 000				0	F	S 06.02.15
15050	ASSITEJ Norge	SAND Internasjonal scenekunsthifestival for barn og unge 2016, år 2 av 3	500 000	400 000	100 000				0	F	S 07.12.15 Signert avtale 03.10.16
15055	Barn i Byen Kulturformidling AS	Barn i Byen Kristiansand 2016	300 000	240 000	60 000				0	F	S 07.12.15 Signert 01.06.16
14021	Blå Kors Kristiansand	Forprosjekt Posebyen Kulturskole	150 000	150 000					0	F	S 06.02.15
15048	Blå Kors Kristiansand	Posebyen Kulturskole 2016, år 1 av 3	700 000	560 000	140 000			-300 000	0	F	S 07.12.15 Signert 28.06.16
14024	Blå Kors Kristiansand, Vipens m.fl.	Blue Vipens Cup 2015	300 000						0	F	S 06.02.15 Sendt utkast til avtale 12.03.15. Cup 2015 avlyst pga få påmeldte.
15029	Egenregi	Cultiva Play & Learn Innovation Challenge	550 000	467 559	56 443			-25 998	0	F	Tilbakeført sept 2016 Premie 10 000 E og maksimalt 350 000 DKR til CKO. Restbeløp kr 25 998 tilbakeført mars 2016
15031	Egenregi	KildenKonferansen 2016						0	0	F	S 21.09.15 Overført kr 400 000 fra E-14060. Konferanse avlyst des -15
15066	Egenregi	Møter og seminarer 2016 (ref. Handlingsprogram)	500 000					-500 000	0	F	S 07.12.15 Overført kr 250 000 til E-17001, og tilbakeført 250 000 pr sep 2017
15039	Egenregi/EFC	Forprosjekt beste praksis for regionale stiftelser						50 000	50 000	B	S 21.09.15 Overført kr 50 000 fra E-14060
15024	Eliasland	Mulighetsstudie	100 000						100 000	B	S 21.09.15 Betingelser i vedtak. Møte avholdt
15049	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Kilden Dialog 2016, år 3 av 4	2 500 000	2 000 000	500 000				0	C	S 07.12.15 Signert 10.02.16
15054	Kilden Teater- og Konserthus IKS	Ungdomskilden 2016 (år 1 av 3)	1 600 000	1 280 000	320 000				0	C	S 07.12.15 Betingelser oppfylt. Sendt utkast til avtale 25.01.16
14059	Kristiansand Folkehøgskole	Etablering av linjen "Barn og oppvekst"	200 000	200 000					0	F	S 27.04.15 Sendt utkast til kontrakt 29.06.15 og 15.10.15. Signert avtale 20.10.16
14057	Norges Idrettsforbund	Etablering av Olympiatoppen Sør	1 800 000	900 000	540 000				360 000	C	S 27.04.15 Signert 12.04.16
15021	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Cultiva Ekspres Junior: Pilotprosjekt YouthBank i Kristiansand	400 000	200 000	149 000			-51 000	0	F	S 04.06.15 Signert 02.06.16. Restbeløp tilbakeført januar 2017.
15027	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Cultiva Ekspres Junior: RUTPLUKS - Barnas Skulpturstø, år 1 av 5	1 000 000	500 000	500 000				0	C	S 04.06.15 Sendt utkast til kontrakt 16.10.15 + møte 02.02.16
15058	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Cultiva Ekspres 2016	3 200 000	1 600 000	1 600 000				0	C	S 07.12.15 Sendt utkast til avtale 29.06.16. Signert 06.09.16
15036	Senter for ung kunst og kultur v/Uia	Cultiva Ekspres Junior: Barnas Oktober 2016, år 1 av 3	200 000					-200 000	0	F	S 07.12.15 Betingelser i vedtak ikke oppfylt. Tilbakeført juni 2016.
15046	Stiftelsen Punkt	Forprosjekt Kristiansand Internasjonale Dragefestival	75 000	37 500	37 500				0	F	S 07.12.15
14012	Stiftelsen Sportikus/Kristiansand Idrettsråd	Forprosjekt Kristiansand Summer Games	200 000		100 000				100 000	C	S 06.02.15
15038	Sørlandets Kunstmuseum	Forprosjekt Barnas kunstmuseum	50 000	25 000					25 000	C	S 07.12.15 Signert 14.04.16. Utsatt frist i nov. -16 pga. økt omfang med VRI-midler til prosjektet. Ytterligere utsatt til høst 17
15006	Sørnorsk Filmsenter	Utvikling av tilbud for barn og unge	200 000	100 000					100 000	C	S 27.04.15
15019	Universitetet i Agder	Masterstudie sceneprodusent	800 000						800 000	B	S 27.04.15 Møte 02.02.16. Godkjent utsettelse til 2017. Des -17; Startet interne prosesser UIA om godkjenning av studiet med oppstart aug-18

15028	Vest-Agder Evikskommune	Storbyprosjekt UKM, år 1 av 3	150 000	150 000	150 000	0	F	S 21.09.15	
14029	Vision Skatepark	Zero Gravity	200 000	50 000	150 000	0	F	S 06.02.15	
TILBAKEFØRINGER									
14033	Kulturdepartementet	Talent Norge	-18 000		0	18 000	F	01.12.2014	Maksimalt kr 30 000. Stiftelsesmøte 21.01.15. Tegner kr 10 000 + overkurs 2 000. Tilbakeført restbeløp i 2015
09135	Universitetet i Agder	Opplevelsesbasert reiseliv, år 3	-6 966			6 966	F	S 16.12.09	Siste prosjektår 2014, overført 844 362,- fra E-08062. Tilbakeført restbeløp kr 6 966 sept-15
Sum			17 950 034	2 407 559	8 198 943	4 206 500	0	-1 102 032	2 035 000

Investeringer fordelt pr satsningsområde:

- 1 Barn og unge
- 2 Talentutvikling
- 3 Kompetanseutvikling
- 4 Nye muligheter
- 5 Annet

Årets prosjektinvesteringer

9 Tilbakeføringer

Netto prosjektinvesteringer

8 675 000
6 475 000
2 825 000
0
0
17 975 000
-24 966
17 950 034
0

- A: Avvik
B: Ikke kontraktsfestet
C: I rute
D: Aksjer eller lån
E: Statusrapport gjennomført
F: Ferdig

Dato: 2. februar 2018
Saksnummer: 06.3/18
Til: Styret
Møtedato: 12. februar 2018
Saksbehandler: Jan Erik Tønnessen

Mottatte henvendelser

Vedlagt følger oversikt over:

- 1) Utviklingsprosjekter presentert for styret
  - a. Diverse
  - b. Barnas kulturhus
  - c. Skulpturer
  - d. Levekår
- 2) Idèbank
  - a. Diverse
  - b. Barnas kulturhus
  - c. Skulpturer
  - d. Levekår (ingen prosjekter p.t.)

Som ny praksis er alle henvendelser mottatt siden forrige styremøte vedlagt denne sak.

Forslag til vedtak:

Styret tar informasjonen til orientering.

Erling Walvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg: 1) Utviklingsprosjekter
2) Idèbank
3) Mail Rosegården Teater
4) Mail Haugeinstituttet
5) Mail Henriette Vold
6) Mail Start Life Support
7) Mail Gigacon Gamingfestival AS

Utrykte vedlegg: Ingen

PROSJEKTLISTE

0=Ikke prioritert, forslag	2=I gang/satt	4=Sak til styremøte	5A = Under utvikling, diverse	6A = Idébank, diverse
1= Ikke prioritert, styrebehandlet		3=Presenteres i styremøte	5B = Barnas kulturhus	6B = Barnas kulturhus
			5C = Skulpturer	6C = Skulpturer
			5D = Levekår	6D = Levekår

Prosjekt- nr.	Ephortetnr.	Status	Samarbeidspartner	Kontakt/e-post	Beskrivelse	Beløp	Beviliget beløp	Kommentar	Satsingsområde
-36		Mottatt innspill 2011	6A Idrettsrådet		Verdens sprekeste by			"Den fysiske skolesekken"	Barn og unge
-72		Mottatt innspill 2011	6A Egeninitiert		Etablering av kompetansesenter for design				Kompetanse-utvikling
-14049	2014/54	Mottatt 27.10.14	6A Sjønorsk Filmsenter		Nasjonalt senter for kunstnere på vei			Innspill fra drøffinger med styret. Inkluderes i E-16016	Talentutvikling Barn og unge
-14051	2014/56		6A Egeninitiert		Instrumentbank				42159 S 23.05.16 S 26.09.16
-15016	2015/18	Mottatt 23.03.15	6A Vest-Agder Fylkeskommune	Kristin Tofte Andresen	Kartlegging av samarbeidsmuligheter			Møte beg. Av sept -15. Punkter til oppfølging.	Barn og unge
-15062	2015/59	Mottatt 05.11.15	6A Senter for ung kunst og kultur v/UJA	Inger Margrethe Stoveland, inger@trafo.no	Cultiva Ekspres Junior: Min forestilling			Avtalt møte 14.06.16	Barn og unge
-16023	2016/34	Mottatt 23.06.16	6A Agder Parkour	Mia-Marlena Nordstokke	Ny parkourhall i Kristiansand			Møte 29.08.16.	Barn og unge
-16030	2016/40	Mottatt 27.09.16	6A Litteraturhus Agder	Hans Christian Garman Johnsen	Etablering av forening med formål å styrke den offentlige samtalen på Agder			Nettverksaktiviteter. Møte 27.09.16	Barn og unge + Annet
-16031	2016/43	Mottatt 08.10.16	6A Barnas Musikkteater	Sonia Loinsworth	Forestillinger for barnehager				Barn og unge
-16049	2017/1	Mottatt 05.12.16	6A UJA Fakultet Kunst og Kultur	Inger Margrethe Stoveland, inger@trafo.no	Trafo PLUSS (slått sammen med trafo 2.0 E-17003)	600 000	0		Talentutvikling
-16052	2017/4	Mottatt 19.5.17	6A Åse Horrigmo/Harald Furre		Spellemannsprisen til Kristiansand	100 000		Møte avholdt des 16	Annet
-17017	2017/29	Mail 5.9.17	6A SØRF	Anna Willrodt	Ungveiv - Konferanse under Sørveiv	500 000		Søknad utsatt til 2018	Barn og Unge
-17035	2017/46		6A SØRF	Judith Premak	Tverrkunstnerisk bransjeutviklingsprosjekt Agder				Kompetanse-utvikling
-17039	2017/53	Mail 30.10.17	6A Mosvold Studios AS	Frank Mosvold	Filmen "Elleville Elfrid"				Barn og Unge
-17040	2017/54	Møte 30.10.17	6A Ikke bestemt	Sjur Høberg	Talenttilbud i Musikk på Sjølandet				Talentutvikling
-17041	2017/55	Mail 23.8.17	6A UJA	Anne Vegustad	Forprosjekt Skolelab				Annet
-17042	2017/56	Mail 8.11.17	6A Den Norske Opera og Ballett	Sarah De Fonseca	På tå hev - Sjølandet				Talentutvikling
-18001	2018/1	Mail 04.01.18	6A Rosegården Teaterhus	Atle Håland	Dramatime og intergreringsprosjekt				Talentutvikling
-18002	2018/2	Mail 05.01.18	6A Haugeinstituttet	Tom Kjetil Murberg	Oppsetning av musikal i Kristiansand				
-18003	2018/3	Mail 10.1.18	6A Henriette Vold	Henriette Vold	Unge Vinger - talentutvikling break og hip hop				
-18004	2018/4	Mail 18.01.18	6A Start Life Support	Olav Lindebø	Utvide virksomhet innen samfunnsengasjement				
-18005	2018/5	Mail 19.1.18	6A Gigacon Gamingfestival AS	Renato Mahmutagic	Kristiansand som senter for E-sport				
03		Mottatt innspill 2011	6B Norsk Forfatterentrum Sjølandet		Diverse ideer: høytlesning på biblioteket, skrivekurs for barn på sykehuset, låtskriverkurs, tegneserieworkshop			Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Barn og unge
23		Mottatt innspill 2011	6B Sound of Hapiness		Utvikling av SOH kultur- og kompetansesenter			Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Kompetanse-utvikling

PROSJEKTLISTE

1= Ikke prioritert, styrebehandlet	0=Ikke prioritert, forslag	2=Igangsett	4=Sak til styremøte	5A = Under utvikling, diverse 5B = Barnas kulturhus 5C = Skulpturer 5D = Levekår	6A = Idebank, diverse 6B = Barnas kulturhus 6C = Skulpturer 6D = Levekår
------------------------------------	----------------------------	-------------	---------------------	---	---

Prosjekt-nr.	Ephortnr.	Status	Samarbeidspartner	Kontakt/e-post	Beskrivelse	Beløp	Bevilget beløp	Kommentar	Satsingsområde
E-14052	2014/57	6B	Egeninitiert		Realfag-Dannelse-Demokratiforståelse: Barnas FN, Roots of empathy - asjoka.com			Innspill fra drøftinger med styret. Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Barn og unge
E-14053	2014/58	6B	Egeninitiert		Eduainment: Gratisk programmer til alle barn i Kristiansand, Eget bibliotek?			Innspill fra drøftinger med styret. Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Barn og unge
E-14054	2014/59	6B	Egeninitiert		Teknologi-Kreativitet-Barn: Lær kidsa koding			Innspill fra drøftinger med styret. Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Barn og unge
E-15017	2015/20	6B	Egeninitiert		Lekesøndag/Cultivasøndag			Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Barn og unge
E-15018	2015/21	6B	Egeninitiert		Nettverk for voksne som arbeider med kultur for barn og unge			Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Kompetanse-utvikling
E-15026	2015/29	6B	Vest-Agder Museet	Gro Elkeland	Kartlegging av samarbeidsmuligheter			Møte 27.05.15. Vi avventer nytt utspill fra dem.	Barn og unge
E-15040	2015/47	Mottatt 10.07.15	Jon Vegard Jansen m.fl	Jon Vegard Jansen	E-sport: teknologitilbud for barn og studenter			Møte 05.10.15. Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Barn og unge
E-15045	2015/51	6B	Kristiansand Ungdomsutvalg	Dag Johan Beek	Idékonkurranse			Møte 26.10.15. Vurderes i forbindelse med Barnas kulturhus.	Barn og unge
E-14055	2014/60	6C	Egeninitiert		Historiske muligheter: Wergeland, Titti Omdal/Gimle Gård, Wenneslandssamlingen			Innspill fra drøftinger med styret. Vurderes i forbindelse med Skulpturprosjekt.	Barn og unge
E-15025	2015/28	Mottatt 28.04.15	Kvaderaturforeningen? / Foreningen Posebyen?	Bente Buverud	Skattkiste for løft i det offentlige rom			Anmodet om møte. Vurderes i forbindelse med Skulpturprosjekt.	Barn og unge + annet
E-15047	2015/53	Mottatt 20.10.15	6C	Arne Bang	Lys-skulptur, sykkelstiprosjekt			Møte 20.10.15. Vurderes i forbindelse med Skulpturprosjekt.	Barn og unge
E-16028		6D	Egenregi		Tiltak for barn i lavinntektsfamilier			Kommunen: Tiltak for de 100 fattigste familiene	Barn og unge
E-16058	2017/10	Mottatt 13.12.15	6D	Karin Moe Hennie	Dingle som en Kringle				Barn og unge
E-17038	2017/52	Mall 18.9.2017	6D	UIA Senter for Likestilling	Likestilling-konferansen 2018			Møte januar 2017	Barn og unge
				Kristoffer Andersen					Annet

Jan Erik Tønnessen

Fra: Atle Håland (AVA) <kurs@rosegardenteaterhus.no>
Sendt: mandag 18. desember 2017 12:21
Til: post@cultiva.no
Emne: Re: SV: Rosegården Teaterhus

Hei igjen,
under står litt mer informasjon om prosjektene. Dersom noe er uklart er det bare å ringe meg på tlf 47 45 12 27, eller ta kontakt på denne epostadressen.

Foreningen Rosegården Teaterhus har siden 2006 mottatt fylkeskommunalt tilskudd til sitt arbeid med kompetanseheving av amatørteaterfeltet på Sørlandet. For dette tilskuddet har de ansatt en fylkeskontakt (pdd i 40 % stilling) som har koordinert kurs etter behov, og jobbet for å bedre miljøet og øke aktiviteten i fylket. I september i år vedtok Hovedutvalget for Kultur og Utdanning å kutte tilskuddet til foreningen, og fra og med neste år går denne potten til en ny tilskuddsordning for amatørteater. (Dette til tross for at flere aktive teatergrupper i fylket ønsker å beholde dagens ordning).

Siden 2016 har foreningens fylkeskontakt vært en aktiv part i opprettelsen av den nasjonale organisasjonen Nettverk for Regionale Teaterråd (NRT), som ble etablert i 4. september 2017. NRT ble stiftet av Oslo Teatersenter, Akershus Amatørteaterråd, Nord-Trøndelag Teatersamlag, Rogaland Teaterråd, Vestfold Teaterråd og Rosegården Teaterråd. Organisasjonen er et uformelt fellesråd for organisasjoner på regionalt nivå med hovedfokus på tilrettelegging for lokale utøvere og ledere av frivillig scenekunst og amatørteater. NRT har en søknad på 500 000,- inne hos Kulturdepartementet. Disse midlene skal hovedsakelig gå til forskning på feltet og til noe samkoordinering av prosjekter. Det er tenkt at organisasjonen skal søke om mer midler til drift fra og med 2019. Store deler av disse midlene er tenkt å gå til de regionale rådene.

Lokale tiltak

Fylkeskontakten jobber ikke bare utenfor Kristiansand. I Kristiansand er det flere aktive og selvstendige grupper som stort sett klarer seg selv.

Derfor har Rosegården Teaterhus valgt å opprette nye tilbud for de som ikke har hatt dette tidligere. Det er særlig to tiltak som kan utvikles til å bli større og driftes av seg selv på sikt:

1. Dramatimen

Dramatimen er et teatertilbud for de minste (5 – 8 år), som i dag øver en time pr uke. På slutten av hvert semester viser barna fram en forestilling for foreldre og familie. Dramatimen er en god introduksjon til teaterarbeidet. Barna er selv med og dikter et handelsesforløp til avslutningsforestillingen. Hovedvekten av timene består av dramaleker og -øvelser hvor barna øver på å bli trygge på seg selv og på å samarbeide med hverandre. Dette er en viktig introduksjon til arbeidet med talentutvikling som nå er under arbeid i kommunen.

Instruktøren i Dramatimen er en student fra UiA som studerer til å bli faglærer i Drama. Vi har en godt samarbeid med UiA, og ser på dette som vinn vinn. Vi får gode instruktører, studentene får relevant praksis og deltidsstilling.

2. Integreringsprosjekt

I 2016 mottok vi et større fylkeskommunalt tilskudd til et integreringsprosjekt siden vi tidligere har hatt flere prosjekter i samarbeid med Mottaksskolen på Lund. Prosjektet gikk kort fortalt ut på at elever mellom 13 – 16 år fikk en workshop på 3 x 3 timer. Denne workshopen var en kort introduksjon til teaterarbeid. Etterpå fikk elevene tilbud om å bli med i en teatergruppe på kveldstid. I dag øver teatergruppa Forloren skilpadde to timer hver uke, og i februar skal de sette opp en helaftens forestilling. Forloren skilpadde består i dag av 12 deltakere, med ulik bakgrunn, og det er fylkeskontakten som administrerer dette arbeidet.

Disse to tiltakene har utviklingspotensiale. Fylkeskontakten ønsker å gjøre om Dramatimen til et SFO-tilbud som kan tilbys til alle barneskolene i Kristiansand. Det ligger et stort forarbeid til dette tiltaket. Det kan opprettes en eller flere fulltidsstillinger til instruktører. Dette er en mulighet til å gi nyutdanna dramalærere en relevant arbeidsplass. På sikt kan dette bli et privat SFO-tilbud som drifter seg selv.

Vi kan også gjøre integreringsprosjektet større. Det kan dannes flere grupper. Mottaksskolen på Lund ønsker flere kulturtilbud til sine elever og er svært samarbeidsvillige. Vi har apparatet for å få utvida prosjektet, men det må søkes om tilskudd til drift. Det er midler hos bl.a. IMDI til dette.

Totalt sett kan disse tre satsingene (NRT, Dramatimen og integreringsprosjektet) få inn nok midler til at foreningen kan lønne sin fylkeskontakt på egenhånd. I første omgang trenger vi bare å opprettholde stillingen litt til. Foreningen Rosegården Teaterhus ønsker å derfor å gå i dialog med Cultiva for å søke om et tilskudd på totalt 500 000,- fordelt på to år til dette arbeidet.

mvh

Atle Håland
Fylkeskontakt (AVA)
Foreningen Rosegården Teaterhus
47 45 12 27

Den 2017-11-30 11:19, skrev Jan Erik Tønnessen:

- > Hei,
- >
- > Hvis du skriver en epost hvor du beskriver prosjektet så pleier vi å
- > vurdere om dette er innenfor formål og strategi. I såfall pleier vi å
- > avtale et møte for ytterligere informasjon.
- >
- >
- >
- > En bedre barndom og by
- > Jan Erik Tønnessen
- > Porteføljeforvalter og prosjektrådgiver Vestre Strandgate 27,
- > Havnekvartalet, Kristiansand Postboks 494, 4664 Kristiansand
- > Telefon: +47 9280 9970
- > E-post: jet@cultiva.no
- > www.cultiva.no og www.cultivaekspres.no
- >
- > Kristiansand kommune har etablert stiftelsen Cultiva med en
- > kapitalbase på 1 700 MNOK. Cultiva vil bidra med 40 MNOK årlig til
- > prosjekter i byen. Kristiansand skal bli Nordens fremste kulturby for
- > barn.
- > Byen skal bli landets fremste oppvekstby og en by som barn og
- > barnefamilier må besøke. Cultiva vil bidra til å:
- > 1. Bedre levekårene i Kristiansand ved å legge grunnlaget for
- > at alle barn får de beste rammebetingelser for livsutfoldelse.
- > 2. Gjøre Kristiansand mer attraktiv for foreldre ved å skape
- > den beste rammen for barns oppvekst.
- > 3. Videreutvikle Kristiansand for å sikre at byen fortsatt har
- > rollen som barnefamilienes ferieby nr 1.
- > I tillegg til Cultivas hovedsatsing på barn og unge vil Cultiva også
- > prioritere talentutvikling og kompetanseutvikling innen kunst, kultur
- > og kreativitet for å sikre byens konkurransekraft og attraktivitet.
- >
- >
- >
- > -----Opprinnelig melding-----
- > Fra: Atle Håland (AVA) [mailto:kurs@rosegardenteaterhus.no]

> Sendt: torsdag 30. november 2017 11:01
> Til: post@cultiva.no
> Emne: Rosegården Teaterhus
>
> Hei,
>
> på deres hjemmesider står det at virksomheten i liten grad baseres på
> søknadsbehandling. Jeg vil gjerne legge fram et prosjekt for dere,
> hvordan kan jeg gjøre det?
>
> mvh
>
> --
> Atle Håland
> Fylkeskontakt (AVA)
> Foreningen Rosegården Teaterhus
> 47 45 12 27

Jan Erik Tønnessen

Fra: haugeinstitutte1 <post@hauginstituttet.no>
Sendt: torsdag 11. januar 2018 13:22
Til: Jan Erik Tønnessen
Emne: Re: SV: Invitasjon til møte onsdag 24. januar 2018 !
Vedlegg: Hagemusikalen Det brenner en ild.pdf

Hei igjen,

Ja jeg vil gi Cultiva litt mer bakgrunnsmateriale for vår henvendelse i anledning mulig oppsetting av Hauge musikal i Kristiansand i 2019. Det er viktig å understreke at dette møtet i første rekke er ment som en mulighet for Kulturværste og deres medarbeidere i Østfold (som stod bak " Det brenner en ild " i gamlebyen i august 2017) å bli kjent og bli orientert om mulige fremtidige samarbeidspartnere i Kristiansands regionen. Uten at det knytter seg noen forpliktelser på den ene eller andre måten. Det å bygge nettverk er jo som kjent en viktig del av vår hverdag.

Vi har fått bekreftet at varaordfører Jørgen Kristiansen vil stille og han vil jobbe for å få med seg en repr fra kultursektoren i kommunen .
Likeledes informasjon som Cultiva nå får vil og bli sendt til fylkeskultursjef Anne Tone Hageland som og er invitert.

Oppsummert Haugeinstituttet ønsker Cultiva hjertelig velkommen opp til våre kontorlokaler i Industrigata 12 på Lund (Skruefabrikken 2 etasje)
onsdag 24. januar 2018 kl 14.00

Beste hilsen

Tom Kjetil Murberg
Haugeinstituttet
92 26 09 05 / 98 46 49 90

www.haugeinstituttet.no

PS Tidligere på dagen har vi hatt møter med Q 42 Blå Kors og Normisjon i Agder

Den 2018-01-08 10:32, skrev Jan Erik Tønnessen:

- > Hei og godt nytt år til dere også.
- >
- > Vi hadde jo en lengre telefonsamtale før jul, og som nevnt har Cultiva
- > styremøte 19. januar. Beslutninger som tas i dette styremøtet, vil
- > legge føringer for Cultivas evne til å bidra i andre prosjekter. Jeg
- > vil tro at media vil dekke dette styremøtet på en omfattende måte, men
- > det er bare å ringe i etterkant dersom noe er uklart knyttet til
- > beslutningene som er tatt.
- >
- >
- >
- > En bedre barndom og by
- > Jan Erik Tønnessen
- > Porteføljeforvalter og prosjektrådgiver Vestre Strandgate 27,
- > Havnekvartalet, Kristiansand Postboks 494, 4664 Kristiansand
- > Telefon: +47 9280 9970
- > E-post: jet@cultiva.no
- > www.cultiva.no og www.cultivaekspres.no
- >

- > Kristiansand kommune har etablert stiftelsen Cultiva med en
- > kapitalbase på 1 700 MNOK. Cultiva vil bidra med 40 MNOK årlig til
- > prosjekter i byen. Kristiansand skal bli Nordens fremste kulturby for
- > barn.
- > Byen skal bli landets fremste oppvekstby og en by som barn og
- > barnefamilier må besøke. Cultiva vil bidra til å:
- > 1. Bedre levekårene i Kristiansand ved å legge grunnlaget for
- > at alle barn får de beste rammebetingelser for livsutfoldelse.
- > 2. Gjøre Kristiansand mer attraktiv for foreldre ved å skape
- > den beste rammen for barns oppvekst.
- > 3. Videreutvikle Kristiansand for å sikre at byen fortsatt har
- > rollen som barnefamilienes ferieby nr 1.
- > I tillegg til Cultivas hovedsatsing på barn og unge vil Cultiva også
- > prioritere talentutvikling og kompetanseutvikling innen kunst, kultur
- > og kreativitet for å sikre byens konkurransekraft og attraktivitet.

>
>
>

> ----Opprinnelig melding----

- > Fra: haugeinstitutte1 [mailto:post@hauginstituttet.no]
- > Sendt: fredag 5. januar 2018 14:43
- > Til: Jan Erik Tønnessen <jet@cultiva.no>
- > Emne: Invitasjon til møte onsdag 24. januar 2018 !

>
>
>

> Hei og Godt nytt år !

>

- > Det er under planlegging en mulig oppsetning av musikalen " Det
- >> brenner en ild " om Hans Nielsen Hauge i Kristiansand i 2019. I
- >> august måned i fjor gikk forestillingen utendørs på Tøihusplassen i
- >> Gamlebyen i Fredrikstad i forbindelse med Fredrikstad by's 450 års jubileum.
- >>

- >> Vi håper at du eller en annen representant for Cultiva har mulighet
- >> for
- >> å delta på et møte onsdag 24.januar 2018 kl 1400.(Møtet vil vare
- >> til

- >> kl 1500.) Møtet vil finne sted iHaugeinstituttets lokaler i
- >> Industrigata 12 / ved siden av Plantasjen på Lund) . Deltakere vil
- >> være : arbeidsutvalget til Haugeinstituttet. 4 representanter for
- >> oppsetningen fra Østfold i fjor bl.a. manusforfatter og regissør. Og
- >> forhåpentligvis en representant for Vest Agder
- >> fylkeskommune,Kristiansand kommune og Cultiva.

>>

- >> Dette er et sonderingsmøte hvor Østfold miljøet kan få presentere
- >> sine planer for en lokal oppsetning av Hauge musikalen her i Kristiansand.
- >> Det er ingen forpliktelser bundet til dette, men helt topp for oss og
- >> våre gjester om Cultiva har anledning til å være til stede på dette
- >> møtet. .

>>

>> Jeg hører gjerne fra deg.

>>

>>

>> Beste hilsen

>>

>> På vegne av Haugeinstituttet

>>

>> Tom Kjetil Murberg

>> 92 26 09 05 / 98 46 49 90

>>

>> Kontoradr. Industrigata 12. 4632 Kristiansand www.haugeinstituttet.no

>> og på facebook

1. BAKGRUNN

Historikere som Karsten Alnæs og Berge Furre har karakterisert Hans Nielsen Hauge som en av de mest betydningsfulle personer i norsk historie. Bondesønnen fra Østfold steg for alvor inn i begivenhetenes lys etter sin åndsopplevelse i 1796. Da satte han i gang en unik virksomhet som vekkelsespredikant, samfunnsbygger og gründer som har satt dype spor etter seg i hele Norge.

Med dette som utgangspunkt ble det i august 2017 fremført en nyskrevet musikkteaterforestilling om Hauge, i fødebyen Fredrikstad. Teaterprodusenten Kulturværste sto bak forestillingen, og i samarbeid med en bredt sammensatt referansegruppe, ble det også gjennomført vandring i Hauges fotspor og flere seminarer.

Forestillingen ble vist for 3.500 publikummere og høstet meget gode kritikker. Karen Frøslund Nystøyl, teaterkritiker i NRK P2, skrev blant annet: *"I denne forestillingen er det gjenkjennelige følelser på spill, det er fengende melodier, orkesteret er fantastisk og skuespillerne er veldig gode"*.

Musikken er komponert av Svein Gundersen som har levert musikk til 15 norske spillefilmer, over 20 musikal, samt en rekke populærmelodier som "Har en drøm", "El hand å holde i" og OL-melodien "Se ilden lyse". Sammen med manusforfatter Hans-P. Thøgersen og regissør Ole-Hermann Gudim Lundberg danner han produksjonsselskapet Kulturværste. De har det siste ti-året produsert nyskrevde musikkteater-forestillinger i utendørsarenaen Brottet Amfi på Hvaler og sto også bak Jeppemusikalen på Chat Noir og Norgesturné i 2013/2014.

I 2021 er det 250 års jubileum for Hauges fødsel. Det arbeides i disse dager med å etablere en arbeidsgruppe som tenker å sette fokus på arven etter Hauge frem mot jubileet. I den forbindelse har det også kommet frem tanker om å forsøke å få til en ny-fremføring av musikkteaterforestillingen andre steder enn i Fredrikstad.

2. HAUGEMUSIKALEN TIL SØRLANDET?

I samarbeid med Hauge-instituttet i Kristiansand, har tanken vært luftet om forestillingen - i eksisterende eller ny versjon - kunne bli fremført i Kristiansand i 2019? Hauge sto sterkt på hele Sørlandet. Flere landemerker er igjen etter ham og arven er fortsatt levende.

Tilbakemeldingene fra Fredrikstad viser at Huges tanker fortsatt er meget aktuelle for et bredt lag av befolkningen, med eller uten en personlig kristen tro. Hans liv og virke vil kunne inspirere folk som er opptatt av ytringsfrihet, demokrati og inkludering. Vi tror også mange *gründere og næringsdrivende* vil være nysgjerrig på hans tankesett og måten han bygde opp sin virksomhet på. *Nye landsmenn* vil kunne være nysgjerrig på en person som utfordret det etablerte samfunnet og samtidig beholdt sin tro. Og uansett ståsted viste urfremføringen at publikum lar seg inspirere av en person som til de grader trodde på en ide og gjennomførte den!

En eventuell produksjon vil naturligvis være et stort kunstnerisk og økonomisk løft. Men om man samler de rette grupperinger og enkeltpersoner i Sørlands-regionen, bør dette være mulig å gjennomføre. Opphavsmennes produksjonsselskap kan, om ønskelig, spille en rolle i en eventuell produksjon på Sørlandet. Men dette er ikke noe krav.

3. PRAKTISK INFORMASJON

Forestillingen "Det brenner en ild" er en helaftens musikkteaterforestilling som inneholder nærmere 30 musikalske nummer og noe dialog. Varighet i denne versjonen er ca. to og en halv time inkludert pause.

Forestillingens hovedhistorie fortelles gjennom de tre hovedkarakterene 1) Hauge 2) Presten og 3) Følgesvennen. Presten er slått sammen av de mange geistlige Hauge møtte, og er hans hovedmotstander gjennom forestillingen. Følgesvennen er Huges indre stemme, personifisert gjennom en levende karakter på scenen, som stiller spørsmålstegn og driver Hauge fra skanse til skanse gjennom tvil og tro. I tillegg er det ytterligere 10 roller som er fordelt som henholdsvis Huges venneflokk og hans øvrige motstandere; fogd, kapellan, amtmenn osv. I Fredrikstad var det i tillegg ca 20 i et ensemble som spilte øvrige roller. Men forestillingen kan fint gjøres med færre i et ensemble ved å slå sammen flere roller. De tre hovedrollene ble i Fredrikstad spilt av Erik Wenberg Jacobsen (Hauge), Rein Alexander (Presten) og Heidi Ruud Ellingsen (Følgesvennen). Det kan være en del av sonderingen å kartlegge om disse kan være aktuelle, om det eventuelt er ønskelig.

Pr. nå er musikken arrangert for et orkester på syv bestående av 2 x tangenter, trommer, bass, fiolin, bratsj og cello. Dette kan justeres opp eller ned. Det er også utskrevet noter for alle sangstemmer. Om ønskelig finnes det bilde- og videomateriale tilgjengelig fra forestillingen i Fredrikstad. Det er også tilgjengelig en del av kostymematerialet, om det er ønskelig.

4. SAMLING FOR Å DRØFTE

Vi vil gjerne drøfte disse tanker om en evt. oppførelse av Hagemusikal, i en eksisterende eller ny versjon, i Kristiansand. Eventuelt også andre forslag til aktiviteter for å fremme kunnskap og kompetanse om Hages liv og virksomhet. Vi ser for oss et bredt sammensatt møte, med representanter fra en rekke sammenhenger.

Fredrikstad/Råde 11.11.17

**Boe Johannes Hermansen
For Hagekomiteen**

**Hans-P. Thøgersen
For Kulturværste**

Jan Erik Tønnessen

Fra: Henriette Vold <henriettevold@gmail.com>
Sendt: torsdag 18. januar 2018 12:54
Til: Jan Erik Tønnessen
Emne: Re: Unge Vinger - et nasjonalt talentutviklingsprosjekt innen kunstformen break og hip hop

Hei Jan Erik,

Tusen takk for veldig fint og utfyllende svar! Da søker vi igjen for 2019!

Lykke til med satsningen på Kunstmuseet i Kristiansand. Det lyder godt! Jeg ser frem til å høre fra deg dersom styret skulle fatte en annen beslutning.

Ha en fin dag! :-)

Hilsen Henriette Vold

2018-01-16 12:40 GMT+01:00 Jan Erik Tønnessen <jet@cultiva.no>:

Hei,

Du har rett i at prosjektet deres passer inn under et av våre satsningsområder. Cultiva er en regional stiftelse med Kristiansand kommune som fokus. Cultiva har ved enkelte anledninger samfinansiert prosjekter sammen med Talent Norge dersom prosjektet har en viss aktivitet og deltakelse fra vårt område.

Imidlertid er Cultiva i en spesiell situasjon for øyeblikket. Fredag 19. januar avholdes det et ekstraordinært styremøte i Cultiva hvor det sannsynligvis blir besluttet en betydelig bevilgning til et nytt Kunstmuseum i Kristiansand. En slik bevilgning vil medføre at Cultiva ikke kan inngå nye prosjekter i 2018. Det kan tenkes at vi er i utdelingsposisjon i 2019, men dette avhenger av utviklingen i finansmarkedene.

Jeg beklager derfor å måtte melde at vi foreløpig ikke kan inngå en dialog rundt ditt prosjekt. Jeg vil ta kontakt med deg dersom styremøtet ender med en annen beslutning enn det som per i dag er innstilt på.

Mvh

cultiva
Kristiansand Kommunes Oppvekstforvaltning

En bedre barndom og by

Jan Erik Tønnessen
Porteføljeforvalter og prosjektrådgiver
[Vestre Strandgate 27](mailto:jet@cultiva.no), Havnekvartalet, Kristiansand
Postboks 494, 4664 Kristiansand
Telefon: +47 9280 9970
E-post: jet@cultiva.no
www.cultiva.no og www.cultivaekspres.no

Kristiansand kommune har etablert stiftelsen Cultiva med en kapitalbase på 1 700 MNOK. Cultiva vil bidra med 40 MNOK årlig til prosjekter i byen. Kristiansand skal bli Nordens fremste kulturby for barn.

Byen skal bli landets fremste oppvekstby og en by som barn og barnefamilier må besøke. Cultiva vil bidra til å:

1. Bedre levekårene i Kristiansand ved å legge grunnlaget for at alle barn får de beste rammebetingelser for livsutfoldelse.
  2. Gjøre Kristiansand mer attraktiv for foreldre ved å skape den beste rammen for barns oppvekst.
  3. Videreutvikle Kristiansand for å sikre at byen fortsatt har rollen som barnefamilienes ferieby nr 1.
- I tillegg til Cultivas hovedsatsing på barn og unge vil Cultiva også prioritere talentutvikling og kompetanseutvikling Innen kunst, kultur og kreativitet for å sikre byens konkurransekraft og attraktivitet.

Fra: Henriette Vold <henriettevold@gmail.com>

Dato: 10. januar 2018 kl. 12:39:05 CET

Til: ingebjorg.borgemyr@cultiva.no

Emne: Unge Vinger - et nasjonalt talentutviklingsprosjekt innen kunstformen break og hip hop

Hei Ingebjørg,

Mitt navn er Henriette Vold og jeg jobber med et fantastisk talentutviklingsprosjekt innen kunstformen break og hip hop - Unge Vinger. Prosjektet skal gå over 3 år og være en plattform og et springbrett for de i toppsjiktet, i alderen 15 - 24 år. Unge Vinger er et nasjonalt prosjekt og har flere store samarbeidspartnere.

Vi har allerede fått delfinansiert budsjettet vårt via Talent Norge, men vi må fortsatt fremskaffe den resterende halvparten for å kunne starte. Konseptet, mentorene, lærerene og samarbeidspartnerne er alle klare, men vi må få på plass finansieringen før vi kan sette i gang.

Vi ble tipset om å søke hos Cultiva, og etter å ha lest på nettsiden deres mener jeg at vi passer under Cultivas satsningsområder. Jeg lurer på om det er mulig for oss å søke selvom vi er basert i Oslo, men er et nasjonalt prosjekt?

Jeg fant ikke noe søknadsskjema og lurer derfor på om du har mulighet til å sende meg dette, eventuelt en link? Jeg lurer også på når søknadsfristen er. Mange spørsmål på en gang - jeg setter pris på din tid til å besvare denne e-posten.

Jeg ser frem til å høre fra deg, og ønsker deg en flott dag videre! :-)

Hilsen Henriette Vold

--

Varme hilsner

Henriette O. Vold

Tel: [+47 934 04 229](tel:+4793404229)

--

Varme hilsner

Henriette O. Vold

Tel: +47 934 04 229

Jan Erik Tønnessen

Fra: Olav Lindebø <olav@ikstart.no>
Sendt: torsdag 18. januar 2018 09:42
Til: post@cultiva.no
Emne: Start Life Support - IK Start sitt samfunnsengasjement

Cultiva:

Tiltak og prosjekter som i særlig grad vil styrke barn og unges livssituasjon gjennom å fremme deres kreativitet, kulturelle deltakelse, opplevelse og utvikling. En andel av midlene skal særlig brukes til å løfte de grupper barn og unge som har de største levekårsproblemene.

Start:

Vi ønsker å inspirere barn og voksne på Sørlandet til å tro på og realisere sine drømmer og visjoner

At vi i våre verdier og strategier står hverandre nokså nært er det liten tvil om. Vi ønsker begge å ha fokus på barn og unge og deres måloppnåelser. I tillegg til en rekke andre aktiviteter lokalt, nasjonalt og internasjonalt ønsker Start som klubb å være en større del av byens unge sin hverdag og ønsker å være en inspirasjonskilde til dyrking av lidenskap – uavhengig av hva den lidenskapen er. Hvilke virkemidler mener vi å besitte som kan hjelpe oss på veien mot å nå vår visjon:

Kompetanse:

Vi har etter vår mening et av landets ledende kompetansemiljøer innen utvikling av unge mennesker. Vi har et trenerapparat med bred, internasjonal erfaring fra ledende akademier i verden (Manchester United), vi har ansatte i organisasjonen som har utviklet utøver i verdensstoppen innen sin idrett (langrenn, skiskyting), vi har grundere og bedriftsledere med bred kompetanse og erfaring innen næringsliv – og ikke minst en meget god utviklingsavdeling som til daglig jobber med utvikling av unge fotballtalenter. Her kan det nevnes at vår utviklingsavdeling nylig ble klassifisert helt i norgestoppen innen vårt miljø.

I tillegg til dette har vi en spillergruppe bestående av 20+ strålende ambassadører for unge mennesker som har kommet seg gjennom nåløyet og i dag har sin lidenskap som jobb. At denne gruppen er satt sammen av mennesker med ulike bakgrunner, nasjonaliteter og etnisiteter gjør oss enda mer rustet og mangfoldige i våre referanserammer.

I tillegg til dette har også et stort nettverk som vi kan benytte til å knytte til oss den kunnskapen vi ikke måtte ha på eget hus.

Fasiliteter:

I tillegg til å ha en av landets fineste arenaer i Sparebanken Sør Arena med fantastiske muligheter for utvikling- og utførelse innen idrett, har vi også meget gode lokaler for utførelse av annen virksomhet. Vi kan huse mindre konserter, vernissasjer, samlinger/workshops etc.

Rekkevidde:

Prosjekter initiert og gjennomført i regi av IK Start har en stor gjennomslagskraft i lokale medier og, ikke minst, i egne kanaler. Vi har også en nasjonal oppmerksomhet som kan spilles på i de anledninger hvor dette er ønskelig. Våre spillere er, og ønsker å bli enda større, gode rollemodeller og har gjennom dette en tydelig stemme og gjennomslagskraft hos byens unge befolkning.

Hva ønsker vi å øke vårt fokus på:

- Ta en større del i byens engasjement rundt utvikling av ungt talent.
- Bidra til et mer aktivt lokalsamfunn – særlig for barn og unge.
  - o Hvordan kan rollemodeller benyttes i dette arbeidet?
  - o Broen mellom skolehverdag og fritidsaktivitet. Hvordan gjøre den kortest mulig?
  - o Hvordan kan toppidretten ta en mer aktiv rolle i aktive lokalsamfunn?
- Være en tydelig stemme for respekt, kameratskap, lagspill og anti-mobbing.

- Inviterer allerede alle sjetteklassinger til Sparebanken Sør Arena for omvisning med dette som underliggende fokus.
- Foredrag på skoler med dette som tema – noe vi ønsker å utvide og konkretisere.
- «Foredragspakker» for barnehager, skoler (alle alderstrinn), idrettslag, foreninger, sykehus etc.
  - Temaer: Klubb- og prestasjonskultur, treningsopplegg, personlig utvikling, integrering, mobbing etc.
  - Etablering og aktivisering av en «Start-patrulje» som byen- og landsdelens innbyggere kan bruke i holdningsskapende og/eller forebyggende arbeid.
- Start har allerede et Gatelag med 10-15 spillere med rusbakgrunn. Disse kan gi verdifull Innsikt og være gode supplementer til foredrag rundt ungdom og rusproblematikk.

Hva ønsker vi fra Cultiva:

- Øke vissheten om at dette tilbudet er tilgjengelig for byen vår
- Støtte – både økonomiske og på ekspertise – for å videreutvikle våre tanker.
  - Økonomisk støtte til hender hos oss som kan jobbe mer dedikert med dette.
  - Produksjon av materiell.
  - Aktivisering og kommunikasjon av våre tanker.
- Innspill til søknadsprosesser hos andre potensielle partnere (NAV, kommune, fylkeskommune etc.)
- Partner og døråpner inn mot skoleverket og andre institusjoner vi ønsker å treffe.

Jeg hører gjerne fra dere og er tilgjengelig om dere skulle ønske ytterligere informasjon om vårt arbeid og våre visjoner for fremtidig arbeid på området for sosialt engasjement.

Sportslig hilsen

Olav Lindebø

Arrangementsjef

Daglig Leder – Start Life Support

Mobf: (+47) 928 59 117

Epost: olav@ikstart.no

Facebook: [IK Start](#)

Twitter: [IK Start](#)

Instagram: [idrettsklubben_start](#)

Snapchat: ikstart

Web: www.ikstart.no

Kjøp billett: <http://billetter.ikstart.no>

Vår visjon: Europa inn på Sparebanken Sør Arena

Våre verdier: Inkluderende – Engasjerende – Presise

Jan Erik Tønnessen

Fra: renato@moreplay.no
Sendt: fredag 19. januar 2018 11:26
Til: Jan Erik Tønnessen
Kopi: Erling Valvik
Emne: Cultiva + Satsing på fremtiden av elektronisk sport i Agder / Norge?

Hei,

Mitt navn er Renato Mahmutagic og jeg er grunnlegger og styreleder i Gigacon Gamingfestival AS.

Vi jobber med noe som heter e-sport, også kjent som elektronisk sport. E-sport er videospill i en formalisert form for konkurranse eller prestasjonsutøvelse. Siden tusenårsskiftet har populariteten for e-sport økt USA, Europa og Norge, og de norske spillmiljøer, med flere store konkurranser. Det arrangeres ofte turneringer og konkurranser over internett eller i andre mindre datanettverk, på dataparties. E-sport trekker også mange paralleller fra tradisjonell sport, da med direkte korellasjon med lag, organisasjonstruktur, trening, kosthold, management, sponsorer, turneringer, direktesendinger og mer.

I Norge spiller 97% av ungdom dataspill og i 2017 forventes publikum av esports til å være totalt rundt 360+ millioner mennesker globalt og de største turneringene genererer mellom 30 og 80 millioner seere på globalt basis. Gjennom vårt arrangement, Gigacon*, har vi de siste fem årene vært en av de største drivere av e-sport her til lands og e-sport er nå i en alvorlig modningsfase hvor det går fra hobby til deltid og fulltidsjobb for enkelte, og vi ønsker å være blant de første som tar det neste steget, med hovedbase i Kristiansand.

Gigacon er et dataspill og e-sport (elektronisk sport) arrangement som trekker omlag 3000 deltagere årlig, genererer rundt 110.000 seere gjennom Twitch TV og TV2 Sumo samt som vi jobber med omlag 40 partnere per event, inkludert Telenor, Red Bull, TV2 samt flere bedrifter i spillbransjen.

Her er litt fakta og artikler:

- E-sport inntar norske skoler: <http://www.gausdal.vgs.no/nyheter/tilbyr-e-sport-som-toppidrett.70287.aspx>
- Vålerenga inntar e-sport arenaen: <http://www.vif-fotball.no/nyheter/bx3-elektroniske-sportsklubb-og-magni-sports-etablerer-skandinavisk-storsatsing>
- Hvorfor e-sport er en solid investering: <https://bootstrapping.dk/why-e-sports-is-not-just-entertainment-but-also-a-reasonable-investment/>
- Store investeringer gjort i e-sport: <http://database.esportsobserver.com/investor-list>
- E-sport markedsrapport 2017: <https://newzoo.com/insights/trend-reports/global-esports-market-report-2017-light/>
- En video som viser litt hva det dreier seg om: <https://youtu.be/M5fmghLvtRc>

Vi jobber med to arrangement i samarbeid med en av verdens største spillutviklere, Blizzard Entertainment, og 28. September til 1. Oktober avholder vi det første "Premier" eventet i Norge med navn [Polaris LAN Pro Series](#). Gjennom vår modning gjennom fem år har vi gått fra å være frivillig organiserte og jobbe frivillig med arrangementet til nå hvor det nærmer seg deltids og fulltids-stillinger.

Det er dog ikke med tanke på arrangement vi er interessert i dialog med Cultiva. Vi er interessert i å skape Norges første kompetansearena for utvikling av elektronisk sport med hovedbase i Kristiansand og samle all kompetansen her på Sørlandet under samme tak og bli et senterpunkt i Nordisk skala.

Dersom det er mulig, er vi interessert i å presentere våre tanker til dere og se om det kan være muligheter her.

Takk for deres tid. Mvh

Renato Mahmutagic
Founder and Creative Director - Gigacon
tel: +47 402 48 075

Dato: 5. februar 2018
 Saksnr: 07/2018
 Til: Styret
 Møtedato: 12. februar 2018
 Saksbehandler: Jan Erik Tønnessen

Status Kapitalforvaltning

Status per 31. desember 2017 er en porteføljeavkastning hittil i år på **MNOK 170 (9,5%)**. Justert for KPI (inflasjon på 1,6%) på grunnkapitalen, er realavkastningen **MNOK 146 (8,1%)**. Bufferkapitalen har siste måned steget fra MNOK 376 til MNOK 379. Aksjeandelen er fortsatt **52%**.

Nøkkeltall - Cultivas kapitalforvaltning i perioden desember 2011 til desember 2017.

MNOK	31.12.11	31.12.12	31.12.13	31.12.14	31.12.15	31.12.16	31.12.17
Porteføljeverdi	1 380,9	1 429,4	1 566,7	1 695,6	1 751,2	1 790,1	1 936,5
Stiftelseskapital KPI-just**	-1 343,8	-1 354,5	-1 383,0	-1 410,6	-1 440,3	-1 492,1	-1 516,0
Ikke utbetalte prosjektinv.	-14,6	-9,5	-8,6	-12,0	-20,8	-34,7*	-41,6*
Tellende bufferkapital	22,5	65,2	175,1	273,0	290,1	263,2	378,9
Beregnet stresstest-tap	36,5	67,1	144,5	165,1	174,9	196,9	234,8
Aksjeandel	8 %	18 %	42 %	45 %	47 %	48%	52 %

(*) Avsetning på 20 MNOK til Barnas kulturhus 2016 og 2017 er inkludert i ikke-utbetalte prosjektinvesteringer.

(**) KPI-justeringen på 1,8% er basert på SSB konjunkturtendens for 2017 per november 2017.

Porteføljefordeling (vedtatt i styremøte 27.2.2017):

Aktivklasse	Ramme 2016	Status 31.12.17	Ramme 2017	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	13 %	8 %	12 %	7,5 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	10 %	16 %	13 %	0 %	15 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	10 %	12 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	33 %	36 %	38 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	6 %	6 %	5 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	22,5%	27 %	23 %	15 %	30 %	MSCI (NOK)	26 %
Globale aksjer	16,5%	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	26 %
Venture/Såkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	46 %	52 %	47 %	42 %	60 %		60 %
Eiendom Norge og utland	1 %	4 %	5 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	20 %	8 %	10 %	5 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	21 %	12 %	15 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Cultiva

Kristiansand
 Kommunes
 Energiverkstiftelse

Postboks 494
 NO-4664 Kristiansand

Tel: +47 380 380 20
 Faks: +47 380 380 29

post@cultiva.no
 www.cultiva.no

Org.nr.
 984 336 845

Porteføljesammensetning

Det er tegnet for NOK 80 mill i Scandinavian Property Fund (ref. styrevedtak 27.2.17), og kapitalen ble innbetalt i desember 2017. Investeringen ble i sin helhet finansiert fra midler plassert i DnB Likviditet IV (bank/pengemarked).

Bufferkapital

Denne er nå på MNOK 379, som er 19,6 % av total porteføljeverdi på MNOK 1 936,5. Ved en aksjeandel på ca 52% anbefaler Investeringsrådet en bufferkapital på ca 21%.

Forslag til vedtak:

1. Statusrapport kapitalforvaltning pr. 31.12.17 tas til etterretning.

Erling Yalvik
Administrerende direktør

Trykte vedlegg: Porteføljerapport pr 31.12.17

Utrykte vedlegg: Ingen

	MARKEDSVERDI I NOK		MARKEDSVERDI I %		STRATEGI	AVVIK	STRATEGI I %	
	30.11.2017	31.12.2017	30.11.2017	31.12.2017			ØVRE GRENSE	NEDRE GRENSE
DNB Global Indeks	232 165 400	232 025 900	12,0	12,0			-0,0	
KLP AksjeGlobal Indeks I	118 818 800	118 786 600	6,1	6,1			-0,0	
GLOBALE AKSJER - USIKREDE	350 984 200	350 812 500	18,1	18,1	19,5	-1,4	-0,0	30,0
KLP AksjeGlobal Indeks II	515 540 700	520 771 600	26,7	26,9			0,2	
GLOBALE AKSJER - VAL-SIKREDE	515 540 700	5 230 900	26,7	26,9	19,5	7,4	0,2	30,0
KLP AksjeNorden	118 697 800	118 482 100	6,1	6,1			-0,0	
NORDISKE AKSJER	118 697 800	118 482 100	6,1	6,1	6,0	0,1	-0,0	10,0
Private equity	17 721 540	17 721 540	0,9	0,9			-0,0	
SUM PRIVATE EQUITY	17 721 540	17 721 540	0,9	0,9	1,0	-0,1	-0,0	2,0
AKSJEPLASSERINGER	1 002 944 240	1 007 787 740	51,9	52,0	46,0	6,0	0,2	60,0
Bankinnskudd	8 508 743	6 564 447	0,4	0,3			-0,1	
DNB Likviditet IV	221 829 700	142 034 500	11,5	7,3			-4,1	
BANK/PENGE MARKED	230 338 443	148 598 947	11,9	7,7	13,0	-5,3	-4,2	20,0
DNB Europ. Covered Bonds	50 536 890	50 548 720	2,6	2,6			-0,0	
DNB Global Credit	51 639 320	51 840 460	2,7	2,7			0,0	
DNB Global Credit Short	51 517 160	51 720 680	2,7	2,7			0,0	
DNB Global Treasury	75 538 490	75 542 860	3,9	3,9			-0,0	
GLOBALE OBLIGASJONER	229 231 860	229 652 720	11,9	11,9	10,0	1,9	0,0	20,0
DNB Obligasjon III	319 095 500	318 764 300	16,5	16,5			-0,0	
NORSKE OBLIGASJONER	319 095 500	318 764 300	16,5	16,5	10,0	6,5	-0,0	30,0
RENTEPLASSERINGER	778 665 803	697 015 967	40,3	36,0	33,0	3,0	-4,3	
Realobl. Trønderenergi-bokført	152 481 100	153 141 000	7,9	7,9			0,0	
SUM ANLEGGSOBLIGASJONER	152 481 100	153 141 000	7,9	7,9	20,0	-12,1	0,0	25,0
Carnegie eiendom	0	0	na	na	1,0	-1,0	na	4,0

Oversikt – Balanser fortsetter på side 2

Oversikt – Balanser fortsetter fra side 1

	MARKEDSVERDI I NOK		MARKEDSVERDI I %		STRATEGI	AVVIK	STRATEGI I %	
	30.11.2017	31.12.2017	30.11.2017	31.12.2017			ØVRE GRENSE	NEDRE GRENSE
DNB Scand.PropFund	0	78 591 660	na	4,1				
SUM ANDRE AKTIVAKLASSER	152 481 100	231 732 660	7,9	12,0	21,0	-9,0		
TOTAL	1 934 091 143	1 936 536 367	100,0	100,0	100,0		0,0	

	PERIODEN 1.12.2017 – 31.12.2017			HITTIL I ÅR		
	Avkastning totalt	Renter / utbytte	Markedsverdi Endringer	Avkastning totalt	Renter / utbytte	Markedsverdi Endringer
DNB Global Indeks	- 180 315	0	- 180 315	31 019 693	0	31 019 693
KLP AksjeGlobal Indeks I	-32 207	0	-32 207	16 396 211	0	16 396 211
GLOBALE AKSJER - USIKREDE	- 212 522	0	- 212 522	47 415 904	0	47 415 904
KLP AksjeGlobal Indeks II	5 230 962	0	5 230 962	79 821 136	0	79 821 136
GLOBALE AKSJER - VAL.SIKREDE	5 230 962	0	5 230 962	79 821 136	0	79 821 136
KLP AksjeNorden	- 215 714	0	- 215 714	19 110 987	0	19 110 987
NORDISKE AKSJER	- 215 714	0	- 215 714	19 110 987	0	19 110 987
Private equity	0	0	0	-2 639 881	0	-2 639 881
SUM PRIVATE EQUITY	0	0	0	-2 639 881	0	-2 639 881
AKSJEPLASSERINGER	4 802 726	0	4 802 726	143 708 146	0	143 708 146
Bankinnskudd	60 147	0	60 147	423 774	0	423 774
DNB Likviditet IV	179 815	0	179 815	3 410 454	0	3 410 454
BANK/PENGEMARKED	239 962	0	239 962	3 834 228	0	3 834 228
DNB Europ. Covered Bonds	9 751	0	9 751	554 303	0	554 303
DNB Global Credit	190 513	0	190 513	2 286 844	0	2 286 844
DNB Global Credit Short	192 945	0	192 945	1 580 644	0	1 580 644
DNB Global Treasury	4 375	0	4 375	497 508	0	497 508
GLOBALE OBLIGASJONER	397 585	0	397 585	4 919 299	0	4 919 299
DNB Obligasjon III	- 365 309	0	- 365 309	10 847 671	0	10 847 671
NORSKE OBLIGASJONER	- 365 309	0	- 365 309	10 847 671	0	10 847 671
RENTEPLASSERINGER	272 238	0	272 238	19 601 198	0	19 601 198
Realobl. Trønderenergi-bokført	659 883	0	659 883	6 872 175	0	6 872 175
SUM ANLEGGSOBLIGASJONER	659 883	0	659 883	6 872 175	0	6 872 175
Carnegie eiendom	na	0	0	2 458	0	2 458

Budsjettkontroll fortsetter på side 4

Budsjettkontroll fortsetter fra side 3

	HITTEL I AR			
	PERIODEN 1.12.2017 – 31.12.2017			
	Avkastning totalt	Renter / utbytte	Markedsverdi Endringer	Markedsverdi Endringer
DNB Scand. PropFund	- 606 967	0	- 606 967	- 606 967
SUM ANDRE AKTIVAKLASSE	52 916	0	52 916	6 267 666
TOTAL	5 127 879	0	5 127 879	169 577 010

	1.12.2017 – 31.12.2017				Hittil i år				31.12.2017		1.12.2017 – 31.12.2017	
	Tidsvektet avkastning i %		Meravkastning		Tidsvektet avkastning i %		Meravkastning		Allokering		Avkastning	
	Portefølje	Ref. Indeks	Portefølje	Ref. Indeks	Portefølje	Ref. Indeks	Portefølje	Ref. Indeks	i NOK	i %	i NOK	bidrag i %
DNB Global Indeks	-0,1	0,0	11,6	16,3	-4,7	16,3	232 025 900	12,0	-180 315	-0,0		
KLP AksjeGlobal Indeks I	-0,0	0,0	16,0	16,3	-0,3	16,3	118 786 600	6,1	-32 207	-0,0		
GLOBALE AKSJER - USIKREDE	-0,1	0,0	13,1	16,3	-3,2	16,3	350 812 500	18,1	-212 522	-0,0		
KLP AksjeGlobal Indeks II	1,0	1,0	18,1	18,0	0,1	18,0	520 771 600	26,9	5 230 962	0,3		
GLOBALE AKSJER - VAL.SIKREDE	1,0	1,0	18,1	18,0	0,1	18,0	520 771 600	26,9	5 230 962	0,3		
KLP AksjeNorden	-0,2	-0,2	19,3	19,2	0,0	19,2	118 482 100	6,1	-215 714	-0,0		
NORDISKE AKSJER	-0,2	-0,2	19,3	19,2	0,0	19,2	118 482 100	6,1	-215 714	-0,0		
Private equity	0,0	2,2	-100,0	19,1	-119,1	19,1	17 721 540	0,9	0	0,0		
SUM PRIVATE EQUITY	0,0	2,2	-100,0	19,1	-119,1	19,1	17 721 540	0,9	0	0,0		
AKSJEPLASSERINGER	0,5	0,5	13,5	17,6	-4,0	17,6	1 007 787 740	52,0	4 802 726	0,2		
Bankinnskudd	-0,0	0,0	0,1	0,5	-0,4	0,5	6 564 447	0,3	60 147	-0,0		
DNB Likviditet IV	0,1	0,0	1,5	0,5	1,0	0,5	142 034 500	7,3	179 815	0,0		
BANK/PENGEMARKED	0,1	0,0	1,4	0,5	0,9	0,5	148 598 947	7,7	239 962	0,0		
DNB Europ. Covered Bonds	0,0	0,0	0,9	0,7	0,3	0,7	50 548 720	2,6	9 751	0,0		
DNB Global Credit	0,4	0,5	4,8	4,3	0,4	4,3	51 840 460	2,7	190 513	0,0		
DNB Global Credit Short	0,4	0,5	3,2	3,4	-0,2	3,4	51 720 680	2,7	192 945	0,0		
DNB Global Treasury	0,0	0,5	0,7	4,3	-3,7	4,3	75 542 860	3,9	4 375	0,0		
GLOBALE OBLIGASJONER	0,2	0,5	2,2	4,3	-2,2	4,3	229 652 720	11,9	397 585	0,0		
DNB Obligasjon III	-0,1	-0,0	3,4	1,4	2,0	1,4	318 764 300	16,5	-365 309	-0,0		
NORSKE OBLIGASJONER	-0,1	-0,0	3,4	1,4	2,0	1,4	318 764 300	16,5	-365 309	-0,0		
RENTEPLASSERINGER	0,0	0,1	2,5	1,9	0,6	1,9	697 015 967	36,0	272 238	0,0		
Realobl. Trønderenergi-bokført	0,4	0,0	4,1	2,2	1,9	2,2	153 141 000	7,9	659 883	0,0		
SUM ANLEGGSOBLIGASJONER	0,4	0,0	4,1	2,2	1,9	2,2	153 141 000	7,9	659 883	0,0		
Carnegie eiendom	0,0	0,0	0,1	0,2	-0,2	0,2	0	0,0	na	0,0		

Avkastningsoversikt – totalt fortsetter på side 6

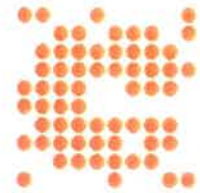
Avkastningsoversikt – totalt fortsetter fra side 5

	1.12.2017–31.12.2017				Hittil i år				31.12.2017				1.12.2017–31.12.2017			
	Portefølje	Ref. Indeks	Meravkastning	Tidsvektet avkastning i %	Portefølje	Ref. Indeks	Meravkastning	Tidsvektet avkastning i %	i NOK	Allokering	i %	i NOK	Avkastning	bidrag i %		
DNB Scand.PropFund	0,0	0,0	0,0	-100,0	4,1	0,0	-100,0	4,1	78 591 660	4,1	-606 967	52 916	0,0			
SUM ANDRE AKTIVAKLASSER	0,4	0,0	0,4	2,1	8,0	2,1	2,0	12,0	231 732 660	12,0	52 916	0,0	0,0			
TOTAL	0,3	0,3	0,0	8,0	9,0	9,0	-0,9	100,0	1 936 536 367	100,0	5 127 879	0,3	0,3			

Ansvarsbegrensning

Denne rapporten er basert på informasjon som Mercer (Norge) AS har innhentet fra ulike kilder. Mercer (Norge) AS er ikke ansvarlig for eventuelle skader eller feil som beror på hendelser utenfor selskapets kontroll. Materialet kan være delvis eller helt basert på informasjon fra tredjepart. Vi anser denne informasjonen som pålitelig, men kan ikke garantere at den er korrekt eller komplett. Innholdet i denne rapporten er gyldig for den dato som er oppgitt.

Ved spørsmål eller problemer, ta kontakt med din rådgiver.

Dato: 5. februar 2018
Saksnummer: 08/18
Til: Styret
Møtedato: 12. februar 2018
Saksbehandler: Jan Erik Tønnessen

Kapitalforvaltningsstrategi 2018

Den 14. november 2017 ble det gjennomført et temamøte mellom styret og investeringsrådet til Cultiva. I tillegg har saksfremleggene (44/2017 og 03/2018) knyttet til foreslåtte bevilgninger til SKMU (Kunstsiloprosjektet), medført at bufferkapital, allokeringssrammer og utdelingsregler har blitt drøftet inngående.

Kapitalforvaltningsstrategien for 2017 ble sist revidert i styremøte 20. desember 2016. I sak 03/17 den 27. februar 2017 ble det i tillegg vedtatt endringer i allokeringssammene ved at eiendom ble inkludert.

Det er vedtatt årlig rullering av kapitalforvaltningsstrategien. Basert på drøftelsene i overnevnte saksfremlegg (44/17 og 03/18) vil administrasjonen ikke foreslå endringer i eksisterende kapitalforvaltningsstrategi utover det faktum at styret i sak 03/18 besluttet å beholde vår investering i Trønderenergi (inflasjonssikret obligasjon – anlegg).

Som allokeringssrammer for 2018 foreslås:

Aktivklasse	Ramme 2017	Status 31.12.17	Ramme 2018	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	12 %	8 %	5 %	3 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	13 %	16 %	14 %	0 %	25 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	13 %	12 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	38 %	36 %	32 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	5 %	6 %	6 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	23 %	27 %	27 %	15 %	40 %	MSCI (NOK)	30 %
Globale aksjer	18 %	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	22 %
Venture/Såkor	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	47 %	52 %	52 %	48 %	64 %		60 %
Eiendom Norge og utland	5 %	4 %	8 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	10 %	8 %	8 %	0 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	15 %	12 %	16 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Forslag til vedtak:

Cultiva

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2018 og Forvaltningsstrategi 2018 godkjennes.
- 2) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Vedlegg: Trykte vedlegg: 1) Utkast til Kapitalforvaltningsstrategi 2018
Utrykte vedlegg: 1) Vedtatt Kapitalforvaltningsstrategi 2017
2) Saksfremlegg 03/17, 44/17 og 03/18

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2018 og Forvaltningsstrategi 2018 godkjennes.
- 2) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Vedlegg: Trykte vedlegg: 1) Utkast til Kapitalforvaltningsstrategi 2018
Utrykte vedlegg: 1) Vedtatt Kapitalforvaltningsstrategi 2017
2) Saksfremlegg 03/17, 44/17 og 03/18

cultiva
Kristiansand Kommunes Energiwerkstiftelse

Utkast til Kapitalforvaltningsstrategi 2018

Vedtak i styremøte 12. februar 2018:

08/18 Kapitalforvaltningsstrategi 2018

Vedtak:

Et enstemmig styre fattet følgende vedtak:

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2018 og Forvaltningsstrategi 2018 godkjennes.
- 2) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente.

INNHold

DEL 1

1 FORVALTNINGSSTRATEGI 2017

- 1.1 Vedtak kapitalforvaltningsstrategi
- 1.2 Allokeringsrammer 2017
- 1.3 Øvrige begrensninger 2017
- 1.4 Risikoevne 31.12 2017
- 1.5 Resultat 31.12.2017
  - 1.5.1 Status
  - 1.5.2 Stresstest
  - 1.5.3 Bufferkapital
- 1.6 Historisk Avkastning i Cultiva

2 FORVALTNINGSSTRATEGI 2018

- 2.1 Administrasjonens forslag til tiltak
- 2.2 Vedtak

DEL 2

3 INNLEDNING

- 3.1 Målet med kapitalforvaltningen
- 3.2 Organisering/ansvar
  - 3.2.1 Styret
  - 3.2.2 Daglig leder

4 SENTRALE BEGREPER

- 4.1 Sikkerhet
- 4.2 Risikospredning
  - 4.2.1 Strategisk diversifisering
  - 4.2.2 Taktisk diversifisering
  - 4.2.3 Risiko i forhold til Cultivas balanse
- 4.3 Likviditet
  - 4.3.1 Omsettelighet
  - 4.3.2 Kurssvingninger
- 4.4 Valutaeksponering
- 4.5 Øvrige ord og uttrykk
  - 4.5.1 Durasjon
  - 4.5.2 Rentefølsomhet/-volatilitet
  - 4.5.3 Standardavvik

5 LOV, FORSKRIFTER OG REGLER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

- 5.1 Generelt om kapitalforvaltningen

6 ETISKE RETNINGSLINJER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

7 KLASSIFISERING OG VURDERINGSREGLER

8 PLASSERINGSALTERNATIVENE

- 8.1 Bank/pengemarked
  - 8.1.1 Bankinnskudd
  - 8.1.2 Pengemarkedsplassing/sertifikater
- 8.2 Obligasjoner
  - 8.2.1 Omløpsobligasjoner
  - 8.2.2 Anleggsobligasjoner
  - 8.2.3 Internasjonale obligasjoner
  - 8.2.4 Inflasjonssikrede obligasjoner
- 8.3 Aksjer
  - 8.3.1 Norske aksjer
  - 8.3.2 Utenlandske aksjer
  - 8.3.3 Aksjefond
  - 8.3.4 Strategiske plasseringer i aksjer
- 8.4 Øvrig
  - 8.4.1 Eiendom
  - 8.4.2 Derivater
  - 8.4.3 Private equity / Aktiv eierkapital
  - 8.4.4 Hedgefond
  - 8.4.5 Grunnfondsbevis

9 RISIKOEVNE

- 9.1 Bufferkapital
  - 9.1.1 Stresstest
- 9.2 Egenkapital

10 INVESTERINGSPROSESS

- 10.1 Allokeringsrammer
- 10.2 Rebalanseringsmekanisme
- 10.3 Rapporteringsrutiner
- 10.4 Oppfølging, kontroll og evaluering

DEL 1

Oppsummert kan man si at den generelle målsetting med dette strategidokumentet er å utforme kapitalforvaltningen til Cultiva på en slik måte at det er sammenheng mellom lover/forskrifter, balansesammensetning, risikoevne/bufferkapital og Cultivas forpliktelser

Kapitalforvaltningsstrategien er delt opp i to deler. Del I består av to kapitler. Kapittel 1 beskriver fjorårets resultat, og kapittel 2 er strategien for årets kapitalforvaltning.

Del 2 består av 8 kapitler som tar for seg sentrale begreper og særegne forhold som gjelder Cultiva.

1 FORVALTNINGSSTRATEGI 2017

1.1 Vedtak om kapitalforvaltningsstrategi

Styret i Cultiva vedtok følgende på styremøte 20. desember 2016 (Enstemmig):

- 1) Norske og Globale obligasjoner sidestilles med hensyn på eksponering.
- 2) Porteføljebegrensninger for 2017 angitt i vedlegg (pkt. 2.1) godkjennes.
- 3) Foreslåtte allokeringsrammer for 2017 godkjennes.
- 4) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente.
- 5) Styret ber administrasjonen å utarbeide revidert porteføljeforslag for obligasjoner for endelig vedtak i styremøte i 2017.
- 6) Styret ber administrasjonen oppdatere kapitalforvaltningsstrategien med de vedtatte endringer.

Cultiva-styret fattet videre følgende vedtak på styremøte 27. februar 2017 (Enstemmig):

- 1) Styret godkjenner foreslåtte endringer i allokeringsrammen.
- 2) Administrasjonen får fullmakt til å selge ut inntil MNOK 130 av DnB Obligasjon III.
- 3) Administrasjonen får fullmakt til å tegne andeler i følgende fond:
  - a. Scandinavian Property Fund (Eiendom) 80 MNOK
  - b. DNB Global Credit Short (Obligasjonsfond) 50 MNOK

1.2 Allokeringsrammer 2017

Som revidert ramme for aktivaallokering for 2017 ble følgende vedtatt i styremøte 27. februar 2017 (sak 03/17):

Aktivklasse	Ramme 2016	Status 31.01.17	Ramme 2017	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	13 %	13 %	12 %	7,5 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	10 %	20 %	13 %	0 %	15 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	10 %	10 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	33 %	43 %	38 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	6 %	5 %	5 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	22,5%	25 %	23 %	15 %	30 %	MSCI (NOK)	26 %
Globale aksjer	16,5%	16 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	26 %
Venture/Såkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	46 %	48 %	47 %	42 %	60 %		60 %
Eiendom Norge og utland	1 %	0 %	5 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	20 %	9 %	10 %	5 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	21 %	9 %	15 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Referanseindeksen på totalporteføljen skal være:

12 % ST1X + 13 % ST4X + 13 % BCGBAI (NOK) + 5 % VINX (NOK) + 23 % MSCI (NOK) + 18 % MSCI + 1 % OSEBX + 15 % (ST4X + 1 %)

Inflasjonssikrede obligasjoner skal føres som anlegg i porteføljen og ved rapportering. Markedsverdi fremkommer således ikke i balansen og/eller i den løpende avkastningsrapportering.

1.3 Øvrige begrensninger 2017

Det kan gjøres plasseringer i rentepapirer utstedt av:

- Norske Stat/statsforetak inkl. papirer garantert av stat: Max 100 % av renteporteføljen
- Kommuner/fylkeskommuner inkl. papirer garantert av kommuner/fylkeskommuner. Samt obligasjoner med fortrinnsrett (OMF)/Boligforetak med offisiell kredittrating fra Standard & Poors eller Moodys. Max 80 % av renteporteføljen.
- Finansselskaper hvor rentepapiret har en kredittrating tilsvarende Investment Grade (BBB⁻¹ eller bedre) hos Standard & Poors, Moodys eller Fitch. Finansinstitusjoner skal ha en forvaltningskapital større enn NOK 5 mrd, og ha en kapitaldekning som tilfredsstillende Basel III-regelverket. Max 50 % av porteføljen.
- Kraftselskaper eller industriselskaper hvor rentepapiret har en kredittrating lik Investment Grade (BBB⁻ eller bedre) hos Standard & Poors, Moodys eller Fitch. Max 20 % av renteporteføljen.

I fond hvor deler av fondsverdien er representert ved utstedere uten offisiell rating er kravet at forvaltningsselskapet selv vurderer kredittkvaliteten til rentepapiret eller utsteder til å være minimum BBB⁻. Ved investeringer i ansvarlige lån er kravet at forvaltningsselskapet selv vurderer kredittkvaliteten til utsteder til å være minimum BBB⁺. Slike fond må ha en gjennomsnittlig kredittkvalitet på A- eller bedre².

Den gjennomsnittlige kredittkvalitet i obligasjonsporteføljen må minimum være BBB⁺³. Durasjon-gjennomsnitt for obligasjonsporteføljen: 1,5 år (minimum 0 år og maksimum 3 år). Durasjon-gjennomsnitt for pengemarkedsporteføljen: 3 mnd (minimum 0 mnd og maksimum 1 år).

Maksimal plassering i papirer utstedt av en og samme låntaker: 10 % med unntak av norske statspapirer og statsgaranterte papirer.

Det kan investeres i veldiversifiserte pengemarkedsfond eller obligasjons-fond/-porteføljer som i hovedsak tilfredsstillende ovennevnte kriterier. Inntil 30 % av renteporteføljen kan investeres i fond som inkluderer sub-Investment grade papirer («High Yield») i porteføljen⁴.

Det kan investeres i realrenteobligasjoner på minimum 2,5 % rente og KPI på minimum 2,0 % i nettselskap, andre infrastrukturselskap med rating på minimum Investment Grade eller norske kommuner/stat⁵.

Derivater kan kun benyttes til sikring av inflasjons- og valutarisiko knyttet til obligasjonsporteføljen.

Alle investeringer skal ha en screeningprosess tilsvarende Statens Petroleumsfond Utland.

Det skal ikke gjennomføres rebalansering av aksjeporteføljen ved verdistigning. Økningen i aksjeandel er begrenset oppad til 60 %⁶. Dersom aksjeandelen faller mer enn 4 % fra vedtatt ramme gjennomføres en rebalansering tilbake til vedtatt ramme. Rebalansering skal gjennomføres innen utgangen av påfølgende måned⁷.

---

¹ Endret fra A-. Årsak er bortfall av skyggerating og dermed bedre ratingkvalitet.

² Ny tekst for å erstatte forbudet mot skyggerating. Tekst anbefalt av Verdipapirfondenes forening nov 2016. Tekst i tråd med eksisterende portefølje og styrevedtak 15/16.

³ Ny begrensning – ingen eksisterende begrensning på dette (kun på spesifikke fond).

⁴ Ved en inkurie var begrepet «High Yield» byttet ut med «Investment Grade» i kapitalforvaltningsstrategi 2016.

⁵ Rente er redusert fra 2,75 % til 2,5 % og KPI fra 2,2 % til 2,0 %

⁶ Vedtak i styremøte 28.mars 2014

⁷ Vedtak i styremøte 27. juni 2013

1.4 Risikoevne per 31. desember 2017

Inflasjonssikrede obligasjoner vil ikke ha den samme risikoen som nominelle obligasjoner mht. kurstap ved renteoppgang. Det nominelle rentenivået vil i de aller fleste tilfeller samvariere med inflasjonen. Siden endringer i inflasjon kompenseres ved inflasjonssikrede obligasjoner, vil det ikke være naturlig å inkludere disse obligasjonene i stresstesten.

Pr. 31.12.17 var opparbeidet bufferkapital 379 millioner kroner. I styremøte 19. januar 2018 ble det vedtatt bevilgninger som til sammen reduserte bufferkapitalen ned til 292 millioner kroner.

1.5 Resultat pr. 31. desember 2017

1.5.1 Status pr. 31.12.17

Aktivklasse	Ramme 2016	Status 31.12.17	Ramme 2017	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	13 %	8 %	12 %	7,5 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	10 %	16 %	13 %	0 %	15 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	10 %	12 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	33 %	36 %	38 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	6 %	6 %	5 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	22,5%	27 %	23 %	15 %	30 %	MSCI (NOK)	26 %
Globale aksjer	16,5%	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	26 %
Venture/Såkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	46 %	52 %	47 %	42 %	60 %		60 %
Eiendom Norge og utland	1 %	4 %	5 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	20 %	8 %	10 %	5 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	21 %	12 %	15 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Oversikten viser at porteføljen er overvektet i aksjer og undervektet i obligasjoner og inflasjonssikrede obligasjoner i forhold til gjeldende allokeringsskema for 2017. Dette skyldes at aksjemarkedet har utviklet seg svært positivt i 2017 og Cultiva foretar ingen rebalansering før aksjeandelen har nådd 64%. Ettersom det er svært sjeldent at inflasjonssikrede obligasjoner utstedes i det norske markedet, kan denne rammen benyttes til ordinære obligasjonsinvesteringer eller eiendom.

I tillegg har Cultiva ikke innbetalte investeringsforpliktelser i følgende selskaper:

	Kommitert	Ikke innbet.
Skagerak Seed Capital	10,0 mill	1,83 mill
Skagerak Maturo Seed	4,0 mill	3,28 mill
Sum	14,0 mill	5,11 mill

Avkastning på porteføljen pr. 31.12.17 utgjør ca 170 mill. kr eller 9,5 %.

KAPITALFORVALTNINGSSTRATEGI FOR CULTIVA

Nominell avkastning	Kr	169 577 010	9,5 %
Justering grunnkapital*	Kr	- 23 873 787	-1,6 %
Realavkastning pr 31.12.17	Kr	145 703 223	8,1 %

*Merk at KPI-justering er av grunnkapitalen på ca NOK 1,5mrd, og derfor kan ikke prosentene sammenlignes.

1.5.2 Stresstest

Stresstesting er et verktøy for å måle tapspotensialet i stiftelsens portefølje av investeringer dersom gitte forutsetninger slår til. Stresstesten gir et uttrykk for et betydelig fall i porteføljen, men benytter lavere fall i aksje- og obligasjonsmarkedet enn det som faktisk har vært tilfelle både i 2000-2002 og i 2008. Stresstesten benytter eksempelvis 20% fall over natten i aksjeverdiene. Testen er i hovedsak utarbeidet til bruk for pensjonskasser.

Pr. 31.12.17 viser stresstesten, justert for erfaringsmessig differanse mellom modellene, et tapspotensiale på 235 millioner kroner.

1.5.3 Bufferkapital

	31.12.17
Markedsverdi portefølje	1 936,5 mill
- Inflasjonsjustert grunnkapital	-1 516,0 mill
- Ikke utbetalte prosjektbevilgninger	-41,6 mill
Beregnet bufferkapital*	378,9 mill
- Tapspotensiale stresstest	-235,0 mill
Over/underdekning bufferkapital*	143,9 mill

*Hensyntatt bevilgninger foretatt i styremøte 19. januar 2018 vil tabellen over justeres slik at beregnet bufferkapital er redusert til 292 millioner kroner, og overdekningen på bufferkapitalen er justert ned til 56,9 millioner kroner.

1.6 Historisk avkastning i Cultiva

Siden 2011 har Cultiva hatt følgende avkastningshistorikk:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Realavkastning	-0,3%	4,0%	7,8%	7,2%	2,4%	0,3%	8,1%
Aksjeandel	8%	18%	42%	45%	47%	48%	52%
Bufferkapital (mill)	22	65	175	273	293	263	379

2 REVIDERT FORVALTNINGSSTRATEGI 2018

2.1 Administrasjonens forslag til tiltak

Kapitalforvaltningsstrategien ble sist revidert i styremøte 20. desember 2016 med endringer i styresak nr. 3 den 27. februar 2017. Det er vedtatt årlig rullering av kapitalforvaltningsstrategien. Således er det kun minimums- og maksimumsrammene i 2018 for hver enkel aktivaklasse som diskuteres i dette dokumentet (de langsiktige målene ligger fast).

Basert på drøftelsene i investeringsrådet samt tilhørende drøftelser i saksfremlegg 44/17 og 03/18, foreslår administrasjonen ingen vesentlige

endringer i kapitalforvaltningsstrategien for 2018. Administrasjonen vil likevel påpeke tre forhold:

- 1) Være lojal til forvaltningsstrategi ved ikke å foreta re-allokeringer ut fra markedssyn.
- 2) Finne alternativer til aksjer som virker motsyklisk til aksjemarkedet. I tillegg til statsobligasjoner kan eiendomsfond og realrenteobligasjoner ha en slik funksjon.
- 3) Ha som mål å bygge en bufferkapital som utgjør 20% av porteføljeverdien ved en aksjeandel på 50%.

Cultiva er også av den oppfatning at det norske obligasjonsmarkedet for Investment Grade papirer (lavrisiko) er lite diversifisert ved at ca 70% av alle utstedelser er innenfor bank/finans/forsikring. En utjevning mellom norske og globale obligasjoner vil således bli vurdert i 2018. Styret vil bli forelagt eventuelle endringsforslag.

Som allokeringssamme for 2018 foreslås:

Aktivklasse	Ramme 2017	Status 31.12.17	Ramme 2018	Min	Maks	Referanse indeks	Langsiktig mål
Bank/Pengemarked	12 %	8 %	5 %	3 %	20 %	ST1X	5 %
Norske obligasjoner	13 %	16 %	14 %	0 %	25 %	ST4X	5 %
Globale obligasjoner	13 %	12 %	13 %	0 %	25 %	BCGBAI(NOK)	5 %
Sum renteplasseringer	38 %	36 %	32 %				15 %
Norske aksjer	0 %	0 %	0 %	0 %	10 %	OSEBX	0 %
Nordiske aksjer	5 %	6 %	6 %	0 %	10 %	VINX (NOK)	8 %
Globale aksjer (val.sikr)	23 %	27 %	27 %	15 %	40 %	MSCI (NOK)	30 %
Globale aksjer	18 %	18 %	18 %	15 %	30 %	MSCI	22 %
Venture/Såkorn	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	OSEBX	0 %
Sum aksjeplasseringer	47 %	52 %	52 %	48 %	64 %		60 %
Eiendom Norge og utland	5 %	4 %	8 %	0 %	10 %	ST4X + 1 %	10 %
Infl.sikrede obl. - anlegg	10 %	8 %	8 %	0 %	15 %	ST4X + 1 %	15 %
Sum andre aktivklasser	15 %	12 %	16 %				25 %
Sum	100 %	100 %	100 %				100 %

Referanseindeksen på totalporteføljen skal være:

5 % ST1X + 14 % ST4X + 13 % BCGBAI (NOK) + 6 % VINX (NOK) + 27 % MSCI (NOK) + 18 % MSCI + 1 % OSEBX + 16 % (ST4X + 1 %).

Øvrige begrensninger:

Det kan gjøres plasseringer i rentepapirer utstedt av:

- Norske Stat/statsforetak inkl. papirer garantert av stat: Max 100 % av renteporteføljen
- Kommuner/fylkeskommuner inkl. papirer garantert av kommuner/fylkeskommuner. Samt obligasjoner med fortrinnsrett (OMF)/Boligforetak med offisiell kredittrating fra Standard & Poors eller Moodys. Max 80 % av renteporteføljen.
- Finansselskaper hvor rentepapiret har en kredittrating tilsvarende Investment Grade (BBB- eller bedre) hos Standard & Poors, Moodys eller Fitch. Finansinstitusjoner skal ha en forvaltningskapital større enn NOK 5 mrd, og ha en kapitaldekning som tilfredsstillende Basel III-regelverket. Max 50 % av porteføljen.
- Kraftselskaper eller industriselskaper hvor rentepapiret har en kredittrating lik Investment Grade (BBB- eller bedre) hos Standard & Poors, Moodys eller Fitch. Max 20 % av renteporteføljen.

I fond hvor deler av fondsverdien er representert ved utstedere uten offisiell rating er kravet at forvaltningsselskapet selv vurderer kredittkvaliteten til rentepapiret eller utsteder til å være minimum BBB-. Ved investeringer i ansvarlige lån er kravet at forvaltningsselskapet selv vurderer kredittkvaliteten til utsteder til å være minimum BBB+. Slike fond må ha en gjennomsnittlig kredittkvalitet på A- eller bedre.

Den gjennomsnittlige kredittkvalitet i obligasjonsporteføljen må minimum være BBB+.

Durasjon-gjennomsnitt for obligasjonsporteføljen: 1,5 år (minimum 0 år og maksimum 3 år).

Durasjon-gjennomsnitt for pengemarkedsporteføljen: 3 mnd (minimum 0 mnd og maksimum 1 år).

Maksimal plassering i papirer utstedt av en og samme låntaker: 10 % med unntak av norske statspapirer og statsgaranterte papirer.

Det kan investeres i veldiversifiserte pengemarkedsfond eller obligasjons-fond/-porteføljer som i hovedsak tilfredsstillende ovennevnte kriterier. Inntil 30 % av renteporteføljen kan investeres i fond som inkluderer sub-Investment grade papirer («High Yield») i porteføljen.

Det kan investeres i realrenteobligasjoner på minimum 2,5 % rente og KPI på minimum 2,0 % i nettselskap, andre infrastrukturselskap med rating på minimum Investment Grade eller norske kommuner/stat.

Derivater kan kun benyttes til sikring av inflasjons- og valutarisiko knyttet til obligasjonsporteføljen.

Alle investeringer skal ha en screeningprosess tilsvarende Statens Petroleumsfond Utland.

Det skal ikke gjennomføres rebalansering av aksjeporteføljen ved verdistigning. Økningen i aksjeandel er begrenset oppad til 60 %⁸

Dersom aksjeandelen faller mer enn 4 % fra vedtatt ramme gjennomføres en rebalansering tilbake til vedtatt ramme. Rebalansering skal gjennomføres innen utgangen av påfølgende måned⁹.

⁸ Vedtak i styremøte 28.mars 2014

⁹ Vedtak i styremøte 27. juni 2013

2.2 Vedtak i styremøte 12. februar 2018

Et enstemmig styre fattet følgende vedtak:

- 1) Foreslåtte allokeringssrammer for 2018 og Forvaltningsstrategi 2018 godkjennes.
- 2) Styret viderefører administrasjonens fullmakt til å investere i realrenteobligasjoner fra Hafslund, andre nettselskaper eller infrastrukturselskaper med minimum 2,5 % realrente.

DEL 2

3 INNLEDNING

Oppsummert kan man si at målsettingen med denne delen av dokumentet er å presisere særegne forhold for stiftelser og Cultiva og dessuten omtale viktige begreper brukt i kapitalforvaltningen.

3.1 Målet med kapitalforvaltningen

Fra stiftelsens vedtekter:

§ 4

Stiftelseskapital er kr 1 133 800 000,-. (Endret fra kr 1 440 050 000,- i styremøte 07.05.10.)

Stiftelsens kapital skal hvert år tillegges et beløp som er tilstrekkelig til at stiftelsen opprettholder sin realverdi. Den øvrige avkastningen kan brukes det enkelte år til å fremme stiftelsens formål eller tillegges et rentefond som kan benyttes senere år.

Grunnkapital og tilleggs kapital må aldri angripes. Hvis stiftelsens eiendeler har sunket i verdi slik at grunnkapital og tilleggs kapital er angrepet, kan årlig utbetaling ikke finne sted før grunnkapital og tilleggs kapital er oppfylt.

§ 5

Stiftelsens midler forvaltes av styret. Styret kan delegere forvaltningen til daglig leder, men stiftelsens styre må gi instruks og retningslinjer for forvaltningen. Midlene må ikke anbringes på en måte som anses som spekulasjonspreget.

Midlene skal fortrinnsvis investeres i aksjer og obligasjoner direkte, i verdifond eller i fast eiendom.

Forvaltningen av Cultivas kapital er den ene overordnede oppgaven som gir grunnlaget for den neste oppgaven som er å tildele prosjekt- og investeringsstøtte i henhold til stiftelsens formålsparagraf.

Dette dokumentet sammenfatter de rammebetingelser som skal gjelde for Cultivas kapitalforvaltning. Samtidig skal det gi uttrykk for de målsettinger som bør knyttes til kapitalforvaltningen. Til sist skal det fremgå hvilke plasseringsprodukter som skal benyttes for å oppnå de ønskede målsettinger.

Definisjoner:

Stiftelseskapital er selskapets grunnkapital som er registrert i stiftelsesregisteret hos Stiftelsestilsynet.

Tilleggs kapital tilsvarer akkumulerte tillegg til stiftelsens grunnkapital for å opprettholde realverdien. Tilleggs kapital fremgår som en egen post i balansen klassifisert under innskutt egenkapital.

Stiftelsens kapital er summen av grunnkapital og tilleggskapital.

Rentefond (jf § 4) vil være ikke utdelt avkastning som settes av for bruk senere år. Avsetningene kan være øremerket til et bestemt formål, eller være en generell avsetning som kan disponeres senere år. Slike avsetninger vil vises i stiftelsens balanse under opptjent egenkapital.

3.2 Organisering/ansvar

3.2.1 Styret

Styret har ut fra lov og vedtekter presisert sine oppgaver slik:

- a. Styret skal innrette Cultivas kapitalforvaltning slik at investeringene kan foretas og følges opp av eksterne forvaltere.
- b. Styret skal sørge for å innhente tilstrekkelig informasjon om og holde seg løpende orientert om investeringene for å kunne vurdere om de enkelte investeringer tilfredsstillende stiftelsens formål, ønskede etiske standarder og for øvrig er i samsvar med de mandater og instruksjoner som forvalterne er undergitt.
- c. Styret skal besørge at kapitalforvaltningen undergis en tilfredsstillende og overordnet risikostyring til enhver tid. Styret plikter å besørge at den samlede kapitalforvaltningen av stiftelsens midler tilfredsstillende bestemmelsene i Cultivas vedtekter, og at det sikres at instruksjoner for eventuelle forvaltere inneholder bestemmelser som ivaretar dette forhold.
- d. Styret har ansvaret for å besørge at honorarer til eksterne forvaltere eller rådgivere for stiftelsen holdes innenfor rimelige grenser, og at det ikke avtales honorarordninger som avviker fra det som er alminnelig akseptert i markedet for tilsvarende tjenester.
- e. Styret skal besørge at kapitalforvaltningen innordnes slik at det frigjøres likvide midler til utdelinger som forutsatt i Cultivas formål.
- f. Styret skal sørge for at det utarbeides etiske retningslinjer for kapitalforvaltningen.
- g. Styret kan knytte til seg et rådgivende organ (Investeringsrådet) for kapitalforvaltningen for å kunne drøfte valg av investeringsstrategi og plasseringsalternativer, samt hente råd om valg av forvaltere. Investeringsrådet skal bestå av uavhengige personer med spesiell kompetanse innen finansforvaltning.

Rapportering:

Styret skal etablere regelmessige rutiner for rapportering vedrørende kapitalforvaltning, tildeling og løpende drift og behandle slike rapporter i de løpende styremøtene.

3.2.2 Daglig leder

Styret har ut fra lov og vedtekter presisert daglig leders oppgaver slik:

Stiftelsesloven § 35:

Daglig leder står for den daglige ledelse av stiftelsens virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter stiftelsens forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Daglig leder skal sørge for at stiftelsens regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte

Cultivas vedtekter §9:

Styret ansetter daglig leder og fastsetter dennes lønns- og arbeidsvilkår. Det hører inn under den daglige ledelsen å sørge for forvaltning av midler i henhold til styrets retningslinjer, behandler søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret.

I tillegg presiseres følgende oppgaver til daglig leder:

- Det hører inn under den daglige ledelsen å følge opp forvaltningen av Cultivas midler i henhold til styrets retningslinjer, behandle søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret om tilskudd og annen kapitalanvendelse til fremme av stiftelsens formål.
- Daglig leder skal ha ansvaret for å utføre styrets beslutninger om stiftelsens kapitalforvaltning og utbetalinger fra stiftelsen.
- Daglig leder er ansvarlig for å tilrettelegge og forberede saker for behandling i styret.
- Daglig leder skal sørge for at Cultivas regnskaper til enhver tid er i samsvar med regnskapsloven og andre relevante lover og forskrifter og skal i samråd med styret påse at stiftelsens formuesforvaltning er ordnet på betryggende måte.
- Daglig leder har rett og plikt til å delta i styremøter med mindre styret bestemmer annerledes for den enkelte sak.
- Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret nærmere redegjørelse for bestemte saker.
- Daglig leder skal på månedlig basis avgi skriftlig rapport til styrets leder eller den styret utpeker med angivelse av status for kapitalforvaltningen, vesentlige disposisjoner i perioden samt andre forhold av betydning for forvaltningen.¹
- Daglig leder skal hvert tertial avgi en mer utførlig rapport til styret med beskrivelse av Cultivas investeringer, status, verdiutvikling, forventet utvikling, disposisjoner i perioden samt andre forhold av betydning for forvaltningen."

4. SENTRALE BEGREPER

4.1 Sikkerhet

Hensynet til sikkerheten skal stå sentralt i forhold til Cultivas kapitalforvaltning.

4.2. Risikospredning

Det finnes ingen enkel metode for å definere risiko på en portefølje. En tilnærming til definisjon er;

«sannsynligheten for ikke å oppnå en ønsket avkastning»

Denne avkastningen kan være et gitt måltall, for eksempel 6,5 % årlig avkastning, eller en benchmark som Oslo Børs Hovedindeks. Vanlig er det også å sammenfatte risiko gjennom standardavvik. Brukt på finansielle data gir dette uttrykk for variabiliteten på avkastningen.

All sparing innebærer en eller annen form for risiko. Ulike spareformer har forskjellig risiko, og derav forskjellig avkastningspotensial.

Cultiva skal ha en klar holdning til risikobegrepet i sin kapitalforvaltning. Videre skal man til enhver tid benytte muligheten til å spre plasseringene, for på den måten å kunne møte tilbakeslag som kan ramme deler av markedet. Denne risikospredningen henspeiler både på strategisk og taktisk diversifisering.

4.2.1 Strategisk diversifisering

Strategisk diversifisering refererer seg til hvordan Cultiva fordeler midlene på de ulike aktivaklassene som f.eks. aksjer, obligasjoner, eiendom osv. En god spredning av Cultivas investeringer innen de ulike aktivaklassene vil kunne bidra til å redusere Cultivas risikoeksponering.

Cultivas styre skal fastsette de ytre rammer for slik fordeling mellom de ulike aktivaklassene. Rammene skal fremgå av dette dokumentet.

4.2.2 Taktisk diversifisering

Foruten å spre risiko på ulike typer aktiva, skal Cultiva også innenfor hver aktivaklasse søke å foreta risikospredning. Kravet til risikospredning innenfor hver aktivaklasse skal være større dess større volatilitet eller standardavvik som gjelder for den bestemte aktivaklassen. Dette betyr f.eks. at kravet til spredning innenfor enkeltaksjer skal være større enn krav til spredning innenfor obligasjoner.

Cultivas styre skal fastsette de ytre rammer for spredning innenfor den enkelte aktivaklasse. Rammene skal fremgå av dette dokumentet.

4.2.3 Risiko i forhold til Cultivas balanse

Ved vurderingen av risiko skal det være porteføljens samlede risiko som skal være relevant, ikke risikoen ved hver enkelt plassering eller i hver enkelt aktivaklasse. Noen aktivaklasser med relativt høy risiko kan likevel være attraktive i en portefølje fordi de har en liten samvariasjon med de øvrige av

aktivaklassene.

4.3 Likviditet

Cultiva må til enhver tid ha midler tilgjengelig til å kunne dekke en stabil utbetaling til prosjekter og investeringsstøtte, samt øvrige kostnader den er forpliktet til å dekke. Sett i forhold til forvaltningskapitalen er det løpende likviditetsbehovet relativt lite, men må hensyntas i valg av plasseringsalternativer.

4.3.1 Omsettelighet

Det skal være et rimelig likvid marked for de eiendeler som Cultiva investerer i. Deler av Cultivas samlede portefølje bør derfor kunne la seg realisere på forholdsvis kort sikt uten store tap.

4.3.2 Kurssvingninger

Eiendeler kan være mer eller mindre likvide alt etter hvor store svingninger det er i prisen på eiendelene. Stor variasjon i pris på realiseringstidspunktet kan ha stor betydning for realisasjonsverdien. Aksjer har tradisjonelt hatt en større fluktuasjon i pris enn andre papirer. Cultiva skal derfor, både av hensyn til forpliktelsene på kort sikt og for å diversifisere investeringene, holde deler av sine midler i mer kortsiktige og likvide eiendeler.

4.4 Valutaeksponering

Deler av Cultivas midler kan plasseres i aktiva i utlandet for derigjennom å oppnå ytterligere risikodiversifisering.

Behovet for å kurssikre slike plasseringer skal følges opp i forhold til omfanget og spredningen på disse.

Cultivas styre skal fastsette de øvre grenser for plasseringer i fremmed valuta. Rammene skal fremgå av dette dokumentet.

4.5 Øvrige ord og uttrykk

4.5.1 Durasjon

Et begrep for løpetid der man også tar hensyn til når obligasjonen har rente- og avdragsbetalinger. Begrepet gir dermed uttrykk for når långiver får tilbake de pengene han har lånt ut.

4.5.2 Rentefølsomhet/-volatilitet

Et verdipapirs rentefølsomhet viser den mulige endring i verdipapirets verdi ved en renteendring på ett (1) prosentpoeng. Rentefølsomhet kan regnes på enkeltpapirer og som gjennomsnitt for hele porteføljer. Verdipapirer med lang løpetid har stor rentefølsomhet og er utsatt for store kursbevegelser ved endringer i markedsrenten.

Volatilitet gir tilsvarende et uttrykk for hvor mye obligasjoner eller aksjer kan svinge rundt sin egen antatte trend. Stor volatilitet innebærer at markedsverdien endres i betydelig grad mer enn trenden i markedet.

4.5.3 Standardavvik

Når vi beregner den forventede avkastningen for en investering, finner vi hvor «tyngden» av mulige avkastningsutfall vil ligge. Standardavviket gir informasjon om variabilitet eller spredningen i avkastningen.

5. LOV, FORSKRIFTER OG REGLER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

5.1 Generelt om kapitalforvaltningen

I Stiftelsesloven av 2001 finner vi følgende:

” § 18 Forvaltning av stiftelsens kapital
Stiftelsens kapital skal forvaltes på en forsvarlig måte, slik at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål”

I forslag til ny stiftelseslov (NOU 2016:21) har utvalget gått lengre i sine krav til styrer i stiftelser. Det er nå inkludert følgende setning i den nye § 20: «...Styret skal fastsette en *plan for den nærmere forvaltningen* av stiftelsens kapital....»

6. ETISKE RETNINGSLINJER FOR KAPITALFORVALTNINGEN

Kapitalforvaltningen i Cultiva skal innrettes på en slik måte at den oppfyller kravene i de etiske retningslinjer for Statens Pensjonsfond – Utland.

7. KLASSIFISERING OG VURDERINGSREGLER

Cultiva er underlagt regnskapslovens regler om oppstillingsplan for balansen. I finansregnskapet må derfor regnskapslovens regler følges. Stiftelsen kan imidlertid velge å bruke andre inndelinger i sin interne rapportering. Den interne rapporteringen er det styringsverktøyet som stiftelsen bruker for å følge opp den markedsrisiko stiftelsens kapital eksponeres for. Det forsiktighetshensyn som ligger bak regnskapslovgivningen vil medføre at bokførte verdier av stiftelsens investeringer i enkelte tilfeller vil avvike fra den virkelige verdien.

En forutsetning for en riktig allokering av Cultivas aktiva, vil være en oversiktlig inndeling av stiftelsens balanse i relevante «hoved»markeder eller aktivaklasser.

En hensiktsmessig inndeling av eiendelene kan gjøres i de tre hovedgruppene bank/pengemarked, obligasjoner og aksjer. Et viktig kriterium for inndelingen er tidsperspektivet som ligger til grunn for investeringen. Risikobeskrivelsen utledes i det vesentligste av tidsperspektivet. Hovedgruppene vil videre bli delt opp i nærmere definerte aktivaklasser.

Regnskapslovens vurderingsregler skiller mellom anleggsmidler (eiendeler ervervet til varig eie eller bruk) og omløpsmidler (residualpost).

Anleggsmidler

Anleggsmidler verdsettes i finansregnskapet til anskaffelseskost. Anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi dersom det oppstår et verdifall som ikke forventes å være forbigående. Nedskrivningen kan senere reverseres tilbake til anskaffelseskost dersom virkelig verdi passerer anskaffelseskost.

Omløpsmidler

Omløpsmidler skal iht. regnskapsloven verdsettes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. For slike plasseringer vil dermed en verdinedgang fremgå av finansregnskapet, mens en verdistigning utover anskaffelseskost ikke vil vises. Fra denne regelen gis det unntak for markedsbaserte finansielle omløpsmidler. Slike plasseringer skal ved gitte forutsetninger vurderes til virkelig verdi.

8 Plasseringsalternativer / Aktivaklasser

De ulike plasseringsalternativene er forsøkt gruppert etter bindingstid og kredittrisikobindinger.

8.1 Bank/pengemarked

Fellesnevner for gruppen bank/pengemarked er kortsiktigheten i plasseringen, med spesiell fokus på tidsperspektivet på avkastningsdelen. Avkastning på plasseringer innenfor denne gruppen får en forholdsvis umiddelbar tilpasning til den rentesituasjon som gjelder ellers i samfunnet.

8.1.1 Bankinnskudd

Innskudd i bank regnes som en trygg plassering. Ingen andre plasseringsformer har en lovbestemt innskuddsgaranti. Denne innskuddsgarantien gir enkeltinnskyttere sikkerhet for innestående beløp inntil 2 mill. kr. pr. bank. Innskuddsgarantien er knyttet til sparebankenes og forretningsbankenes sikringsfond.

Den «norske» innskuddsgarantien på 2 mill. kr. er vesentlig høyere enn det som er nødvendig for å oppfylle internasjonale regler. Regelverket er lempet i forhold til tidligere, da vi hadde det som måtte oppfattes som en total innskuddsgaranti i norske banker.

Selv om den formelle garantiforpliktelsen er skjerpet i disfavør av innskyterne, drar andre momenter i motsatt retning, så som skjerpede egenkapitalkrav og tettere oppfølging fra det offentlige gjennom f.eks. tilsyn fra Kredittilsynet. Sikkerheten for Cultivas bankinnskudd ligger først og fremst i bankenes egenkapital.

De fleste typer bankinnskudd har i dag en forholdsvis rask tilpasning til det som oppfattes som det løpende generelle rentenivået i markedet. Ulike typer referanserenter kan avtales for å kontrollere rentefastsettelsen i den enkelte bank.

Bankinnskudd kan også plasseres på termin, dvs. at renten for en avtalt periode fastsettes på forhånd. Banker tilbyr denne type plasseringsform for perioder av inntil ett år.

Verdiøkningen på bankinnskudd representeres ved renteinntekter. Renteinntekter inntektsføres i regnskapet i den periode de er påløpt.

8.1.2 Pengemarkedsplassing/sertifikater

Plassering i pengemarkedet kan enten gjøres i enkeltsertifikater eller i pengemarkedsfond som i realiteten er en sammensetning av enkeltsertifikater. Et sertifikat er et rentebærende papir med løpetid under ett år, eller i realiteten en kortsiktig obligasjon (beskrives i d. f.).

Risikoen med plassering i pengemarkedet knyttes til utsteder av det enkelte rentepapiret. Cultiva bør derfor angi nærmere hvilke enkeltutstedere, grupper av utstedere eller eventuelt hvilket ratingnivå som aksepteres på denne delen av porteføljen.

8.2 Obligasjoner

Generelt er det slik at et høyt rentenivå er gunstig for Cultiva, da dette i det lange løpet gir oss god avkastning på våre midler (gitt at inflasjonen er lavere enn det generelle rentenivået). Perioder med svingninger i rentenivået, gjør at en bør skille mellom omløpsobligasjoner, anleggsobligasjoner, aksjeindekserte obligasjoner, inflasjonssikrede obligasjoner og samtidig være bevisst på ulike egenskaper med norske og globale obligasjoner.

Ved plassering av midler i obligasjoner låner man bort midler til en på forhånd fastsatt rente over en avtalt periode.

Dersom markedsrenten stiger, vil en obligasjon med en rente fastsatt på et tidligere tidspunkt i en avtalt periode gi en ugunstig avkastning for obligasjonseier. Verdien på obligasjonen synker. Omvendt når renten ellers går ned, da stiger obligasjonens verdi. Risikoen for endringer i rentenivået betegnes som renterisikoen.

Det er løpetiden på obligasjonen som avgjør i hvor stor utstrekning obligasjonen synker eller stiger i verdi. Lang bindingstid gir størst utslag.

For obligasjoner vil det alltid være risiko for at utsteder ikke skal kunne gjøre opp sine forpliktelser. Denne type risiko betegnes om kredittrisikoen.

8.2.1 Omløpsobligasjoner

Omløpsobligasjoner er obligasjoner som inngår i en handelsportefølje, og som kan omsettes fortløpende dersom det oppstår endringer i markedet. Slike obligasjoner vil være et markedsbasert finansielt omløpsmiddel, og det vil til enhver tid være markedsverdi som skal brukes i forhold til bokføringen.

8.2.2 Anleggsobligasjoner

Uavhengig av hvorvidt renten går opp eller ned, så gir den enkelte obligasjon (ser bort fra kredittrisiko) en fast årlig avkastning, samt at hovedstolen tilbakebetales på forfallstidspunktet. Regnskapsmessig er det derfor slik at i de tilfeller hvor man positivt bestemmer seg for å sitte på obligasjonen frem til forfall, så regnskapsføres denne til anskaffelseskost, med en betinget nedskrivningsplikt ved varig verdifall.

En anleggsobligasjon som holdes helt til forfall vil kun gi den avtalte rente i avkastning. Endringer i markedsrenten vil dermed ikke påvirke den avkastning (i form av renteinntekter) som Cultiva oppnår. Ved fall i markedsrenten kan Cultiva, ved å reklassifisere til omløpsobligasjoner, kunne ta ut kursgevinsten som oppstår fordi det er avtalt en høyere rente enn den renten som kan oppnås i markedet på realisasjonstidspunktet.

Anleggsobligasjoner vil være et virkemiddel for å stabilisere den regnskapsmessige avkastningen på midlene, men vil vanskelig kunne gi en høyere avkastning enn markedet.

8.2.3 Globale obligasjoner

Man oppnår en viss gevinst gjennom internasjonal diversifisering, samtidig med at det norske markedet for rentepapirer er forholdsvis lite, noe som bl.a. kan forklares med et stadig synkende lånebehov for den norske stat. Det må også for internasjonale obligasjoner skilles mellom omløps- og anleggsobligasjoner.

8.2.4 Inflasjonssikrede obligasjoner

Utsteder av en inflasjonssikret obligasjon forplikter seg til å betale en fast, reell rente med jevne mellomrom, og et reelt innløsningsbeløp ved forfall. I tillegg betales en kompensasjon for den løpende utvikling i en definert inflasjonsindeks. Etter hvert som realrenten i markedet forandres, vil den reelle prisen på obligasjonen forandres.

8.3 **Aksjer**

Det er godt historisk belegg for å si at man i et lengre tidsperspektiv får en risikopremie (meravkastning) ved å investere i aksjer fremfor i andre typer aktiva som er mulig å investere i. Aksjeplasseringer skjer imidlertid i utgangspunktet med en udefinert tidshorisont, i og med at man fortløpende (dog til en viss grad avhengig av likviditet i aksjen) kan velge å realisere de aktuelle aksjene.

Den naturlige motposten til den forventede risikopremien, er faren for de mer kortsiktige fluktuasjoner i aksjens verdi. Slike svingninger kan være betydelige fra det ene året til det andre, og tilsier at man ved investeringer i aksjer bør legge et langsiktig perspektiv til grunn.

8.3.1 Norske aksjer

Oslo Børs har en gjennomgående høyere risiko enn gjennomsnittet av verdens børser. Dette forklares ved at mange av selskapene er råvarebaserte. Forventet gjennomsnittlig avkastning vil således ligge noe høyere enn verdensgjennomsnittet, samtidig som svingningene også vil være større.

Norske aksjer inndeles delvis etter størrelsen på selskapet. De største selskapene, som dermed også må betegnes som å representere de mest likvide aksjene, er notert på det som kalles hovedlisten til Oslo børs. Børsnoterte norske aksjer verdsettes i regnskapet til kursverdi.

8.3.2 Utenlandske aksjer

En bredt sammensatt portefølje av utenlandske aksjer vil innebære risikoutjevning i forhold til om Cultiva bare er plassert i norske aksjer. Dette fordi konjunkturer i enkeltmarkeder avdempes når verdensmarkedet sees under ett. Volatiliteten i en sammensatt portefølje av utenlandske aksjer vil normalt være lavere enn for en norsk portefølje. Dette skal igjen gi seg utslag i at vi bør kreve en høyere avkastning for Cultivas plasseringer i det norske aksjemarkedet enn tilsvarende for utenlandske aksjeplasseringer. Utenlandske aksjer notert på børs vil i regnskapet verdsettes til kursverdi.

8.3.3 Aksjefond

Hvis omfanget av en aksjeportefølje er begrenset, spesielt med tanke på nominelle kroneverdier, kan plasseringer i aksjefond være et aktuelt alternativ. Med en liten portefølje av enkeltaksjer vil det være vanskelig å oppnå en hensiktsmessig diversifisering på porteføljen.

I aksjefond vil man oppnå en portefølje av aksjer satt sammen etter en fastsatt investeringsprofil som skal gjelde for det aktuelle fond. Fondsforvalter får en fastsatt provisjon som avregnes løpende i verdiutviklingen på fondet.

I forhold til regnskapsreglene er det forholdsvis små forskjeller mellom plasseringer i enkeltaksjer og plasseringer i aksjefond. Investeringer i aksjefond vil normalt være enklere å håndtere administrativt, da det vil være fondet som sørger for nødvendige tilpasninger til de rådende markedssyn som gjelder til enhver tid.

8.3.4 Strategiske plasseringer i aksjer

Dersom det skulle være ønskelig med et strategisk oppkjøp av aksjer i andre selskaper, vil investeringen klassifiseres som en anleggsinvestering. Dette medfører at verdistigning på aksjene ikke vil gjenspeiles i regnskapet, da aksjene skal verdsettes til anskaffelseskost.

For Cultiva vil slike plasseringer normalt ikke være ønskelig. I enkelte tilfeller kan det bli aktuelt, men plasseringsbeløpene vil da være marginale i forhold til grunnkapitalen.

8.4 **Øvrig**

Ut over de aktivaklassene som er beskrevet, gjenstår det fortsatt andre alternativer. Eiendomsinvestering har historisk vært et alternativ, mens handel med derivater også beskrives i det følgende. I tillegg må Cultiva til en hver tid måtte vurdere innføring av nye plasseringsprodukter.

8.4.1 Eiendom

Cultiva har adgang til å investere i eiendomsfond. Det bør være begrensninger knyttet til utleiegrad, antall eiendommer og størrelse på selve eiendomsfondet. Cultiva investerer ikke direkte i enkeltvise eiendommer.

8.4.2 Derivater

Opsjons- og terminkontrakter kan være produkter som er hensiktsmessige for å redusere den risiko som enkelte verdipapirer har når det gjelder rente- og kursrisiko. Dette fordrer at kontraktene konkret tilpasses Cultivas øvrige

portefølje, noe som forutsetter både kjennskap til gjeldende portefølje og til hvordan handel med opsjons- og terminkontrakter fungerer. Forutsatt at denne kompetansen er til stede, kan bruk av slike produkter være hensiktsmessig for Cultiva, og være med på å gi høyere avkastning til en lavere risiko.

8.4.3 Private equity/Aktiv eierkapital

Private equity brukes som samlebetegnelse på såkornkapital, venturekapital og buy out-kapital.

Såkornfasen er betegnelsen på den helt tidlige fasen i en bedrifts liv, før det er etablert en omsetning av betydning eller overhodet. Vanligvis foreligger det fortsatt en betydelig teknologisk risiko. Såkornfond investerer i svært usikre prosjekter, og i alle vestlige land er staten en betydelig risikoavlaster for investorer i denne fasen.

Ventureselskapene investerer i gründer- og vekstselskaper i en ekspansjonsfase med betydelig markedsrisiko. I venturefinansierte selskaper vil ledelsen ofte ha behov for tilgang til kommersiell kompetanse. Ventureselskapene bidrar vanligvis med styreverv og tett oppfølging i tillegg til kapital.

Buy out virksomhet er videreutvikling av modne selskaper. Utgangspunktet er ofte bedrifter som har utviklingsmessig stagnert i sitt eksisterende eierskap.

De som investerer i private equity gjør dette fordi klassen gir høy avkastning. Typisk har private equity med 5, 10 og 20 års horisont i USA gitt avkastning mellom 15-25 % pr. år. De som investerer er hovedsakelig private/selskaper med formue og institusjonelle finansielle investorer, f.eks. pensjonskasser som allokterer en andel (typisk 3-8 %) av sin kapital til investeringer innen private equity. Å være investor i private equity krever langsiktighet fordi de selskaper det er investert i skal vokse/modne fra 3-7 år før de selges og avkastning beregnes.

8.4.4 Hedgefond

Et hedgefond har som mål å gi en viss absolutt avkastning, uavhengig av om børser og renter går opp eller ned. I tillegg til en jevn, absolutt avkastning, skal et hedgefond redusere volatiliteten mest mulig. Slike fond vil kunne gi samme avkastning som børsen over tid, men med lavere svingninger.

Hedgefond som aktivaklasse skal ha en relativ lav samvariasjon med avkastningen til andre aktivaklasser. Dette innebærer at avkastningen til hedgefond i liten grad svinger i takt med avkastningen til de andre aktivaklassene over tid. Resultatet er en betydelig reduksjon av risikoen i en portefølje der man inkluderer hedgefond. Disse egenskapene er svært verdifulle fordi man ved å inkludere hedgefond i en portefølje kan få høyere forventet avkastning ved å ta samme risiko, eller få samme forventet avkastning ved å ta lavere risiko i forhold til markedsrisiko.

8.4.5 Grunnfondsbevis

Sparebankene i Norge har tradisjonelt vært organisert som selveiende stiftelser, hvor egenkapitalen i all hovedsak har bestått av tidligere års tilbakeholdt overskudd. Sparebankloven ble i 1987 endret slik at de sparebankene som ønsker det, kan hente inn kapital i markedet ved å utstede grunnfondsbevis.

Sparebankenes grunnfondsbevis ligner mye på aksjer, men det er noen forskjeller knyttet til eierrett til selskapsformuen og innflytelse i bankens organer. Grunnfondsbevis er fritt omsettelige verdipapirer som kan noteres på Oslo Børs.

9. RISIKOEVNE

Cultiva er en selveiende stiftelse, og har dermed ingen eiere som forventer en direkte avkastning på den investerte kapitalen. Stifteren har ved å overføre midler til en selveid stiftelse gitt avkall på muligheten til å få avkastningen av disse midlene, og har i vedtektene gitt retningslinjer for hvem eller hva denne avkastningen skal brukes til. Dette innebærer at Cultiva ikke er eksponert for den risikoen at investorene trekker tilbake sin investerte kapital dersom avkastningen ikke er god nok.

Selv om Cultiva ikke direkte har eiere som stiller krav, vil det være store forventninger i kommunen og lokalsamfunnet om at stiftelsens midler skal forvaltes på en måte som gir en god avkastning.

For å oppnå en avkastning som er høyere enn bankrentene, må hele eller deler av midlene investeres i alternative plasseringer med en høyere risiko. Viljen til å ta risiko premieres med muligheter for høyere avkastning (men også større muligheter for at prosjektet mislykkes)

For Cultiva er det to typer risiko som stiftelsen bør ha evne til å håndtere:

- mulige tap på investeringene på grunn av svingninger i markedet
- mulighet for å gi stabile og forutsigbare utbetalinger selv om avkastningen enkelte år egentlig er for liten til å kunne dele ut midler

Cultivas evne til å takle (i) svingninger i markedet, og å opprettholde (ii) stabile og forutsigbare utbetalinger for sine investeringsvalg, kan kvantifiseres ved å se på soliditeten uttrykt ved Cultivas bufferkapital

9.1 Bufferkapital

Stiftelsens bufferkapital vil være et anslag på hvor store tap på investeringene stiftelsen kan tåle før stiftelsens inflasjonsjusterte grunnkapital forringes. Cultivas investeringsråd har i flere møter uttalt at bufferkapitalen bør være 25% ved 60% aksjeandel, 20% ved 50% aksjeandel og 16% ved 40% aksjeandel.

For Cultiva vil det være viktig å opparbeide en bufferkapital av hensyn til økt handlefrihet i finansforvaltningen som gir grunnlag for å øke risikoen i balansen og dermed øke mulighetene for høyere avkastning over tid.

I den løpende rapporteringen til styret skal det etableres rutiner for å anslå Cultivas bufferkapital for å kunne vurdere om bufferkapitalen er forsvarlig i forhold til den markedsrisiko stiftelsen er eksponert for. Bufferkapital vil ikke fremgå direkte fra stiftelsens regnskaper, og vil måtte beregnes ved hver rapportering. Beregningen skal baseres på følgende:

Portefølje vurdert til markedsverdi
- Inflasjonsjustert grunnkapital
- Ikke utbetalte bevilgninger (prosjektgjeld)
= Bufferkapital

9.1.1 Stresstest

Et uttrykk for den faktiske risiko i Cultivas portefølje, er det kurstapet som fremkommer ved gjennomføring av en såkalt stresstest. Stresstesten er et verktøy for å måle tapspotensialet i stiftelsens portefølje av investeringer dersom gitte forutsetninger slår til.

Stresstesten skal forelegges styret i hvert styremøte sammen med øvrig rapportering fra finansforvaltningen.

Cultiva skal gjennomføre stresstester på porteføljen for å måle tapet som oppstår ved følgende hendelser;

- en økning i det generelle rentenivået
- fall i verdien av private equity investeringer
- fall i norske og utenlandske aksjeverdier
- fall i eiendomsmarkedet

Dersom resultatene fra stresstesten viser at Cultiva kan bli påført tap som overstiger bufferkapitalen, bør Cultiva vurdere å iverksette tiltak for å redusere markedsrisikoen eller øke bufferkapitalen.

Styret skal ved årlig gjennomgang av Cultivas kapitalforvaltningsstrategi, gjennom aktuelle stresstester, ta stilling til Cultivas risikoevne. Dette gjøres ved å sammenholde tapspotensialet med Cultivas bufferkapital, for derigjennom å komme frem til et såkalt risikotoleransenivå.

9.2 **Egenkapital**

Oppbygning av en egenkapital utover grunnkapital og tilleggskapital, vil kunne bedre muligheten til forutsigbarhet og stabilitet i de årlige utbetalingene fra stiftelsen.

Stiftelsens bokførte egenkapital vil bestå av:

Grunnkapital
+ Tilleggskapital (akkumulerte inflasjonsjusteringer)
= Inflasjonsjustert egenkapital
+ Annen egenkapital (akk. avkastning som ikke er utdelt eller brukt til adm.)
= Bokført egenkapital

Forskjellen mellom «Annen Egenkapital» og bufferkapital er at prosjektgjelden alltid er fratrukket i bufferkapitalbegrepet.

Den reelle egenkapitalen vil avvike fra den bokførte pga at enkelte eiendeler ikke vurderes til virkelig verdi i regnskapet.

10 INVESTERINGSPROSESS

Investeringsprosessen for Cultiva kan deles inn i 2 nivåer.

Det strategiske nivå omfatter fastsettelse av mål, strategier, risikostyring, vedtak om frihetsgrader (maksimums/minimumsnivå) innenfor de ulike investeringsalternativer samt rapportering. Beslutninger som fattes på det strategiske nivå skal fremgå av dette dokumentet, eller vedlegg til dette.

På det operative nivå inngår valg av forvalter, fond eller separate investeringsbeslutninger. Tilsvarende vil også analyser innenfor de ulike aksje- og rentemarkedene inngå på det operative nivå. Beslutninger som fattes på det operative nivå skal ha utgangspunkt i det strategiske nivået.

De strategiske beslutningene knyttet til sammensetningen av balansen og geografisk fordeling av plasseringene vil være viktigst for Cultivas forventede fremtidige avkastning.

10.1 Allokeringsrammer

Ved utformingen av Cultivas investeringsmandat skal Cultivas risikovilje/bufferkapitalnivå og rammebetingelsene forøvrig legges særlig til grunn.

Investeringsmandatet skal gi en oppstilling over aktuelle aktivaklasser. Av mandatet skal det fremgå idealportefølje, frihetsgrad og oversikt over hva som skal benyttes som sammenlikningsindekser for de ulike aktivaklasser. Eventuelle vedtak om valutasikring skal også fremgå av mandatet.

10.2 Rebalanseringsmekanisme

Styret velger hvilke aktivaklasser Cultiva kan investere i. Disse valgene utgjør stiftelsens investeringsvekter. Det skilles mellom strategiske vekter og faktiske vekter.

Ulik verdiutvikling mellom aktivaklassene vil over tid føre til at de faktiske vektene endrer seg.

Rebalansering skjer når de faktiske vektene bringes tilbake til de strategiske vektene ved kjøp eller salg av aktiva. Dette medfører transaksjonskostnader. Sjeldne rebalanseringer kan føre til at porteføljen beveger seg bort fra de strategiske vektene, mens hyppige rebalanseringer vil føre til høye transaksjonskostnader.

Administrasjonen skal sørge for at det blir gjennomført rebalansering av porteføljen når grenseverdiene i allokeringsrammene overskrides. Dersom rebalanseringen medfører at tapspotensialet i stresstesten blir høyere enn opparbeidet bufferkapital, skal beslutningen om rebalansering godkjennes av styret.

10.3 Rapporteringsrutiner

Det skal til hvert styremøte i Cultiva legges frem rapporter som viser allokeringen av Cultivas midler, sammen med løpende resultatutvikling for kapitalforvaltningen.

Overfor Cultivas aktive forvaltere skal det være et krav at disse oversender månedlige avkastningsrapporter for den portefølje som disse forvalter for Cultiva. Disse rapportene skal være Cultiva i hende senest 10 virkedager etter månedsskiftet.

Cultiva skal i jevnlige møter med sine aktive forvaltere gå gjennom historisk avkastning, Cultivas risikosituasjon og makroøkonomiske forhold i aksje- og rentemarkedene. Forvalterne skal i tillegg i disse møtene komme med sine anbefalinger i forhold til eventuelle endringer i investeringsmandatet.

10.4 Oppfølging, kontroll og evaluering

Cultiva skal i sine vurderinger legge til grunn at aktører som mottar forvaltningsoppdrag på Cultivas midler, søker å optimalisere risikojustert avkastning over tid i forhold til det investeringsmandat de er tildelt. Cultivas styre skal derfor legge særlig stor vekt på en løpende vurdering av samlet investeringsmandat.

Overfor den enkelte forvalter skal det primære evalueringskriterium være oppnådde resultater sett i forhold til "benchmarkavkastning" (normalavkastning) for den porteføljen som er avtalt. Selv om Cultiva skal legge et langsiktig perspektiv til grunn ved evaluering av forvalternes resultater, så skal en sikre seg at forvalterne kontinuerlig bidrar med adekvate forklaringer på eventuelle unormale avvik fra sammenlikningsindeksene.

For forvalter innebærer innføring av frihetsgrader i forvaltningen, at den andel som er angitt som hovedmandat, kan avvikes for på den måten å kunne oppnå meravkastning i forhold til "benchmarkavkastning".

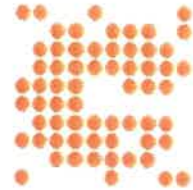
I tillegg til avkastningen skal også andre forhold vektlegges i betydelig grad ved evalueringen av aktive forvaltere. Dette skal være forhold som:

- organisering av forvaltningen, særlig med hensyn til størrelse, erfaring og kompetanse
- kvalitet på månedlige rapporter som går til Cultiva
- faktiske avvik i fra det investeringsmandatet som er gitt til forvalter
- soliditet hos forvalter
- pris på tjenestene, primært uttrykt gjennom forvaltningsprovisjon

Cultivas oppfatning av servicen til forvalter skal også vektlegges i betydelig grad. I dette legger vi forvalternes evne og vilje til å respondere på Cultivas behov, tilby fleksible og i enkelte tilfeller skreddersydde løsninger, samt fungere som en viktig bidragsyter i forhold til at Cultiva løpende tilpasser sin egen kapitalforvaltningsstrategi så optimalt som mulig.

Dato: 5. februar 2018
Saksnummer: 9/18
Til: Styret
Møtedato: 12. februar 2018
Saksbehandler: Erling Valvik

Revidert styreinstruks for Cultiva

Sammendrag:

I kapitalforvaltningstrategien til Cultiva, vedtatt 20. desember 2016, er styrets oppgaver innen kapitalforvaltning presisert. De samme formuleringer er nå tatt inn i styreinstruksen. For øvrig er det ikke endringer i forhold til gjeldende styreinstruks som ble vedtatt enstemmig av styret 23. mai 2016.

Hvert avsnitt er bygget opp slik at først gjengis Stiftelseslovens (SL) rammer, deretter Cultivas vedtekter (CV) og til slutt ytterligere presiseringer.

Forslag til vedtak:

Styret vedtar styreinstruks for Cultiva i samsvar med saksframlegg til styremøte den 12.februar 2018.

Erling Valvik
Adm.dir.

Vedlegg:

Trykte vedlegg:

Styreinstruks for Kristiansand Kommunes
Energiverkstiftelse Revidert 12. februar 2018.

Utrykte vedlegg:

Ingen

cultiva
Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse

**Styreinstruks for
Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse
Revidert 12. februar 2018**

Styreinstruks for Kristiansand kommunes Energiverkstiftelse

Vedtak i styremøte 12. februar 2018:

Et enstemmig styre vedtok følgende:

Styret vedtar styreinstruks for Cultiva i samsvar med saksframlegg til styremøte den 12.februar 2018.

1. Formål
2. Styrets myndighet og ansvar
3. Styrets saksbehandling
4. Styrets oppgaver
5. Styrets forhold til rådsforsamlingen
6. Daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret
7. Erstatningsansvar og straffeansvar. Gransking
8. Vedtak

1. FORMÅL

Formålet med denne styreinstruks er å gi regler om arbeidsform og saksbehandling for styret i stiftelsen Cultiva samt regulere daglig leders arbeidsoppgaver i forhold til styret. Styret skal besørge at Cultivas vedtekter følges, og at det vedtektsfestede formål ivaretas. Stiftelsens vedtektsfestede formål er:

"Stiftelsens formål er å sikre arbeidsplasser og gode levekår i Kristiansand ved å gi støtte til prosjekter ved etablering av kunst-, kultur- og kunnskapsinstitusjoner eller organisasjoner som bidrar til nyskaping, utvikling og kompetanseoppbygging ved kreative miljøer i Kristiansand.

Kunnskapsinstitusjoner som utvikler kreativitet og nyskaping kan tildeles midler fra stiftelsen.

Institusjoner eller organisasjoner som mottar støtte må drive virksomhet på kvalitativt høyt nivå til nytte for lokalsamfunnet."

2. STYRETS MYNDIGHET OG ANSVAR

Styrets ansvar er regulert av Stiftelsesloven (SL) og Cultivas vedtekter (CV)

SL § 30: *Styrets myndighet og ansvar:*

Styret er stiftelsens øverste organ.

Forvaltningen av stiftelsen hører under styret.

Styret skal sørge for at stiftelsens formål ivaretas, og at utdelinger foretas i samsvar med vedtektene. Styret skal påse at regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

CV § 5: Stiftelsens midler forvaltes av styret. Styret kan delegere forvaltningen til daglig leder, men stiftelsens styre må gi instruks og retningslinjer for forvaltningen. Midlene må ikke anbringes på en måte som anses som spekulasjonspreget.

Midlene skal fortrinnsvis investeres i aksjer og obligasjoner direkte, i verdifond eller i fast eiendom.

Stiftelsen kan ikke ta opp lån, stille garanti eller lignende.

3. STYRETS SAKSBEHANDLING

Styrets saksbehandling er regulert av Stiftelsesloven (SL)

SL § 31. *Styrets saksbehandling*

Styrets leder skal sørge for behandling av aktuelle saker som hører inn under styret. Styremedlemmene og daglig leder kan kreve at styret behandler bestemte saker. Styremøter og annen styrebehandling varsles på hensiktsmessig måte og med nødvendig frist.

Styret skal behandle saker i møte, hvis ikke styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte.

Styrets leder skal sørge for at styremedlemmene så vidt mulig kan delta i en samlet behandling av saker som behandles uten møte. Styremedlemmene og daglig leder kan kreve møtebehandling.

Styrebehandlingen ledes av styrelederen. Deltar verken styrelederen eller varalederen, velger styret en leder for styrebehandlingen. Daglig leder har rett og plikt til å delta i styrets behandling av saker og til å uttale seg, hvis ikke noe annet er bestemt av styret i den enkelte sak.

Det skal føres protokoll over styrebehandlingen. Protokollen skal minst angi tid og sted, deltakerne, behandlingsmåten og styrets beslutninger. Styremedlem eller daglig leder som ikke er enig i styrets beslutning, kan kreve sin oppfatning innført i protokollen. Protokollen skal underskrives av alle de medlemmer som har deltatt i styrebehandlingen.

SL § 32. Vedtaksførhet

Styret kan treffe beslutning når mer enn halvdel av styremedlemmene er til stede eller deltar i styrebehandlingen, hvis ikke vedtektene stiller strengere krav. Styret kan likevel ikke treffe beslutning uten at alle medlemmene av styret så vidt mulig er gitt anledning til å delta i behandling av saken. Har et styremedlem forfall og det finnes varamedlem for ham eller henne, skal varamedlemmet innkalles.

SL § 33. Flertallskrav

En beslutning av styret krever at flertallet av de styremedlemmer som deltar i behandlingen av en sak, har stemt for. Ved stemmelikhet gjelder det som møtelederen har stemt for.

Ved valg eller ansettelse anses den valgt eller ansatt som får flest stemmer. Styret kan på forhånd bestemme at det skal holdes ny avstemning dersom ingen får flertall av de avgitte stemmer. Står stemmetallet likt ved valg av styreleder eller møteleder, avgjøres valget ved loddtrekning. I andre tilfeller av stemmelikhet gjelder det møtelederen har stemt for.

I vedtektene kan det fastsettes strengere stemmereglene enn det som følger av denne paragrafen og gis avvikende regler om følgen av stemmelikhet.

SL § 37. Inhabilitet

Et styremedlem eller en daglig leder må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for ham eller henne selv eller for hans eller hennes nærstående, at vedkommende må anses for å ha en fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken.

Et styremedlem eller en daglig leder kan heller ikke delta i saksbehandlingen eller avgjørelsen når han eller hun har stilling eller tillitsverv i en privat eller offentlig institusjon, organisasjon eller et foretak som har økonomisk eller annen fremtredende særinteresse i saken, eller når han eller hun i slik egenskap tidligere har deltatt i behandlingen av saken. Første punktum er likevel ikke til hinder for at et styremedlem eller en daglig leder som har offentlig stilling eller verv, deltar i saksbehandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som i det vesentlige gjelder bruken av midler som stiftelsen har fått stilt til rådighet fra det offentlige. (1)

SL § 38. Representasjon utad

Styret representerer stiftelsen utad.

Styret kan gi styremedlemmer eller daglig leder rett til å representere stiftelsen utad, alene eller i fellesskap, hvis ikke det er fastsatt i vedtektene at styret ikke skal kunne tildele slik fullmakt. Styret kan når som helst kalle tilbake fullmakt etter første punktum.

Daglig leder representerer stiftelsen utad i saker som inngår i den daglige ledelse.

SL § 39. Overskridelse av representasjonsrett

Har noen som representerer stiftelsen utad etter § 38, ved disposisjon på vegne av stiftelsen gått ut over sin myndighet, er disposisjonen ikke bindende for stiftelsen hvis stiftelsen godtgjør at medkontrahenten forsto eller burde ha forstått at myndigheten ble overskredet og det ville stride mot redelighet å gjøre disposisjonen gjeldende.

I tillegg presiseres følgende saksbehandling:

CV § 6 Stiftelsens styre skal ha fem medlemmer og to varamedlemmer. Ett av medlemmene oppnevnes blant kulturstyrets medlemmer.

Rådet har fra etableringen av Cultiva utpekt første og andre varamedlem som skal møte fast i styremøtene med tale og forslagsrett.

3.1 Innkalling

Innkallingen skal, som hovedregel, sendes ut minimum fem arbeidsdager før møtetidspunktet.

3.2 Møtested

Styrets møter skal som hovedregel avholdes i Kristiansand.

3.3 Møteplan

Møteplan vedtas for hvert halvår. Administrasjonen sørger for innkalling til det enkelte møte med opplysninger om tid og sted for møtet og om hvor dokumentene er utlagt. Videre sørger administrasjonen for kunngjøring av møter som skal holdes for åpne dører.

3.4 Forfall

Styremedlemmer og varamedlemmer som ikke kan delta i et møte skal melde fra om dette til daglig leder så snart som mulig og senest to dager før møtet.

3.5 Sak under eventuelt

Sak som ikke er nevnt i innkallingen, kan ikke tas opp til realitetsavgjørelse hvis møteleder eller 1/3 av de møtende medlemmer motsetter seg dette.

3.6 Saksframlegg

Saksframlegg skal være tilstrekkelig både i forhold til form og innhold til at styremedlemmer som hovedregel kan sette seg inn i de enkelte saker på dagsorden før møtet.

3.7 Offentlighet

Møtene i Cultivas styre skal være åpne.

Styret kan ha møte for lukkede dører i følgende saker: Saksforberedende temamøter, informasjons- og orienteringssaker, uformelle drøftelser og kontakter med næringsliv, organisasjoner o.l.

Saksfremlegg og referatene til styret skal være tilgjengelig i tråd med offentlighetslovens prinsipper.

3.8 Taushetsplikt

For opplysningene i dokumenter som er unntatt offentlighet, gjelder det taushetsplikt med mindre vedtaket blir omgjort av administrasjonen eller av organet.

Blir det vedtatt å behandle sak for lukkede dører, plikter organets medlemmer og ansatte som måtte være til stede, så langt ikke annet er vedtatt, å bevare taushet om forhandlingene og de vedtak som gjøres. Taushetsplikten varer inntil annet er bestemt, eller inntil de hensyn - til Cultiva eller andre - som har bevirket vedtaket om lukkede dører, er falt bort. Er også andre til stede under forhandlingene om slik sak, pålegger møtelederen dem taushetsplikt.

3.9 Møtebok

Det skal føres møtebok over forhandlingene.

Møteboken skal inneholde angivelse av hvert møte med møtested og tid, innkallingens dato og fraværende medlemmer og møtende varamedlemmer. Trer noen fra eller noen til under forhandlingene, anføres dette slik at møteboken, sammenholdt med medlemsfortegnelsen, viser hvem som har deltatt i den enkelte sak.

Videre angis hvem som møtte fra administrasjonen.

Forøvrig skal møteboken vise gangen i forhandlingene, fortløpende saksnummer for det enkelte kalenderår og hva saken gjelder (tittel).

For den enkelte sak føres først hvilke vedtak som er fattet med angivelse av stemmetall og navn for mindretallet og deretter vedtaksforslag og voteringer.

3.10 Habilitet

Et styremedlem kan heller ikke delta i saksbehandlingen eller avgjørelsen når han eller hun har stilling eller tillitsverv i en privat eller offentlig institusjon, organisasjon eller foretak som har økonomisk eller annen fremtredende særinteresse i saken, eller når han eller hun i slik egenskap tidligere har deltatt i behandlingen av saken.

Styremedlemmer har en særlig plikt til å vurdere sin egen habilitet og redegjøre for forhold som kan påvirke denne i forkant av behandlingen av hver enkelt sak som forelegges styret.

Et styremedlem som er usikker på egen habilitet i forhold til en sak skal forelegge denne for styrets leder og/eller hele styret. I tvilstilfeller skal styret ta stilling til alle habilitets-spørsmål.(1)

4. STYRETS OPPGAVER

Cultivas vedtekter (CV)

CV§ 5:

Stiftelsens midler forvaltes av styret. Styret kan delegere forvaltningen til daglig leder, men stiftelsens styre må gi instruks og retningslinjer for forvaltningen.

Midlene må ikke anbringes på en måte som anses som spekulasjonspreget.

Midlene skal fortrinnsvis investeres i aksjer og obligasjoner direkte, i verdifond eller i fast eiendom.

Stiftelsen kan ikke ta opp lån, stille garanti eller lignende.

CV§9:

Styret ansetter daglig leder og fastsetter dennes lønns- og arbeidsvilkår.

Det hører inn under den daglige ledelsen å sørge for forvaltning av midler i henhold til styrets retningslinjer, behandler søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret.

Styrets hovedoppgave er å realisere Cultivas formål:

- organisering av stiftelsens virksomhet;
- fastsettelse av målsettinger og strategi for virksomheten;
- løpende tilsyn med administrasjonens arbeid;
- representasjon av stiftelsen i forhold til tredjemenn.

Disse oppgavene skal løses på følgende måte:

4.1 Prosedyrer for behandling av søknader

Styret skal fastsette og publisere retningslinjer for utforming og behandling av søknader om midler fra Cultiva.

4.2 Kapitalforvaltning

Det utarbeides et eget dokument som vedtas hvert år av styret. Dokumentet sammenfatter de rammebetingelser som skal gjelde for Cultivas kapitalforvaltning. Samtidig skal det gi uttrykk for de målsettinger som bør knyttes til kapitalforvaltningen. Til sist skal det fremgå hvilke plasseringsprodukter som skal benyttes for å oppnå de ønskede målsettinger.

Styret har ut fra lov og vedtekter presisert sine oppgaver slik:

- a. Styret skal innrette Cultivas kapitalforvaltning slik at investeringene kan foretas og følges opp av eksterne forvaltere.
- b. Styret skal sørge for å innhente tilstrekkelig informasjon om og holde seg løpende orientert om investeringene for å kunne vurdere om de enkelte investeringer tilfredsstillende stiftelsens formål, ønskede etiske standarder og for øvrig er i samsvar med de mandater og instruksjoner som forvalterne er undergitt.
- c. Styret skal besørge at kapitalforvaltningen undergis en tilfredsstillende og overordnet risikostyring til enhver tid. Styret plikter å besørge at den samlede kapitalforvaltningen av stiftelsens midler tilfredsstillende bestemmelsene i Cultivas vedtekter, og at det sikres at instruksjoner for eventuelle forvaltere inneholder bestemmelser som ivaretar dette forhold.
- d. Styret har ansvaret for å besørge at honorarer til eksterne forvaltere eller rådgivere for stiftelsen holdes innenfor rimelige grenser, og at det ikke avtales honorarordninger som avviker fra det som er alminnelig akseptert i markedet for tilsvarende tjenester.
- e. Styret skal besørge at kapitalforvaltningen innordnes slik at det frigjøres likvide midler til utdelinger som forutsatt i Cultivas formål.

- f. Styret skal sørge for at det utarbeides etiske retningslinjer for kapitalforvaltningen.
- g. Styret kan knytte til seg et rådgivende organ (Investeringsrådet) for kapitalforvaltningen for å kunne drøfte valg av investeringsstrategi og plasseringsalternativer, samt hente råd om valg av forvaltere. Investeringsrådet skal bestå av uavhengige personer med spesiell kompetanse innen finansforvaltning.

4.3 Rapportering

Styret skal etablere regelmessige rutiner for rapportering vedrørende kapitalforvaltning, tildeling og løpende drift og behandle slike rapporter i de løpende styremøtene.

4.4 Årsberetning

Styret skal utarbeide en beretning i tilknytning til Cultivas årsregnskap der aktiviteter i det forløpne år beskrives og eventuelle planer for fremtiden angis.

4.5 Strategi – Målsetting

Styret skal, innenfor den ramme som er gitt av Cultivas formålsparagraf, fastsette målsettinger for stiftelsens arbeid og en strategi for å nå disse.

4.6 Budsjett

Styret skal fastsette års budsjett og fireårig handlingsprogram for driften av Cultiva i hvert enkelt år.

4.7 Representasjon utad

Styrets leder skal, som hovedregel, uttale seg på vegne av styret. Andre styremedlemmer kan, etter beslutning i styret, uttale seg i konkrete saker.

4.8 Konfidensialitet

Underlagsmaterialet for de saker som forelegges styret samt innholdet av styrets interne drøftelser skal behandles konfidensielt av styrets medlemmer og således ikke formidles til uvedkommende.

4.9 Tegningsrett

Stiftelsen tegnes av daglig leder, eller styreleder og ett styremedlem i fellesskap.

5. STYRETS FORHOLD TIL RÅDSFORSAMLINGEN

Cultivas vedtekter

§ 7:

Rådsforsamlingen skal ha elleve representanter. Syv representanter med personlige vararepresentanter velges av bystyret i Kristiansand etter innstilling fra Valgkomiteen, en representant velges fra Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), en representant velges av LO.

Byrettsjustitiarius i Kristiansand og Rådmanden i Kristiansand har også sete i Rådet.

Rådsforsamlingen velger selv sin leder.

Rådsforsamlingens medlemmer velges for fire år ad gangen innen utgangen av mai måned.

Rådsforsamlingen holder møte hvert år innen utgangen av juni måned, og ellers så ofte leder, styret eller minst tre av medlemmene krever det. Innkallingen til rådsforsamlingen skal skje skriftlig med minst 14 dagers varsel til medlemmene. I innkallingen angis de saker som skal behandles. Saker som et medlem ønsker å fremme særskilt, må være meddelt styret innen en uke før møtet holdes. Rådsforsamlingen skal også underrettes skriftlig om slike eventuelle tilleggsaker.

Over forhandlingene føres protokoll som skal underskrives av møteleder og to andre personer som utpekes av rådsforsamlingen blant de tilstedeværende.

§ 8:

I tillegg til å velge styret, skal rådsforsamlingen fastsette styrets godtgjørelse. Rådsforsamlingen skal velge revisor. Rådsforsamlingen skal avgi uttalelse om årsregnskapet og årsberetningen.

Årsregnskapet og årsberetningen sendes bystyret i Kristiansand til orientering.

I tillegg presiseres følgende:

Rådsforsamlingen har uttrykt ønske om to møter i året. Styrets leder og daglig leder skal være tilstede under møter i rådsforsamlingen. Styrets øvrige medlemmer bør være tilstede.

6. DAGLIG LEDERS ARBEIDSOPPGAVER OG PLIKTER OVERFOR STYRET

SL § 35. Daglig leders myndighet og ansvar

Daglig leder står for den daglige ledelse av stiftelsens virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter stiftelsens forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Daglig leder skal sørge for at stiftelsens regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte.

SL§38 Representasjon utad

Styret representerer stiftelsen utad.

Styret kan gi styremedlemmer eller daglig leder rett til å representere stiftelsen utad, alene eller i fellesskap, hvis ikke det er fastsatt i vedtektene at styret ikke skal kunne tildele slik fullmakt. Styret kan når som helst kalle tilbake fullmakt etter første punktum. Daglig leder representerer stiftelsen utad i saker som inngår i den daglige ledelse.

CV § 9: Styret ansetter daglig leder og fastsetter dennes lønns- og arbeidsvilkår.

Det hører inn under den daglige ledelsen å sørge for forvaltning av midler i henhold til styrets retningslinjer, behandler søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret.

Stiftelsen tegnes av daglig leder, eller styreleder og ett styremedlem i fellesskap.

I tillegg presiseres følgende oppgaver til daglig leder:

- Det hører inn under den daglige ledelsen å følge opp forvaltningen av Cultivas midler i henhold til styrets retningslinjer, behandle søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret om tilskudd og annen kapitalanvendelse til fremme av stiftelsens formål. Daglig leder skal ha ansvaret for å utføre styrets beslutninger om stiftelsens kapitalforvaltning og utbetalinger fra stiftelsen.
- Daglig leder er ansvarlig for å tilrettelegge og forberede saker for behandling i styret.
- Daglig leder skal sørge for at Cultivas regnskaper til enhver tid er i samsvar med regnskapsloven og andre relevante lover og forskrifter og skal i samråd med styret påse at stiftelsens formuesforvaltning er ordnet på betryggende måte.
- Daglig leder har rett og plikt til å delta i styremøter med mindre styret bestemmer annerledes for den enkelte sak.
- Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret nærmere redegjørelse for bestemte saker.
- Daglig leder skal på månedlig basis avgi skriftlig rapport til styrets leder med angivelse av status for kapitalforvaltningen, vesentlige disposisjoner i perioden samt andre forhold av betydning for forvaltningen.

- Daglig leder skal hvert tertial avgi en mer utførlig rapport til styret med beskrivelse av Cultivas investeringer, status, verdiutvikling, forventet utvikling, disposisjoner i perioden samt andre forhold av betydning for forvaltningen.

7. ERSTATNINGSANSVAR OG STRAFFEANSVAR. GRANSKING

SL § 56.   *Erstatningsansvar*

Stiftelsen kan kreve at styremedlem, person med verv i organ som nevnt i § 36, daglig leder, revisor og gransker erstatter tap som de forsettlig eller uaktsomt har voldt stiftelsen under utførelsen av sine oppgaver.

Erstatningsansvar etter denne paragrafen kan lempes etter skadeserstatningsloven § 5-2.

§ 57.   *Beslutning om å fremme krav på vegne av stiftelsen*

Styret avgjør om det skal fremmes erstatningskrav på vegne av stiftelsen mot dem som er nevnt i § 56.

Hvis erstatningskravet gjelder én eller flere styremedlemmer, avgjør de øvrige styremedlemmene om kravet skal fremmes. Gjelder kravet samtlige styremedlemmer eller så mange styremedlemmer at styret ikke er vedtaksført etter § 32 første punktum, kan kravet fremmes av den person eller det organ som velger styret.

Stiftelsestilsynet kan under enhver omstendighet fremme erstatningskrav mot styrets medlemmer på vegne av stiftelsen.

§ 58.   *Straff*

Oppretter, styremedlem, person med verv i organ som nevnt i § 36, daglig leder og revisor som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelse gitt i eller i medhold av loven her, straffes med bøter eller under skjerpene forhold med fengsel i inntil ett år. Medvirkning straffes på samme måte.

Ledende ansatt som er tildelt myndighet til å treffe beslutning på vegne av stiftelsen innenfor avgrensede saksområder, og som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelse gitt i eller i medhold av loven her under utøvelsen av sin myndighet, straffes med bøter eller under skjerpene forhold med fengsel i inntil ett år.

Overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her er forseelse. Foreldelsesfristen for adgang til å reise straffesak er fem år.

§ 59.   *Gransking*

Stiftelsestilsynet kan beslutte å granske opprettelsen av en stiftelse, forvaltningen av den eller nærmere angitte forhold ved forvaltningen eller regnskapene. Stiftelsestilsynet skal gi stiftelsen eller i tilfelle den som granskingen ellers vil omfatte, anledning til å uttale seg før avgjørelsen treffes.

Stiftelsestilsynet kan gjennomføre granskingen selv, eller oppnevne en eller flere granskere til å gjennomføre gransking på vegne av Stiftelsestilsynet. Stiftelsens ledelse skal sørge for at Stiftelsestilsynet, eventuelt granskeren, gis anledning til å foreta nødvendige undersøkelser i stiftelsen, og at de gis nødvendige opplysninger eller annen bistand. Særskilt oppnevnt gransker har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 flg.

Det skal avgis skriftlig beretning om granskingen. Beretningen skal sendes stiftelsen og andre som er berørt av granskingen.

Stiftelsestilsynet kan pålegge stiftelsen helt eller delvis å dekke det offentliges utgifter ved granskingen.

9. VEDTAK

Denne styreinstruksen ble revidert i styremøte til Cultiva 12.februar 2018.

Styret i Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse:

Ansgar Gabrielsen

Kristin Wallevik

Torbjørn Urfjell

Sissel Leire

Jørgen Kristiansen

1 Professor Geir Woxholth presiserer i en betenkning til Cultiva datert 2.desember 2003 følgende: side 9ff ”Det klare utgangspunkt er at et styremedlem i en stiftelse er innhabil i saker som gjelder utdeling til et offentlig organ, f. eks en kommune, der han har tillitsverv. Loven gjør som foran påpekt ikke forskjell med hensyn til organisasjonsform, og heller ikke med hensyn til om det er offentlig eller privat eierskap.

Fra dette gjør stiftelsesloven § 7 annet ledd siste punktum et unntak, som er vanskelig å begripe. Det heter:

”Han er likevel ikke ugild på grunn av offentlig stilling eller verv i saker som i det vesentlige gjelder bruken av midler fra det offentlige”

Meningen med denne bestemmelsen er rett og slett å si at hvis en stiftelse mottar offentlig støtte, og den skal videreformidle disse midlene til en ”ekstern” søker. Blir man ikke inhabil om man er styremedlem i stiftelsen og samtidig har posisjon i det offentlige organ som har gitt støtten.....

..... Hvis f. eks Kristiansand kommune (eller et organ for denne) søker stiftelsen om støtte, må en person som er styremedlem i stiftelsen og har stilling eller tillitsverv i kommunen, vike sete i behandlingen av søknaden fra kommunen (eller dens organ/etat). Det gjelder i prinsippet selv om den det gjelder ikke har tillitsverv i det organ innen kommunen som har søkt støtten. Dette skyldes at man nettopp i utdelingssaker må praktisere reglene om habilitet særlig strengt.”

Advokatfirmaet Selmer ved advokat Knut Endre har i et brev av 27.oktober 2004 til Cultiva side 4 skrevet: ”Dersom det foreligger inhabilitet i forhold til Kristiansand kommune i en sak, vil inhabiliteten som hovedregel gjelde den ene saken. Unntak kan hende dersom flere saker behandles samlet av styret i en utdelingsrunde, og det foreligger et konkurranseforhold mellom sakene i forhold til de midler som skal deles ut. En slik konflikt kan løses ved at den sak hvor kulturstyrets medlem er innhabil, behandles først. Kulturstyrets medlem kan deretter tiltre styret og delta i de øvrige sakene.”

Dato: 2. februar 2018
Saksnummer: 10/18
Til: Styret
Møtedato: 12. februar 2018
Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr

God styring og ledelse av stiftelser

Stiftelsesforeningen har utarbeidet en «Anbefaling vedrørende god styring og ledelse av stiftelser» og Stiftelsestilsynet kom i 2010 med en tilsynsrapport «Internkontrollen i norske stiftelser».

Stiftelsesforeningen skriver i innledningen til anbefaling vedrørende god styring og ledelse av stiftelser:

En stiftelse har ingen eiere. Når en stiftelse er opprettet, er en formuesverdi selvstendig stilt til rådighet for et nærmere angitt formål. Tilliten til stiftelsesinstituttet er avhengig av at alle som arbeider med og for stiftelser kjenner til de normer og regler som gjelder for styringen og ledelsen av stiftelser.

God stiftelsesstyring er å etablere og følge rutiner for styring og kontroll som skal gi stifterne, brukerne, myndighetene og omverdenen trygghet for at formålene innfris, og at verdier blir forvaltet på en god måte. I målet om trygghet for at formålet innfris ligger ikke bare det positive – at stiftelsens midler skal bli brukt til å realisere stiftelses formål – men også det negative – at midlene ikke skal brukes til noe annet.

Nedenfor følger en systematisk gjennomgang av de anbefalinger som Stiftelsesforeningen gir for god styring og ledelse av stiftelser og de anbefalinger Stiftelsestilsynet gir for god internkontroll i stiftelser.

Etter administrasjonens oppfatning er Cultivas virksomhet innrettet i samsvar med anbefalingene fra Stiftelsesforeningen og Stiftelsestilsynet.

Forslag til vedtak:

Styret tar den fremlagte informasjonen til etterretning.

Erling Valvik
Administrerende direktør

- Vedlegg:
- 1) Prosessbeskrivelse for tilfang av prosjektidéer
  - 2) Anbefaling vedrørende god styring og ledelse av stiftelser fra Stiftelsesforeningen
  - 3) Tilsynsrapport fra Stiftelsestilsynet "Internkontrollen i norske stiftelser"

Anbefaling vedrørende god styring og ledelse av stiftelser

Stiftelsesforeningen har utarbeidet en anbefaling vedrørende god styring og ledelse av stiftelser. Nedenfor vil vi punktvis gjennomgå de anbefalinger som fremkommer, og redegjøre for Cultivas håndtering av dette.

Realisering av stiftelsens formål

Anbefaling fra Stiftelsesforeningen:

- 1) *Styret bør ta initiativ til jevnlig diskusjoner om hva slags type utdelinger som vil ivareta stiftelsens formål. Disse konklusjonene bør nedfelles i retningslinjer eller lignende som protokolleres.*
- 2) *I noen tilfeller bør stiftelsen vurdere å aktivt lete frem eller oppsøke mulige mottakere av midler fra stiftelsen fremfor å vente på søknader.*

Kommentar:

Cultiva har gjennomført tre rullinger av overordnet strategi siden oppstarten i 2003. Strategi for perioden 2011-2022 ble vedtatt i april 2011. Styret har varslet ny gjennomgang av strategien i 2018.

Styrets rolle – selvstendighet i forhold til oppretter

Anbefaling fra Stiftelsesforeningen:

- 3) *Det bør velges et styre som har representanter med tilstrekkelig uavhengighet i forhold til oppretteren.*
- 4) *Stiftelser som forvalter en viss kapital bør vurdere å involvere uavhengige personer i prosessen med å velge styrets medlemmer.*
- 5) *Styremedlemmer som får mistanke om at det forekommer ulovlige utdelinger til for eksempel oppretter, bør sørge for å ta opp saken i styret og at saken protokollføres. Dersom styret ikke tar saken på alvor bør revisor eller Stiftelsestilsynet involveres.*

Kommentar:

Ad. pkt 3: Vedtektens § 6: "Stiftelsen styre skal ha fem medlemmer og to varamedlemmer. Ett av medlemmene oppnevnes blant kulturstyrets medlemmer." Praksis hittil har vært at valgkomiteen har foreslått to styremedlemmer og 1. varamann med sete i Kristiansand bystyre. Tre styremedlemmer og 2. varamann har vært hentet fra andre steder. Kristiansand kommunes representanter har ikke hatt styreledervervet.

Ad. pkt 4: Valg av styremedlemmer gjøres av rådsforsamlingen etter en innstilling fra en valgkomité utnevnt blant rådsforsamlingens medlemmer. Rådsforsamlingen består av syv representanter fra bystyret i Kristiansand, en representant velges fra NHO, en representant fra LO, sorenskriveren i Agder og rådmann i Kristiansand kommune. Valgkomiteen har, med ett unntak, bestått av representanter fra oppretter.

Kompetent ledelse

Anbefaling fra Stiftelsesforeningen:

- 6) *Styrets samlede kompetanse bør stå i forhold til stiftelsens formål.*
- 7) *Stiftelsen bør ha prosedyrer som sikrer at styrets sammensetning og kompetanse vurderes jevnlig.*
- 8) *Stiftelsen bør følge visse grunnleggende krav til forsvarlig saksbehandling, eksempelvis at søknader bør behandles innen rimelig tid, og at det gis skriftlig svar på alle søknader. E-post er å betrakte som et skriftlig svar.*
- 9) *Alle stiftelser bør jevnlig gjennomgå sine egne regler for godtgjørelse slik at disse er vel gjennomtenkt og begrunnet.*
- 10) *Styret bør vise særlig aktsomhet der styremedlemmer mottar betaling for eventuelt tilleggsarbeid for stiftelsen. Styremedlemmet selv bør ikke være med på å behandle avtaler om slikt tilleggsarbeid.*
- 11) *Stiftelser bør vurdere om deres størrelse eller arbeidsoppgaver er av en slik art at det er behov for egne etiske regler for virksomheten.*

Kommentar:

Ad. pkt 6: Styret er sammensatt av personer med kompetanse innen politikk, kulturvirksomhet, forskning, næringsliv og akademia.

Ad. pkt. 7: Styret oppnevnes for fire år ad gangen, slik at det annethvert år velges nye styre- og varamedlemmer. Valgkomiteen og rådsforsamlingen vurderer dermed sammensetning og kompetanse hvert 2 år.

Ad. pkt 8: I vedtatt styreinstruks er det regler for saksbehandling i styret. I overordnet strategi vedtatt i april 2011 ble arbeidsformen endret til at aktiviteten i liten grad baseres på søknadsbehandling. Alle henvendelser vedrørende mulige samarbeid eller prosjekter blir registrert og presentert for styret. Prosessbeskrivelse for tilfang av prosjektidéer er vedlagt.

Ad. pkt 9: Styrets godtgjørelse fastsettes av rådsforsamlingen. Lønn til administrerende direktør fastsettes av styret.

Ad. pkt 10: Det har vært et prinsipp fra styrets side at styrets medlemmer ikke har hatt, eller skal ha, betalte tilleggsoppdrag for stiftelsen.

Ad. pkt 11: Det er i kapitalforvaltningsstrategien vedtatt at stiftelsens kapitalforvaltning skal følge samme etiske regler som gjelder for Statens pensjonsfond, utland.

Forsvarlig kapitalforvaltning

Anbefaling fra Stiftelsesforeningen:

- 12) *Stiftelser med en viss egenkapital bør fastsette en instruks for kapitalforvaltningen.*

- 13) *Styret i stiftelsen bør diskutere strategi for kapitalforvaltningen minst en gang per år og kunne dokumentere slik behandling for eksempel i styreprotokollen.*
- 14) *Stiftelsens kapitalforvaltning bør tilpasses styrets kompetanse. Et grunnprinsipp bør være at det ikke foretas plasseringer i finansielle produkter som styret ikke forstår rekkevidden av.*

Kommentar:

Ad. pkt 12 og 13: Cultivas første kapitalforvaltningsstrategi ble vedtatt i sak 74/03 i styremøte 18. november 2003. Strategien rulleres årlig, og skal behandles i styremøte 12. februar 2018.

Ad. pkt 14: Alle stiftelsens godkjente aktivaklasser er grundig beskrevet i kapitalforvaltningsstrategien. Det er nedsatt et investeringsråd bestående av prof. Thore Johnsen fra NHH, prof. Steen Koeckebaker fra UiA og økonomidirektør i Sparebankstiftelsen DNB Inger-Lise Larsen som bistår Cultiva i spørsmål om kapitalforvaltning.

Gaveutdelinger

Anbefaling fra Stiftelsesforeningen:

- 15) *Det bør utarbeides retningslinjer for hvordan stiftelsen skal håndtere søknader, utdelinger og kontroll med utdelinger.*

Kommentar:

Ad pkt 15: I vedtatt styreinstruks er det regler for saksbehandling i styret. I overordnet strategi vedtatt i april 2011 ble arbeidsformen endret til at aktiviteten i liten grad baseres på søknadsbehandling. Alle henvendelser vedrørende mulige samarbeid eller prosjekter blir registrert og presentert for styret. Prosessbeskrivelse for tilfang av prosjektidéer er vedlagt.

Næringsdrivende stiftelser

Anbefaling fra Stiftelsesforeningen:

- 16) *Stiftelser som er i tvil om det må regnes for å være en næringsdrivende stiftelse bør innhente eksterne vurderinger, og i tillegg konsultere Stiftelsestilsynet dersom det er noen som helst tvil om konklusjonen.*

Kommentar:

Cultiva er ikke definert som næringsdrivende stiftelse jfr. stiftelseslovens § 4.

Gode kontrollrutiner

Anbefaling fra Stiftelsesforeningen:

- 17) *Styret bør sørge for at stiftelsen har en kompetent og kvalifisert revisor med kunnskap om stiftelsesloven. Det bør vurderes om det er hensiktsmessig å skifte revisor minst hvert 5. år.*
- 18) *Styret bør minst en gang på år kontrollere om instruks for kapitalforvaltningen følges.*
- 19) *Styret bør vurdere om det er hensiktsmessig med en skriftlig fullmaktsstruktur som avklarer, regulerer og synliggjør hvilke plikter og rettigheter styret, styremedlemmer og eventuelle ansatte (for eksempel daglig leder) har i forhold til signaturrett, bankkonti, utbetalinger, kapitalforvaltning og inngåelse av avtaler.*
- 20) *Det bør vurderes om det er bruk for egne kontrollorganer i stiftelsen med kompetanse som angitt i stiftelseslovens § 36; føre tilsyn, avgi uttalelse om årsregnskap og årsberetning, beslutte granskning mv.*
- 21) *Styret bør vurdere om det er behov for en årlig risikoanalyse av virksomheten. Kapitalforvaltning, datasikkerhet og brannvern (i forhold til arkiver og lignende) kan være viktige elementer i en slik analyse.*

Kommentar:

Ad. pkt. 17: Stiftelsen hadde Deloitte AS som revisor i perioden 2003-2009. Etter anbudsrunde overtok PWC som stiftelsens revisor i 2010. I rådsforsamling 21. desember 2017 ble det besluttet at det skulle gjennomføres en ny anbudsrunde på revisjonen våren 2018.

Ad. pkt. 18: I hvert styremøte rapporteres porteføljesammensetning i forhold til vedtatte målportefølje og risikovurderinger målt ved stresstest og bufferkapitalsituasjon.

Ad. pkt. 19: Representasjonsrett er regulert i stiftelseslovens § 38 og 39 og styrets og daglig leders representasjonsrett er ytterligere presisert i styreinstruksen. Daglig leder er tildelt signaturrett. Daglig leder og kontorleder disponerer bankkonti alene. Merkantil Service er engasjert som regnskapsfører, og avstemmer bankkonti.

Ad. pkt. 20: Stiftelsen har en rådsforsamling som har til oppgave å velge styret, fastsette styrets godtgjørelse, velge revisor og avgi uttalelse om årsregnskapet og årsberetningen.

Ad. pkt. 21: Det gjennomføres ikke systematisk noen årlig risikoanalyse ut over de risikovurderinger som gjøres ved den årlige revisjonen av kapitalforvaltningsstrategien. Datasikkerhet er ivaretatt ved at vedlikehold og drift av server kjøpes av ekstern leverandør. Regnskapsførsel og saksbehandling er digitalisert i server- og skyløsninger hos eksterne leverandører.

Åpenhet

- 22) *Det bør praktiseres åpenhet om sentrale forhold ved stiftelsens virksomhet, herunder formål, årsrapport, årsregnskap, gaveutdelinger og styregodtgjørelser.*
- 23) *Stiftelser av en viss størrelse bør vurdere å opprette en egen hjemmeside som informasjonskanal der viktige sider av stiftelsens virksomhet beskrives.*
- 24) *Styret bør sikre at det utarbeides årlig dokumentasjon av plassering, risiko og avkastning på stiftelsens kapital som kan gjøres tilgjengelig for allmennheten ved behov.*

Kommentar:

Ad pkt 22) Stiftelsen følger reglene i offentlighetsloven og reglene om møteoffentlighet i kommuneloven.

Ad pkt 23) Stiftelsen har siden oppstarten i 2003 hatt egen hjemmeside www.cultiva.no.

Ad pkt 24) Stiftelsens vedtatte kapitalforvaltningsstrategi er tilgjengelig på hjemmesiden, og statusrapporter for kapitalforvaltningen legges ut på hjemmesidene i forkant av hvert styremøte.

Internkontroll

I mai 2010 utga Stiftelsestilsynet tilsynsrapporten "Internkontrollen i norske stiftelser" som et resultat av et tematilsyn gjennomført i 170 stiftelser med en egenkapital på mellom 10 og 100 millioner kroner.

Stiftelsesloven pålegger stiftelsene å ha egenkontroll med forvaltning av verdiene i stiftelsene. Formålet med internkontrollen er å sikre en forsvarlig og korrekt kapitalforvaltning. Likevel avdekket tematilsynet at nær halvparten av de kontrollerte stiftelsene manglet et minimum av systemer for internkontroll.

Stiftelsestilsynets anbefalinger oppsummeres i rapportens kapittel 7:

- Det må besørges forsvarlig system for og ressursallokering til
- Risikoanalyse og vurdering, herunder kapitalforvaltningsstrategi
  - Overvåking og rapportering
  - Etterfølgende kontroll

Vedrørende kapitalforvaltningen anbefales stiftelser med finansielle investeringer med mer enn 50 millioner kroner anbefales kapittel 2 i forskrift av 17. desember 2007 nr 1457 anvendt på tilsvarende måte så langt det passer. For andre kapitalforvaltende stiftelser anbefales at bestemmelsene gjøres veiledende.

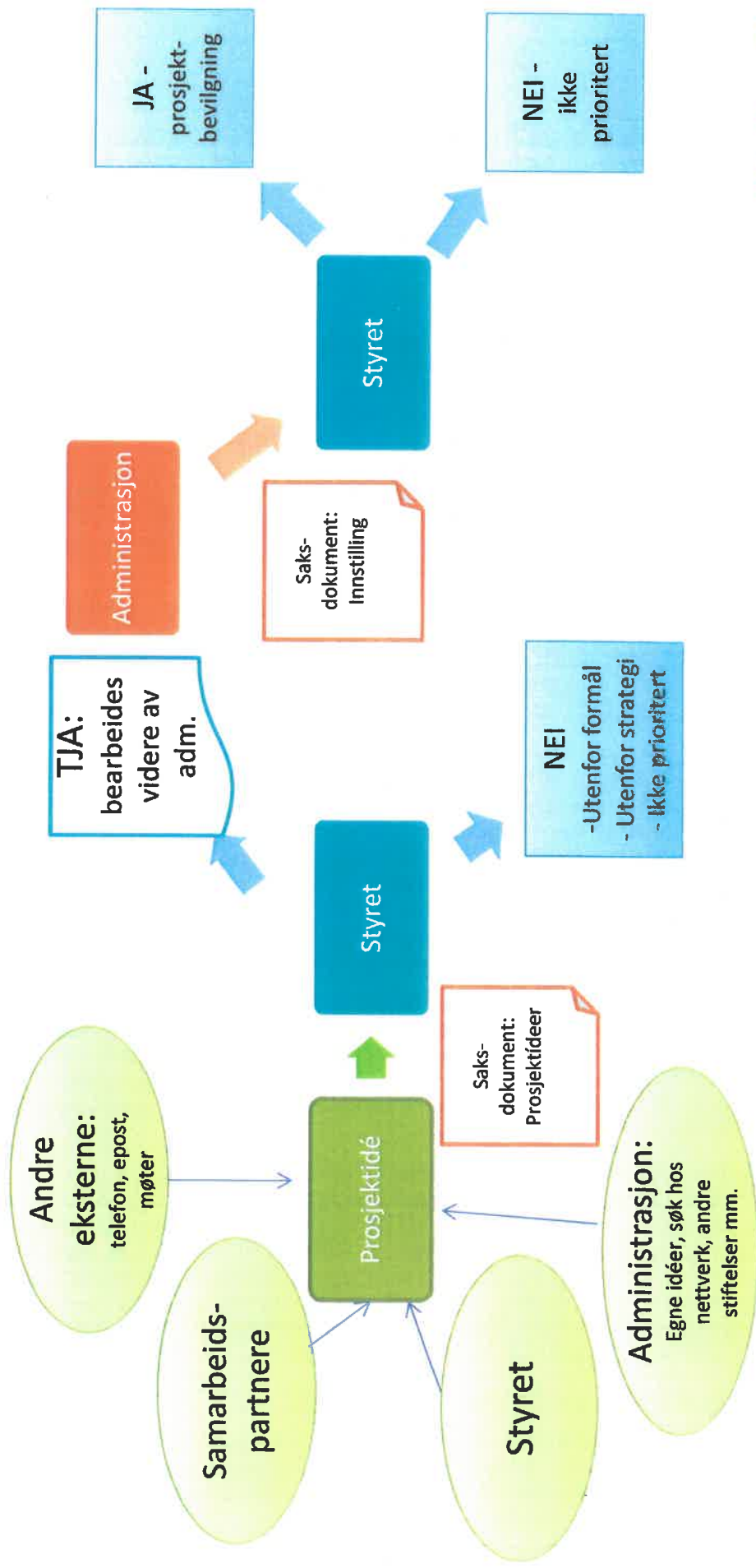
Cultivas første kapitalforvaltningsstrategi ble vedtatt i sak 74/03 i styremøte 18. november 2003. Strategien er rullert årlig, og skal behandles i styremøte 12. februar 2018.

Det utarbeides rapporter over stiftelsens portefølje til forvaltning og avkastning som sendes til styret hver måned. Rapporten inneholder oversikt over porteføljesammensetning i forhold til vedtatt strategi, avkastning og risikovurderinger bestående av stresstest og måling mot bufferkapital. Status kapitalforvaltning er også en fast sak på alle styremøter.

Konklusjon

Etter administrasjonens oppfatning er Cultivas virksomhet innrettet i samsvar med anbefalingene fra Stiftelsesforeningen og Stiftelsestilsynet.

Prosesbeskrivelse tilfang av prosjektidéer

Vedlegg ①

cultiva
Kristiansand Kommunes Energiverkstiftelse

Stiftelsesforeningen

Anbefaling vedrørende god styring og ledelse av stiftelser

1. INNLEDNING

En stiftelse har ingen eiere. Når en stiftelse er opprettet, er en formuesverdi selvstendig stilt til rådighet for et nærmere angitt formål. Tilliten til stiftelsesinstituttet er avhengig av at alle som arbeider med og for stiftelser kjenner til de normer og regler som gjelder for styringen og ledelsen av stiftelser.

God stiftelsesstyring er å etablere og følge rutiner for styring og kontroll som skal gi stifterne, brukerne, myndighetene og omverdenen trygghet for at formålene innfris, og at verdier blir forvaltet på en god måte. I målet om trygghet for at formålet innfris ligger ikke bare det positive – at stiftelsens midler skal bli brukt til å realisere stiftelsens formål – men også det negative – at midlene ikke skal bli brukt til noe annet.

Stiftelsesforeningen har utarbeidet denne anbefalingen som en hjelp til foreningens medlemmer i den daglige driften av stiftelsen. Ikke alle problemstillinger lar seg besvare med klare svar. I mange saker vil den enkelte stiftelse selv måtte ta konkret stilling til hva som ligger innenfor det "forsvarlige" eller det "rimelige". Vår anbefaling er imidlertid at alle medlemmer av Stiftelsesforeningen setter etiske og juridiske problemstillinger høyt på sin dagsorden, og at man opptrer klart innenfor de regler som gjelder for stiftelser slik at man unngår å komme inn i noen "gråsoner". Stiftelsesloven gjør styret til stiftelsens øverste organ, og det er viktig at styret er klar over de plikter de har i henhold til stiftelsesloven.

Anbefalingen redegjør hovedsakelig for hovedregler og hovedprinsipper. I enkelte tilfeller åpner Stiftelsesloven for søknader om dispensasjoner fra slike regler, men dette vil ikke bli omtalt i denne anbefalingen. I noen tilfeller presiserer vi at de konkrete anbefalingene gjelder for stiftelser av en viss størrelse og med en viss egenkapital. Dette for å understreke at det stilles større krav til stiftelser med mye egenkapital hva gjelder internkontroll og kapitalforvaltning.

Stiftelsesloven definerer to hovedkategorier stiftelser; alminnelige stiftelser og næringsdrivende stiftelser. Av pedagogiske grunner kan alminnelige stiftelser igjen deles inn i to kategorier; gaveutdelende stiftelser og gavemottakende stiftelser. Denne anbefalingen gjelder for alle typer stiftelser, men det er tatt inn et eget punkt om de gaveutdelende stiftelsene i punkt 6 og de næringsdrivende stiftelsene i punkt 7. Det gjøres oppmerksom på at finans- og sparebankstiftelser er undergitt særskilt regulering i finansieringsvirksomhetsloven. Dette gjør at lovgivningen for slike stiftelser vil avvike noe fra det som er redegjort for i denne anbefalingen.

2. REALISERING AV STIFTELSENS FORMÅL

Hensikten med en stiftelse er å oppfylle et nærmere angitt formål. Dette formålet kan være av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art. Det er styret som har ansvaret for at stiftelsens formål ivaretas.

Formålet til en stiftelse skal være angitt i vedtektene. Den eller de som har opprettet en stiftelse har bestemt hvilke formål som skal tilgodeses fra stiftelsen. Dette omtales gjerne som "oppretterens vilje". Det tradisjonelle utgangspunktet i norsk rett er at en stiftelse i prinsippet er uforanderlig. Fordi ingen eier en stiftelse, må eventuelle endringer i stiftelsens vedtekter godkjennes av Stiftelsestilsynet. Dersom et styre oppdager at det formålet de er satt til å ivareta er åpenbart "uheldig, ufornuftig eller unyttig", eller at stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte, kan de søke Stiftelsestilsynet om omdanning av stiftelsen etter reglene i stiftelseslovens kapittel 6. Det finnes en rekke eksempler på vedtak fra Stiftelsestilsynet om slik omdanning.

Utdelinger av stiftelsens midler skal være i henhold til stiftelsens formål. Styremedlemmer og andre må derfor ha god kjennskap til vedtektenes angivelse av stiftelsens formål. I praksis vil styret ofte måtte foreta fortolkninger av vedtektene når de skal avgjøre om en utdeling er i samsvar med stiftelsens formål. Hva som var oppretterens vilje skal være det sentrale når innholdet i vedtektene tolkes. For alminnelige stiftelser er det ikke forbud mot å foreta utdelinger fra grunnkapitalen, med mindre det er særskilte bestemmelser i vedtektene som forbyr slik utdeling. Enkelte av de næringsdrivende stiftelser har imidlertid bundet grunnkapital. Grunnkapitalen er det beløp som settes av til et bestemt formål ved opprettelsen av en stiftelse og som registreres som grunnkapital i Foretaksregisteret.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen:

- Styret bør ta initiativ til jevnlig diskusjoner om hva slags type utdelinger som vil ivareta stiftelsens formål. Disse konklusjonene bør nedfelles i retningslinjer e.l. som protokolleres.
- I noen tilfeller bør stiftelsen vurdere å aktivt lete frem eller oppsøke mulige mottakere av midler fra stiftelsen fremfor å vente på søknader.

3. STYRETS ROLLE - SELVSTENDIGHET I FORHOLD TIL OPPRETTER

De formuesverdier som er lagt inn i stiftelsen er stillet til rådighet for formålet. Når en stiftelse er opprettet, mister den person eller virksomhet som har skutt inn kapital råderetten over midlene. Det springende punkt for om selvstendighetskravet er oppfylt, er om stiftelsens kapital forvaltes og fordeles uten for tett påvirkning fra oppretteren og til de formålene som skal tilgodeses. Selvstendighetskravet retter seg ikke bare mot oppretteren, men gjelder også i forhold til oppretterens "nærstående". Styret må sørge for at stiftelsen reelt sett opptrer selvstendig fra oppretter og de som skal motta midler fra stiftelsen.

Det følger av stiftelsesloven at den som har opprettet stiftelsen, oppretterens nærstående og personer som har tillitsverv hos eller er ansatt av oppretteren, ikke kan være de eneste medlemmene av stiftelsens styre.

Stiftelsesloven forbyr utdelinger til oppretteren selv eller til oppretterens ektefelle eller samboer. Det samme gjelder utdelinger til selskaper de samme personer har bestemmende innflytelse over. Det er imidlertid ikke ulovlig å foreta utdelinger til oppretterens barn og øvrige slektninger, og noen familienstiftelser har nettopp til formål å yte støtte til barnas utdanning og lignende. Slike stiftelser vil imidlertid kunne møte utfordringer hva gjelder oppfyllelse av kravet til selvstendighet. Det må også betales arveavgift etter arveavgiftslovens § 2 e i slike tilfeller.

Begrepet "utdeling" dekker mer enn de rene gaveoverføringene. Alle overføringer der det foreligger et misforhold mellom vederlaget til stiftelsen og overføringen fra stiftelsen, vil kunne bli ansett å være "utdeling" i stiftelseslovens forstand. Å selge en av stiftelsens eiendommer til underpris vil regnes som en utdeling og må følgelig skje i henhold til reglene i vedtektene og stiftelsesloven. Dersom det har skjedd en utdeling i strid med stiftelsesloven skal mottakeren som hovedregel tilbakeføre det som er mottatt. Dette gjelder imidlertid ikke dersom mottakeren ikke forsto eller burde forstått at utdelingen

var ulovlig. Det kan kreves erstatning på vegne av stiftelsen fra styremedlemmer, daglig leder eller revisor dersom det har oppstått et tap i stiftelsen. Både styret og Stiftelsestilsynet kan fremme slike erstatningskrav.

Etter stiftelsesloven gjelder en separasjonsplikt; en stiftelses eiendeler skal holdes adskilt fra andre eiendeler. Dette gjelder både i relasjon til midler som andre stiftelser eier og i relasjon til midler som andre fysiske og juridiske personer eier. Det gjelder også et forbud mot å ta opp lån i stiftelsen for en rekke av de personer som er knyttet til stiftelsen: oppretteren, oppretterens nærstående, styremedlem, observatør, personer med verv i andre organer i stiftelsen og daglig leder. Sammenblanding av personlig økonomi og stiftelsens økonomi er ulovlig, og stiftelsesloven har derfor regler for å forhindre dette.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen:

- Det bør velges et styre som har representanter med tilstrekkelig uavhengighet i forhold til oppretteren.
- Stiftelser som forvalter en viss kapital bør vurdere å involvere uavhengige personer i prosessen med å velge styrets medlemmer.
- Styremedlemmer som får mistanke om at det forekommer ulovlige utdelinger til for eksempel oppretter, bør sørge for å ta opp saken i styret og at saken protokollføres. Dersom styret ikke tar saken på alvor bør revisor eller Stiftelsestilsynet involveres.

4. KOMPETENT LEDELSE

Styret har ansvaret for forvaltningen. Mange stiftelser forvalter en betydelig kapital og profesjonell drift av stiftelsen er viktig. Som styremedlem kan en komme i ansvar overfor stiftelsen for de tap som en forsettelig eller uaktsomt har voldt stiftelsen under utførelsen av sine oppgaver.

Selv om det kan utledes et grunnleggende krav til forsvarlighet av stiftelsesloven, stilles det ikke særskilte krav til stiftelsers saksbehandling. Stiftelser er heller ikke underlagt forvaltningslovens saksbehandlingsregler. I noen tilfeller vil vedtektene angi regler om saksbehandlingen som styret må følge.

Et styremedlem eller daglig leder skal ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som er av betydning for vedkommendes eller nærståendes økonomiske særinteresse. De samme personer kan heller ikke delta i behandlingen av avgjørelser som angår organisasjoner eller institusjoner de har tillitsverv i.

Godtgjørelse til styret skal stå i rimelig forhold til det arbeid og ansvar som følger med vervet eller stillingen. Det bør legges vekt på hvilken kompetanse styret trenger for å drive stiftelsen og til å forvalte dens midler på en forsvarlig måte. Stiftelsestilsynet kan sette ned godtgjørelse som er urimelig høy. Som godtgjørelse regnes både kontantutbetalinger og ulike former for naturalytelser, som for eksempel gratis bil, reiser og fri bruk av eiendom som tilhører stiftelsen. Det vil være stor variasjon mellom hva som vil være et rimelig honorarnivå i en liten stiftelse med beskjeden grunnkapital og i en stor stiftelse med en betydelig egenkapital.

Som styremedlem eller ansatt i en pengeutdelende stiftelse, kan en bli utsatt for ulike typer påvirkning av personer eller organisasjoner som søker om økonomisk støtte fra stiftelsen. Det vil være straffbart å motta "utilbørlige fordeler" i anledning sin stilling, verv eller oppdrag for en stiftelse.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen:

- Styrets samlede kompetanse bør stå i forhold til stiftelsens formål
- Stiftelsen bør ha prosedyrer som sikrer at styrets sammensetning og kompetanse vurderes jevnlig.

- Stiftelsen bør følge visse grunnleggende krav til forsvarlig saksbehandling, eksempelvis at søknader bør behandles innen rimelig tid, og at det gis skriftlig svar på alle søknader. E-post er å betrakte som et skriftlig svar.
- Alle stiftelser bør jevnlig gjennomgå sine egne regler for godtgjørelse slik at disse er vel gjennomtenkt og begrunnet.
- Styret bør vise særlig aktsomhet der styremedlemmer mottar betaling for eventuelt tilleggsarbeid for stiftelsen. Styremedlemmet selv bør ikke være med på å behandle avtaler om slikt i tilleggsarbeid.
- Stiftelser bør vurdere om deres størrelse eller arbeidsoppgaver er av en slik art at det er behov for egne etiske regler for virksomheten.

Nyttige lenker:

Statens personalhåndbok 2009 (Se punkt 10.14.2)

<http://www.sph.dep.no/Statens-Personalhandbok-2009/>

Etiske regler i Sparebankstiftelsen Dnb NOR:

<http://www.sparebankstiftelsen.no/index.gan?id=40&subid=0>

5. FORSVARLIG KAPITALFORVALTNING

Forvaltning av stiftelsers kapital skal skje på en forsvarlig måte. Det skal til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål. Styret plikter å påse at formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll. For næringsdrivende stiftelser gjelder en handleplikt dersom egenkapitalen blir lavere enn forsvarlig.

I noen tilfeller vil vedtektene til stiftelsen inneholde særskilte krav til forvaltningen av midlene, og styret må i så fall etterleve disse kravene. Som regel vil imidlertid styret stå uten spesielle føringer for kapitalforvaltningen, og må selv ta stilling til hva som er en forsvarlig forvaltning av stiftelsens midler. Hver stiftelse må foreta en konkret vurdering av hva som er forsvarlig ut i fra forholdene i den enkelte stiftelse; hvor stor er kapitalen og hva er formålet med stiftelsen?

Styret i en stiftelse er ansvarlig for kapitalforvaltningen, og kan bli erstatningsansvarlig overfor stiftelsen dersom kapitalforvaltningen er uforsvarlig. Styret må derfor ha kunnskap om kapitalforvaltningen og sørge for at det finnes tilfredsstillende rutiner og kontroll. Stiftelsesloven angir to prinsipper for forsvarlig forvaltning; 1. hensyn til sikkerhet og 2. hensynet til å oppnå en tilfredsstillende avkastning. På bakgrunn av disse to prinsippene må den enkelte stiftelse konkret avgjøre på hvilken måte stiftelsens midler skal plasseres. Hensynet til sikkerhet innebærer en begrensning i hvor stor risiko en stiftelse kan ta. Hensynet til en tilfredsstillende avkastning tilsier at kapitalforvaltningen ikke kan være for passiv. Stiftelsens tidsperspektiv, og stiftelsens behov for tilgjengelig kapital for å drive utdeling, vil også være viktige hensyn i valg av forvaltningsstrategi. Av forarbeidene til stiftelsesloven fremgår det at plikten til å drive en forsvarlig kapitalforvaltning innebærer at styret med jevne mellomrom må vurdere alternative plasseringsmuligheter for stiftelsens kapital.

Styret må ta stilling til om kapitalforvaltningen skal håndteres internt i stiftelsen eller om den skal settes ut til eksterne. Det er viktig at styret er bevisst at de uavhengig av organisering står ansvarlig for kapitalforvaltningen. De må derfor sørge for å ha tilstrekkelig kontroll og innsikt i det eventuelle eksterne porteføljeforvaltere foretar seg. Eksterne porteføljeforvaltere har på sin side plikt til å sette seg inn i kundens mål for forvaltningen og tilpasse sin rådgivning i forhold til kundens kompetansenivå. De plikter som eksterne rådgivere er pålagt i henhold til verdipapirhandeloven er dermed med på å sikre forsvarlighet i kapitalforvaltningen for stiftelser.

Det har vært reist spørsmål om kapitalforvaltning i en stiftelse kan anses som en skattepliktig virksomhet. Det foreligger fast praksis fra ligningsmyndighetene for å akseptere at profesjonalisert kapitalforvaltning i en stiftelse ikke er skattepliktig virksomhet. I tilfeller der en stiftelse driver utpreget aktiv forvaltning basert på stort transaksjonsvolum og høy risikoprofil, kan det imidlertid være nærliggende å se på forvaltningen som en økonomisk virksomhet som vil utløse skatteplikt.

Styret i stiftelsen må ta stilling til spørsmål om godtgjørelse for kapitalforvaltning. Stiftelsesloven inneholder ikke uttrykkelige bestemmelser som begrenser den godtgjørelsen stiftelser kan betale til rådgivere og andre som på oppdragsbasis yter bistand til stiftelsen. At det ikke skal utbetales unødvendig høy godtgjørelse til slike rådgivere, er en del av styrets ansvar for å forvalte stiftelsens midler på en forsvarlig måte.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen:

- Stiftelser med en viss egenkapital bør fastsette en instruks for kapitalforvaltningen.
- Styret i stiftelsen bør diskutere strategi for kapitalforvaltningen minst en gang per år og kunne dokumentere slik behandling for eksempel i styreprotokollen.
- Stiftelsens kapitalforvaltning bør tilpasses styrets kompetanse. Et grunnprinsipp bør være at det ikke foretas plasseringer i finansielle produkter som styret ikke forstår rekkevidden av.

Nyttige lenker:

Kapitalforvaltningsforskriften (gjelder for livsforsikringsselskaper og pensjonsforetak)

<http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20071217-1457.html>

6. GAVEUTDELINGER

Mange stiftelser har som formål å drive utdeling av midler. Det er viktig at styret sikrer at utdelingene fra stiftelsen skjer i henhold til stiftelsens formål. Det er også viktig at stiftelsen utarbeider retningslinjer og rutiner for hvordan arbeidet med gaveutdelinger skal legges opp. Noen stiftelser vil velge en løsning der de mottar søknader om støtte, mens andre vil aktivt oppsøke virksomheter og enkeltpersoner som det i henhold til formålet med stiftelsen kan være hensiktsmessig å støtte. Begge løsninger er mulig i henhold til stiftelseslovgivningen.

I henhold til stiftelsesloven skal utdeling av stiftelsens midler vedtas av styret. Det er som hovedregel ikke anledning til å foreta utdelinger til oppretteren og enkelte grupper nærstående til oppretteren (se pkt 3).

Styret bør så langt det er mulig påse at utdelte midler brukes i samsvar med stiftelsens formål. Stiftelser bør vurdere om det skal fastsettes retningslinjer for oppfølging, kontroll og evaluering etter at midler er utbetalt, eller om de regler man har for dette bør justeres. Tiltak som kan tenkes omhandlet i slike retningslinjer vil blant annet kunne være krav om revisorbekreftede rapporter, krav om egenerklæringer og løpende dialog om bruken av tildelte midler. Hvilke krav som stilles bør relateres til størrelsen på det beløpet som er delt ut og hvem mottakeren er.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen

- Det bør utarbeides retningslinjer for hvordan stiftelsen skal håndtere søknader, utdelinger og kontroll med utdelinger

7. NÆRINGSDRIVENDE STIFTELSE

Næringsdrivende stiftelser er definert i stiftelsesloven og omfatter følgende typer stiftelser: 1. stiftelser som har til formål å drive næringsvirksomhet selv, 2. stiftelser som driver næringsvirksomhet selv (uten å ha et slikt formål), 3.) stiftelser som på grunn av avtale, eller som eier av aksjer eller selskapsandeler, har bestemmende innflytelse over næringsvirksomheten utenfor stiftelsen. Det er viktig å merke seg at stiftelser som har et ideelt formål likevel kan bli ansett for å være en næringsdrivende stiftelse etter punkt 2. dersom stiftelsen rent faktisk driver næringsvirksomhet. Kjernen i definisjonen av næringsvirksomhet er at det drives virksomhet av økonomisk karakter; dvs. omsetning av varer og tjenester. Det er viktig å merke seg at det kun er stiftelser som "ikke har erverv til formål" som er fritatt for formues- og inntektsskatt i skattelovens § 2-32. Mange næringsdrivende stiftelser vil derfor drive skattepliktig virksomhet, og må overholde sin oppgaveplikt i forhold til ligningsvesenet.

Stiftelsesloven fastsetter noen krav som gjelder særskilt for de næringsdrivende stiftelser. Bakgrunnen for særreglene er at næringsdrivende stiftelser oftere vil inngå avtaler og få kreditorer enn alminnelige stiftelser, og at de vanligvis har ansatte medarbeidere. Kravet til grunnkapitalen er høyere enn for alminnelige stiftelser og grunnkapitalen er bundet i de næringsdrivende stiftelser. Styret har videre en handleplikt i situasjoner der egenkapitalen har blitt lavere enn forsvarlig ut i fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i stiftelsen. I slike tilfeller plikter styret også å varsle Stiftelsestilsynet om situasjonen. Det samme gjelder i situasjoner der stiftelsens egenkapital er blitt mindre enn en tredel av grunnkapitalen.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen:

Stiftelser som er i tvil om de må regnes for å være en næringsdrivende stiftelse bør innhente eksterne vurderinger, og i tillegg konsultere Stiftelsestilsynet dersom det er noen som helst tvil om konklusjonen.

8. GODE KONTROLLRUTINER

Tilsyn med stiftelser skjer i hovedsak på to måter; 1. Stiftelsenes egenkontroll, inklusive revisors kontroll, og 2. tilsynet fra det offentlige. Fordi stiftelser ikke har eiere som gjennom sitt eierskap fører kontroll med aktiviteten, er gode kontrollrutiner viktig for å sikre tilliten til stiftelsesinstituttet.

Stiftelsesloven presiserer at styret skal påse at regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Selv om en stiftelse har daglig leder og eventuelt andre ansatte, er det styret som har det øverste ansvaret for driften. Styret har også ansvar for å sikre at utdelinger skjer i henhold til stiftelsens formål. I dette må også innfortolkes et krav om at stiftelsene i noen grad kontrollerer at midlene anvendes i henhold til formålet.

En stiftelse har plikt til å føre regnskap. Dette følger av regnskapsloven og gjelder både for alminnelige og næringsdrivende stiftelser. Senest en måned etter fastsettelsen av årsregnskapet skal stiftelser sende et eksemplar av årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen til Regnskapsregisteret. For sen eller ufullstendig innsendelse av slike dokumenter vil kunne medføre illeggelse av forsinkelsesgebyr.

Alle stiftelser skal ha en statsautorisert og registrert revisor. Dersom styret unnlater å velge en revisor kan Stiftelsestilsynet i stedet oppnevne en revisor. Tilsynet kan også frata en valgt revisor oppdraget hvis han eller hun ikke gjennomfører sine plikter etter loven. En revisor har ikke taushetsplikt i forhold til Stiftelsestilsynet og er dermed med på å sikre det offentliges tilgang til opplysninger om stiftelsen. I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om stiftelsen er forvaltet og om utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig. I dette ligger også et ansvar for å undersøke avtaler stiftelsen har inngått med oppretteren eller oppretterens nærstående

for å forhindre at det i realiteten har skjedd en utdeling. Revisor har dermed en sentral rolle i å føre kontroll og tilsyn med stiftelsenes virksomhet.

Stiftelsestilsynet kan beslutte gransking av en stiftelse, forvaltningen av den eller nærmere angitte forhold ved forvaltningen eller regnskapene. Granskingen kan enten gjennomføres av tilsynet selv, eller av eksterne granskere oppnevnt av tilsynet for stiftelsens regning.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen:

- Styret bør sørge for at stiftelsen har en kompetent og kvalifisert revisor med kunnskap om stiftelsesloven. Det bør vurderes om det er hensiktsmessig å skifte revisor minst hvert 5. år.
- Styret bør minst en gang per år kontrollere om instruks for kapitalforvaltningen følges.
- Styret bør vurdere om det er hensiktsmessig med en skriftlig fullmaktsstruktur som avklarer, regulerer og synliggjør hvilke plikter og rettigheter styret, styremedlemmer og eventuelle ansatte (for eksempel daglig leder) har i forhold til signaturrett, bankkonti, utbetalinger, kapitalforvaltning og inngåelse av avtaler.
- Det bør vurderes om det er behov for egne kontrollorganer i stiftelsen med kompetanse som angitt i stiftelseslovens § 36; føre tilsyn, avgi uttalelse om årsregnskap og årsberetning, beslutte gransking mv.
- Styret bør vurdere om det er behov for en årlig risikoanalyse av virksomheten. Kapitalforvaltning, datasikkerhet og brannvern (i forhold til arkiver o.l.) kan være viktige elementer i en slik analyse.

9. ÅPENHET

Alle stiftelser skal være registrert i Stiftelsesregisteret som føres av Stiftelsestilsynet. Dette registeret inneholder en rekke opplysninger om stiftelser, herunder navn på styremedlemmer, daglig leder, revisor og vedtektene. Endringer i de registrerte opplysningene skal skje uten ugrunnet opphold.

Utover dette gjelder det ingen generelle regler om innsyn i norske stiftelser. Åpenhet knyttet til en stiftelses virksomhet vil normalt bidra til å øke tilliten til virksomheten. Det blir imidlertid opp til styret i den enkelte stiftelse å avgjøre hvor mye informasjon som skal gis utad om stiftelsens virksomhet.

Noen stiftelser der det offentlige har bestemmende innflytelse over virksomheten omfattes av offentleglova. For at en stiftelse skal omfattes av offentleglova må det offentlige (primært stat, kommune eller fylkeskommune) ha rett til å velge mer enn halvparten av stemmeberettigede medlemmer i det øverste organet i stiftelsen. Visse næringsdrivende stiftelser vil, til tross for eventuell bestemmende offentlig innflytelse, likevel være unntatt fra offentleglova. Offentlighetsloven regulerer ikke spørsmål om møteoffentlighet, men kun dokumentoffentlighet.

Anbefalinger fra Stiftelsesforeningen:

- Det bør praktiseres åpenhet om sentrale forhold ved stiftelsens virksomhet, herunder formål, årsrapport, årsregnskap, gaveutdelinger og styregodtgjørelser.
- Stiftelser av en viss størrelse bør vurdere opprettelse av en egen hjemmeside som informasjonskanal der viktige sider av stiftelsens virksomhet beskrives.
- Styret bør sikre at det utarbeides årlig dokumentasjon av plassering, risiko og avkastning på stiftelsens kapital som kan gjøres tilgjengelig for allmennheten ved behov.

Nyttige lenker:

Stiftelsesloven

<http://www.lovdatab.no/all/nl-20010615-059.html>

Stiftelsestilsynet

<http://www.stiftelsestilsynet.no/>

Norsk anbefaling Eierstyring og Selskapsledelse

<http://www.nues.no/filestore/NorskAnbefalingEierstyringogSelskapsledelse21.oktober2009.pdf>

Tilsynsrapport fra Stiftelsestilsynet

Internkontrollen i norske stiftelser

Basert på stikkprøvekontroll
av 170 stiftelser i 2009

*«En stiftelse er et eierløst rettssubjekt
som skal realisere et bestemt formål»*

Forord

For di stiftelsene er eierløse, er det ekstra viktig at det finnes gode systemer for internkontroll slik stiftelsesloven forutsetter. Siden oppstarten for Stiftelsestilsynet i 2005, har tilsynet avdekket dårlig internkontroll i stadig flere stiftelser.

For å skaffe oss bedre og mer systematisert kunnskap om nivået på internkontrollen, gjennomførte Stiftelsestilsynet i 2009 et tematisyn av 170 relativt store norske stiftelser. Det var første gangen det ble gjennomført en slik landsomfattende kvalitativ kontroll av det indre livet i norske stiftelser. Det var en ressurskrevende jobb for et mer enn travelt tilsyn. Men konklusjonene i rapporten understreker at det var nødvendig og riktig å bruke ressurser på et slikt arbeid.

Det skal ikke stikkes under en stol at resultatet av tematisynet på mange måter er nedslående. Altfor mange stiftelser har for dårlige systemer og rutiner for internkontroll. Resultatet er at forvaltningen av de store verdiene som ligger i norske stiftelser i mange tilfeller langt fra er optimal. I en del stiftelser åpner mangelfull eller dårlig internkontroll også for at utro tjenere kan berike seg på stiftelsenes bekostning – noe som igjen rammer stiftelsenes formål.

Resultatet av tematisynet er bekymringsfullt når vi tenker på de store verdiene norske stiftelser forvalter på vegne av mange gode formål. Dessuten viser det seg at revisorkontrollen ofte heller ikke er god nok. Konsekvensen er at det i mange stiftelser er svikt både i førstelinje-kontrollen og i andrelinje-kontrollen.

Følgen av dette er at Stiftelsestilsynets tilsynsoppgaver blir langt mer tyngende enn det som var forutsatt ved etableringen. Behovet for et aktivt tilsyn, basert både på enkelttilsyn og tematisyn, synes åpenbart også i tiden framover.

Forbausende mange stiftelser slurver også med regnskapsplikten. Resultatet er at stiftelsene på den måten påføres store og unødvendige utgifter. I 2008 måtte stiftelsene betale 16,9 millioner kroner i forsinkelsesgebyr til Regnskapsregisteret. Til sammenligning utgjør samlede avgifter til drift av Stiftelsestilsynet 17,2 millioner kroner i 2010.

Vårt mål med rapporten er å sette fokus på en viktig oppgave for styrene i norske stiftelser. Vi ønsker å synliggjøre hvor viktig en fungerende internkontroll er, og styrenes ansvar for at denne forligger. Vi håper og tror at rapporten både vil fungere som rettslig avklarende, og som en veileder for styrene i norske stiftelser. Derfor er det lagt så vidt stor vekt på å klargjøre de rettslige utgangspunktene i stiftelsesloven.

I denne rapporten blir det satt fokus på negative sider ved internkontroll og drift av norske stiftelser. Vi har i dag over 8.000 stiftelser i Norge. Derfor er det all grunn til å understreke at de fleste stiftelser forvalter verdiene på en god måte til det beste for mange gode formål.

Førde, 31. mai 2010

Atle Hamar
Direktør

Finn Sørhus
Avdelingsdirektør

Innhold

1.	Sammendrag	5
2.	Innledning	6
3.	Kort om stiftelsesformens særegenheter og kontrollen med stiftelser	7
3.1.	Selvstendighetskriteriet – manglende eierskapskontroll	7
3.2.	Organisasjonsmessig oppbygging av stiftelser	7
3.3.	Behov for tilsyn og kontroll	7
3.4.	Kontrollen med stiftelser	7
3.4.1.	Stiftelsenes egenkontroll – regnskaps- og revisjonsplikt	7
3.4.2.	Revisjon	7
3.4.3.	Stiftelsestilsynet	7
4.	Kravet om forsvarlig kapitalforvaltning	8
4.1.	Styrets organiseringsansvar – stiftelsesloven § 30 tredje ledd	8
4.2.	Forsvarlighetskriteriet i stiftelsesloven § 18	8
4.2.1.	Generelt om forsvarlighetsstandarden	8
4.2.1.1.	Særlig om risikovurderingen	8
4.2.1.2.	Særlig om avkastningsvurderingen	9
4.2.2.	System for internkontroll	9
4.2.2.1.	Fastsettelse av prinsippene for internkontrollen	10
4.2.2.2.	Egnethetskravet – styrets ansvar for fastsettelse av forsvarlige investerings- og forvaltningsstrategier, instruksjer, mv - rapporteringskrav	10
4.2.2.3.	Om risikovurderingen	10
4.2.2.4.	Om etterfølgende kontroll og om evaluering av systemet for den interne kontroll	11
4.2.3.	Løpende gjennomføring av internkontrollen	11
4.2.3.1.	Gjennomføring og overvåking	11
4.2.3.2.	Dokumentasjon av kontrollen	12
4.2.3.3.	Oppfølging	12
5.	Stikkprøvebasert temakontroll	13
5.1.	Formål	13
5.2.	Gjennomføringen av temakontrollen	13
5.2.1.	Utvalgskriteriene	13
5.2.2.	Egenkapitaldata	13
5.2.3.	Resultatregnskap og balanse for 2008	13
5.3.	Funn	17
5.3.1.	Generelle funn	17
5.3.1.1.	Opplysninger om hvorvidt det utøves internkontroll	17
5.3.1.2.	Kontrolldata	17
5.3.1.3.	Opplysninger om det er gitt regler eller gjennom praksis etablert rutiner for kapitalforvaltningen	20
5.3.1.4.	Opplysninger om regelverket tar høyde for særlige behov	20
5.3.1.5.	Opplysninger om skriftlig strategi	21
5.3.1.6.	Revisormerknader i årsberetningen for regnskapsåret 2008	21
5.3.1.7.	Styrehonorar	21
5.3.2.	Individuelle kasus	21
5.3.2.1.	Svikt i den generelle internkontrollen	22
5.3.2.2.	Mangelfull forvaltningsstrategi	22
5.3.3.	Særlig om stiftelser som eier og driver fast eiendom	22
5.3.3.1.	Observasjoner forut for tematilsynet	23
5.3.3.2.	Funn i anledning tematilsynet	23
5.4.	Referansedata	25
5.4.1.	Forbehold og presiseringer i revisjonsberetningene	25
5.4.2.	Nummererte revisorbrev	25
5.4.3.	Ilagt forsinkelsesgebyr av Regnskapsregisteret	26
6.	Vurderinger	27
7.	Anbefalinger	28
7.1.	Generelle	28
7.2.	Vedrørende kapitalforvaltningen	28
7.3.	Spesielt vedrørende eiendomsforvaltende stiftelser	28
8.	Vedlegg	29
8.1.	Forskrift om kapitalforvaltning i livsforsikring kapittel 2	29

1. Sammendrag

Tematilsynet ble gjennomført i 170 stiftelser som ved utgangen av 2007 hadde en egenkapital på mellom 10 og 100 millioner kroner. De aktuelle stiftelsene hadde enten sosiale formål eller utdanningsformål. Det ble også tatt med en referansegruppe bestående av noen få boligstiftelser.

Stiftelsesloven pålegger stiftelsene å ha egenkontroll med forvaltning av verdiene i stiftelsene. Formålet med internkontrollen er å sikre en forsvarlig og korrekt kapitalforvaltning. Likevel avdekket tematilsynet at nær halvparten av de kontrollerte stiftelsene manglet et minimum av systemer for internkontroll. Videre ble det dokumentert stor forskjell mellom stiftelsenes egne vurderinger av internkontrollen og den faktiske internkontrollen.

Tematilsynet avdekket blant annet følgende funn blant kontrollobjektene:

- **94 % opplyste at de utøvde internkontroll**
- **42 % hadde etter kontroll av feilindikatorer ikke et minimum av systemer for internkontroll**
- **68 % overholdt ikke lovfastsatt frist for innsending av årsregnskap til Regnskapsregisteret**

En tredjedel av de kontrollerte stiftelsene manglet regler eller rutiner for forvaltningen av stiftelsenes kapital. Blant de som opplyste at de hadde regler og rutiner, var det bare 75 % som hadde nedfelt rutineene skriftlig. Mange stiftelser vurderte det som ikke nødvendig å ha regelverk for kapitalforvaltningen der det tas høyde for særlige behov.

Det presiseres at ovenstående er opplysninger gitt av stiftelsene selv. Stiftelsestilsynet har ikke kontrollert om det foreligger rutiner, og har derfor heller ikke vurdert kvaliteten på rutineene.

Stiftelsestilsynets tilsynskompetanse omfatter ikke tilsyn med revisor. Stiftelsestilsynets kompetanse er begrenset til å omfatte revisors oppfølging av de plikter som påligger revisor etter stiftelsesloven. Likevel finner Stiftelsestilsynet grunn til å fremheve følgende:

- **Det er grunn til å anta at det skjer en betydelig underrapportering av nummererte revisorbrev til Stiftelsestilsynet**
- **Revisor følger i liten eller ingen grad opp hvorvidt stiftelser har internkontroll-systemer, og eventuelt kvaliteten på disse**

Mangelfull internkontroll i stiftelser er i seg selv svært alvorlig fordi førstelinje-kontrollen med stiftelsenes kapitalforvaltning da kan svikte. I tillegg ser vi at også andrelinje-kontrollen, det vil si revisor, i mange tilfeller svikter. Det gjør mangelen på internkontroll enda mer alvorlig. I flere stiftelser er det avdekket så massive mangler at det gir gode muligheter for utro tillitsmenn til å opptre illojalt overfor stiftelsenes interesser.

Blant stiftelsenes tillitsmenn er det behov for betydelig klargjøring og informasjon om rettsregler, stiftelsesformen og en understrekning av hvor viktig internkontroll-systemer er for å sikre en forsvarlig kapitalforvaltning.

Begge disse faktorer gjør at Stiftelsestilsynets tilsynsoppgaver blir langt mer omfattende enn forutsatt ved opprettelsen av tilsynet i 2005.

2. Innledning

Stiftelsestilsynet er det statlige tilsynsorgan for landets stiftelser, og ble opprettet 1. januar 2005 ved ikrafttredelsen av stiftelsesloven av 15. juni 2001 nr 59. En stiftelse er et eierløst rettssubjekt som skal realisere et bestemt formål. Stiftelsestilsynet fører tilsyn med landets stiftelser, og skal føre et sentralt stiftelsesregister, føre tilsyn med forvaltningen av stiftelsene og treffe vedtak etter loven. Stiftelsestilsynet er lokalisert i Førde i Sogn og Fjordane, sammen med et annet statlig tilsyn – Lotteritilsynet. 1. januar 2010 hadde Stiftelsestilsynet 16 faste fagstillinger.

Da gjeldende stiftelseslov ble vedtatt, ble det forutsatt at Stiftelsestilsynets kontroll dels skal være løpende og dels basert på at en griper inn i enkelttilfeller. Det forutsettes at en del av det enkeltstående tilsynet skal skje ved mer organiserte undersøkelser i form av stikkprøvebaserte kontroller. Stiftelseslovens system legger opp til en tredelt kontroll med stiftelsene: I første rekke forutsettes stiftelsens styrer å utøve egenkontroll, dernest utøver revisor kontroll ved sin revisjon, og i tillegg er Stiftelsestilsynet tillagt tilsyns- og kontrollkompetanse med stiftelsene.

Denne rapporten omhandler tematilsyn av internkontrollen i stiftelsene, og er det første tematilsynet som Stiftelsestilsynet har gjennomført. At nettopp stiftelsenes internkontroll ble valgt som tema, var bevisst med tanke på den internasjonale finanskrisen. Dessuten hadde tilsynet observasjoner av at et betydelig antall stiftelser pådro seg forsinkelsesgebyr ved for sent innsendt regnskap til Regnskapsregisteret.

Tilsynet omfatter undersøkelser av internkontrollen i et utvalg av 170 stiftelser med bokført egenkapital mellom 10 og 100 millioner kroner per 31. desember 2007. Disse er tilskrevet med spørreskjema og med eventuelle oppfølgings spørsmål. Tematilsynet er gjennomført med Stiftelsestilsynets egne ressurser, og ved innleid ekstern ekspertise.

Norske stiftelser per 1. januar 2009:

- 8.530 stiftelser var registrert i Stiftelsesregisteret
  - 7.563 alminnelige stiftelser
  - 967 næringsdrivende stiftelser
- Sum bokført egenkapital var 55 milliarder kroner
- Sum balanseførte verdier var 86 milliarder kroner
- Sum reelle verdier var anslagsvis minst 200 milliarder kroner
- Samlet hadde stiftelsene 33.000 ansatte

3. Kort om stiftelsesformens særegenheter og kontrollen med stiftelser

3.1. Selvstendighetskriteriet – manglende eierskapskontroll

Stiftelser kjennetegnes ved å være selveiende, selvstendige institusjoner. Dette skiller stiftelser fra selskaper, hvor selskapsdeltagerne styrer selskapet i kraft av sine eierposisjoner.

Stiftelser er derfor ikke gjenstand for eierskapskontroll, slik som for eksempel selskaper, der generalforsamlingen og eierrepresentanter i styret kan forebygge og avdekke forskjellige former for misbruk mv.

3.2. Organisasjonsmessig oppbygging av stiftelser

Styret er det eneste obligatoriske organ i en stiftelse.

Styret er stiftelsens øverste organ, og forvaltningen av stiftelsen hører under styret.

3.3. Behov for tilsyn og kontroll

Uten kontrollordninger som tilfredsstillende kompenserer for mangelen av eierskapskontroll, vil formålsrealiseringen i stiftelsesformen kunne bli meget sårbar.

3.4. Kontrollen med stiftelser

Kontrollen av stiftelser står i et samspill mellom stiftelsenes egenkontroll på den ene siden og på den annen side Stiftelsestilsynets tilsyns- og kontrollaktiviteter sammen med revisjonen.

Dette samspillet må være balansert i den forstand at svakheter i ett av leddene må kompenseres ved øket innsats i andre ledd.

3.4.1. Stiftelsenes egenkontroll – regnskaps- og revisjonsplikt

Stiftelsene er ved egenkontrollen av regnskap og kapitalforvaltning selv tillagt det primære ansvar for kontroll med forvaltningen av sin kapital.

Formålet med stiftelsenes internkontroll er å sikre en forsvarlig og korrekt kapitalforvaltning.

En stiftelse er regnskaps- og revisjonspliktig, jf regnskapsloven § 1-2 første ledd nr 10 samt revisorloven § 1-2 første ledd. Av revisorloven § 1-2 tredje ledd nr 5 fremgår at revisjonsplikten gjelder uavhengig av stiftelsens virksomhet og omsetning.

Stiftelsene har følgelig regnskaps- og revisjonsplikt på linje med aksjeselskaper og er underlagt de samme plikter med hensyn til årsregnskapet, herunder pliktene til å sende årsregnskapet til Regnskapsregisteret.

3.4.2 Revisjon

Kravene til revisjonen av stiftelser følger reglene i revisorloven, herunder kravet til god revisjonsskikk. Stiftelsesloven oppstiller imidlertid enkelte særkrav, spesielt i lovens § 44.

Av bestemmelsen i stiftelsesloven § 44 fremgår bl.a. at kopi av revisors brev med påpekninger som nevnt i revisorloven § 5-2 fjerde ledd skal revisor fortløpende sende til Stiftelsestilsynet.

3.4.3 Stiftelsestilsynet

Stiftelsestilsynet skal føre tilsyn og kontroll med at forvaltningen av stiftelsene skjer i samsvar med stiftelsesloven og stiftelsenes vedtekter. Videre skal Stiftelsestilsynet fatte vedtak med hjemmel i loven og føre register over landets stiftelser.

Tilsynet er begrenset til legalitetskontroll.

4. Kravet om forsvarlig kapitalforvaltning

4.1. Styrets organiseringsansvar – stiftelsesloven § 30 tredje ledd

Styret har det overordnede ansvaret for å påse etablering av betryggende, interne kontrolltiltak i stiftelsen.

Dette innebærer ansvar for at det er gitt regler og retningslinjer for kontroll med stiftelsens regnskap og kapitalforvaltning, herunder at stiftelsens midler blir anvendt til formålet.

Styret har videre ansvaret for at kontrolltiltakene faktisk etterleves og følges opp adekvat.

4.2. Forsvarlighetskriteriet i stiftelsesloven § 18

4.2.1 Generelt om forsvarlighetsstandard

Bestemmelsen i stiftelsesloven § 18 gir anvisning på at forvaltningen av stiftelsens kapital må skje i samsvar med en generell forsvarlighetsstandard som ikke avgrenses til enkeltelementer i formuesforvaltningen, så som kjøp, vedlikehold, salg mv.

Kravet om forsvarlighet gjelder saksbehandling og beslutningsprosesser i anledning kapitalforvaltningen i sin alminnelighet, herunder planleggings-, oppfølgings- og kontrollprosedyrer. Forsvarlighetskriteriet gjelder uavhengig av beslutningsnivået i stiftelsen.

Det er i bestemmelsen i stiftelsesloven § 18 særlig presisert at det til enhver tid skal tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål.

Disse hensynene vil kunne være innbyrdes motstridende og blir å avveie mot hverandre. Avveiningen må være forsvarlig.

Forsvarlighetskriteriet må ses på bakgrunn av det grunnleggende behovet for å bevare stiftelseskapitalen, ikke minst ut fra hensynet til varig realisering av formålet, jf NOU 1998:7, side 33.

4.2.1.1. Særlig om risikovurderingen

(I) Ved forvaltningen av stiftelsens kapital skal det i henhold til bestemmelsen i stiftelsesloven § 18 «til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten ... for å ivareta stiftelsens formål.»

I dette ligger et krav til å vurdere og, om nødvendig, redusere den risiko som er forbundet med stiftelsens forvaltning av sin kapital. Loven begrenser ikke styrets ansvar i denne sammenheng. I utgangspunktet omfatter plikten alle former for risiko som til enhver tid knytter seg til stiftelsens kapitalforvaltning. Kravet gjelder løpende, jf «til enhver tid».

Forsvarlighetskravet innebærer at stiftelsen plikter å vurdere plasseringsformer ut fra både de generelle og individuelle risikofaktorene som gjør seg gjeldende, det være seg markedsrisiko, kreditt- risiko, motpartrisiko mv. Vurderingene må skje på basis av stiftelsens spesifikke, subjektive situasjon.

(II) Uansett den enkelte investerings generelle karakter, følger det av bestemmelsen i stiftelsesloven § 18 en grunnleggende plikt til å avdekke, identifisere og vurdere de risiki, som, ut i fra stiftelsens situasjon, vil knytte seg til investeringen.

Forsvarlighetsstandarder gjelder generelt, og åpner ikke for at investering i visse aktivaklasser skal være alminnelig unntatt fra vurderingsplikten.

(III) For at det skal kunne foretas en informert og forsvarlig vurdering av forholdet mellom risiko og mulighet for avkastning, må forutsetningene for den enkelte investering bli analysert på en forsvarlig måte. I denne sammenheng reiser det seg typisk spørsmål av faktisk, faglig og administrativ art.

Adekvat analyse betinger i enkelte slike sammenhenger særlig innsikt eller kompetanse.

I stiftelseslovens forarbeider, NOU 1998:7, side 33, er uttalt:

«Mer generelt vil utvalget likevel fremheve at hvis og i den grad styret retter seg inn mot plasseringer som tilsikter å gi mer kortsiktige gevinst og som derved innebærer øket risiko, for eksempel i aksjer, opsjoner mv, så må dette forutsette at plasseringene foretas på bakgrunn av vurderinger foretatt av personer med spesiell ekspertise. Hvis stiftelsens tillitsvalgte ikke selv representerer slik ekspertise, må det forutsettes at man først rådfører seg med personer med den innsikt som dette kreves.»

(IV) Dersom stiftelsen eksponeres for særlig risiko, kan forsvarlighetsstandarden betinge spesielle handleplikter.

Ved konsentrasjon av risiko, typisk i bestemte papirer, motparter, mv., vil forsvarlighetskriteriets krav om risikoreduksjon kunne tilsi plikt til risikospredning.

Ved fastsettelse av investeringsstrategier står risikospredning som et sentralt virkemiddel for oppfyllelse av kravet. Dersom stiftelsen isteden velger å gjøre bruk av mer risikobetonte strategier, vil forsvarlighetskriteriet kunne tilsi mer aktsom oppfølging i det enkelte tilfelle, hvilket betinger at det vil måtte besørges tilgang til tilstrekkelig adekvate, administrative ressurser.

Enkeltinvesteringer som gjøres i strid med forsvarlig fastsatte investeringsstrategier, vil kunne medføre særlig risiko i form av risikokonsentrasjon. Utover at forhold av denne art normalt vil måtte håndteres som regelstridig adferd, vil risikoen kunne ha slik vesentlig karakter at den betinger bl.a. plikt til iverksettelse av spesielt aktsom, løpende overvåkning av kapitalforvaltningen.

Dersom investeringer foretas uten at det er fastsatt en forsvarlig investeringsstrategi, reiser det seg spørsmål om stiftelsen disponerer tilstrekkelig adekvate ressurser til å kunne beslutte og følge opp investeringene på lovmessig og korrekt måte. Denne type faktorer pliktes løpende inntatt i risikovurderingen.

4.2.1.2. Særlig om avkastningsvurderingen

Den enkelte stiftelse skal i henhold til bestemmelsen i stiftelsesloven § 18 forvalte sin formue «slik at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til ... mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål.»

Grunnleggende elementer i avkastningsvurderingen er knyttet opp mot å avdekke, identifisere og vurdere de relevante faktorene i form av forutsetninger, muligheter og risiki som, utfra stiftelsens subjektive situasjon, vil knytte seg til den enkelte investeringen.

Loven oppstiller ikke et rent avkastningsmål, men knytter det til «mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning».

I forarbeidene, NOU 1998:7, side 93, er uttalt:

«I praksis er det mange stiftelser som er passive i sin kapitalforvaltning. For utvalget har det derfor vært viktig å betone at styret må ha et aktivt forhold til kapitalforvaltningen, jf formuleringen om at avkastningen blir tilfredsstillende for å ivareta formålet. Dette målet må likevel ikke realiseres på bekostning av sikkerhet. I mange tilfeller vil det imidlertid foreligge alternative plasseringsmuligheter mv for stiftelsens kapital som kan gi bedre avkastning enn den man har valgt og passivt opprettholder. Plikten til å sørge for at avkastningen blir tilfredsstillende for å ivareta formålet, innebærer at stiftelsens styre med jevne mellomrom må vurdere alternative plasseringsmuligheter.»

4.2.2. System for internkontroll

Bestemmelsen i stiftelsesloven § 18 gir anvisning på at forsvarlig avveining mellom sikkerhet og mulighet til avkastning skal skje til enhver tid.

Loven begrenser ikke styrets ansvar i denne sammenheng.

I praksis betinger bestemmelsen i stiftelsesloven § 18 at den enkelte stiftelsen må implementere et

system for internkontroll som sikrer at kapitalforvaltningen skjer lovmessig og korrekt, foruten at avvik fra og brudd på regelverket blir avdekket, slik at egnede tiltak kan iverksettes.

4.2.2.1. Fastsettelse av prinsippene for internkontrollen

Siktemålet med de interne kontrolltiltakene er således å sikre at stiftelsens kapital forvaltes lovmessig og i tråd med stiftelsens regelverk og interne retningslinjer.

Måloppfyllelse innen driften av stiftelsen og dens formuesforvaltning står sentralt. I den sammenheng vil pålitelig informasjonsflyt, internt og eksternt, være påkrevet. Likeledes er forsvarlig risikoanalyse meget viktig.

Internkontrollen består av følgende hovedelementer:

Forutgående vurdering eller risikoanalyse

Informasjon om de faktiske forhold, som typisk vil måtte skaffes gjennom rapportering

Etterfølgende kontroll

Styret har ansvaret for fastsettelse av prinsippene for internkontrollen. Dette følger av styrets plikter etter både stiftelsesloven § 18 og § 30 tredje ledd.

Prinsippene må ivareta alle de tre ovennevnte elementene.

Dette rammeverket har som oppgave å sikre at forvaltningen av stiftelsens kapital «til enhver tid» skjer forsvarlig og korrekt.

4.2.2.2. Egnethetskravet – styrets ansvar for fastsettelse av forsvarlige investerings- og forvaltningsstrategier, instruksjoner, mv - rapporteringskrav

Styret har videre ansvaret for å påse at det systemet som rammeverket skal innebære, er forsvarlig egnet til korrekt oppfyllelse av dets oppgaver.

Egnethetskravet vil typisk innebære at styret må fastsette forsvarlige investerings- og forvaltningsstrategier samt instruksjoner for stiftelsens kapitalforvaltning som måtte være nødvendige av hensyn til korrekt oppgaveutførelse.

Egnethetskravet betinger dessuten tilgang for styret til relevant og tidsriktig informasjon. Dette forutsetter at styret fastsetter adekvate instruksjoner, eventuelt ved kontrakt, som pålegger relevante personer i og utenfor stiftelsens organisasjon nærmere definerte rapporteringsplikter.

Kravet om forsvarlig egnethet må oppfylles individuelt i forhold til den enkelte stiftelsen. Generell egnethet er ikke tilstrekkelig. Rammeverket må således innrettes på stiftelsens spesifikke situasjon, herunder ta høyde for dennes organisatoriske forhold, de spesifikke og generelle risikofaktorer stiftelsen eksponeres for, mv.

4.2.2.3. Om risikovurderingen

(I) Risikovurderingen er utgangspunktet for å evaluere behovet for nye og endrede kontrolltiltak.

Det vil være et spørsmål som må evalueres løpende hvorvidt systemet for internkontroll er forsvarlig egnet til å sikre korrekt og forsvarlig kapitalforvaltning til enhver tid.

Endringer i markedsforhold, stiftelsens tilgang på administrative ressurser, kapitalstruktur, mv., kan ha slik karakter at det betinger behov for endring eller justering av kontrolltiltakene.

Ved evaluering av prinsippene for stiftelsens system for internkontroll må hensyntas det samlede risikobildet som knytter seg til forvaltningen av stiftelsens kapital.

(II) Forsvarlighetskriteriet innebærer at systemet må innrettes på at unødvendig og uforholdsmessig risiko søkes forsvarlig eliminert i det enkelte tilfelle.

Risikobildet vil bero på den individuelle organiseringen av den enkelte stiftelsen, måten dens kapital er plassert på, tilgjengelige administrative ressurser, mv.

Stiftelser skal dessuten ha et langsiktig perspektiv. Dette tilsier at systemet for internkontroll må innrettes på at kapitalforvaltningen ikke skal medføre for høy grad av risiko.

(III) Risikospredning står som sentralt virkemiddel for oppfyllelse av kravet om risikoreduksjon. Forsvarlighetskriteriet, herunder egnethetskravet, innebærer at risikoanalyse og -håndtering i tilknytning til investeringer normalt må skje i forhold til en forsvarlig fastsatt investerings- og forvaltningsstrategi for stiftelsen.

(IV) Kapitalforvaltning i form av enkeltinvesteringer som skjer uten basis i en forsvarlig fastsatt investerings- og forvaltningsstrategi, beror ofte på at stiftelsen ikke har tilgang til tilstrekkelig adekvat, administrativ kompetanse, eller at det ikke avsettes tilstrekkelige ressurser til bruk av slik kompetanse til å evaluere investeringene.

Slik kapitalforvaltning innebærer særlig, unødvendig risiko for at relevante risikofaktorer ikke blir forsvarlig ivaretatt og vil i så fall måtte anses å være i strid med forsvarlighetsstandarder.

(V) Komplekse investeringer medfører uten forsvarlig avklaring og oppfølging av forutsetningene de er basert på, uforholdsmessig og unødvendig risiko.

Stiftelsens løpende tilgang til faglig og administrativ kompetanse, som, i relasjon til de spesifikke investeringene er tilstrekkelig adekvat, vil være en risikofaktor som må hensyntas fullt ut forsvarlig ved strategier som konsentreres om denne formen for investeringer.

Ved konsentrasjon av risiko stilles tilsvarende krav til stiftelsens vurdering og kontroll av risiko. Desto mer stiftelsen konsentrerer risiko ved sine investeringer, dess strengere krav stilles til begrunnelse og kontroll fra styrets side.

4.2.2.4 Om etterfølgende kontroll og om evaluering av systemet for den interne kontroll

Styret må påse at det etableres forsvarlige rutiner for å overvåke at kapitalforvaltningen skjer i henhold til lov samt stiftelsens interne regelverk.

Styrets tilsynsansvar innebærer ansvar for å kontrollere at de interne kontrolltiltakene faktisk etterleves og at de fungerer tilfredsstillende. Som del av det fastsatte systemet for internkontroll må styret følgelig sørge for at det evalueres med jevne mellomrom.

4.2.3 Løpende gjennomføring av internkontrollen

4.2.3.1 Gjennomføring og overvåking

For at forvaltningen av stiftelsens kapital skal anses forsvarlig, må overvåkingen være betryggende i forhold til kapitalens omfang, kompleksitet og risiko. I enkelte tilfeller vil særlig aktsom overvåking av kapitalforvaltningen være påkrevet.

Styret har ansvar for å tilordne tilstrekkelige ressurser til kontrollarbeidet, slik at internkontrollen skal kunne gjennomføres betryggende.

Kontrollfunksjonen må tillegges bestemte personer, som får et særlig ansvar for internkontrollen.

Det er et overordnet hensyn at samme personer ikke får både en utøvende og kontrollerende funksjon.

Kontrollfunksjonens hovedoppgave vil normalt være å overvåke og sikre at stiftelsens midler blir anvendt til formålet. Det skal således kontrolleres at investeringer og andre disposisjoner er innenfor de gitte rammer og retningslinjer, herunder investeringsstrategier, som måtte være fastsatt.

Betryggende kontroll forutsetter at styret i stiftelsen gjennomfører slik kontroll med jevne mellomrom og oftere dersom de konkrete omstendigheter tilsier det.

De nærmere rammene for gjennomføring av slik kontroll vil bygge på den risikovurdering som styret forutsettes å ha gjort under utarbeidelsen av prinsippene for stiftelsens internkontroll.

4.2.3.2. Dokumentasjon av kontrollen

De personer som innehar kontrollfunksjonen er ansvarlige for gjennomføring av internkontrollen i stiftelsen.

De skal sørge for at kontrollen blir dokumentert, gjennomført og overvåket på en forsvarlig måte.

Forsvarlighetskriteriet innebærer at vurderingene i anledning kontrollen må være etterprøvbare. Dokumentasjonen må følgelig reflektere arbeidsprosedyrer, kontrollrutiner og vesentlige risikovurderinger.

Det må påses at det foreligger ajourført dokumentasjon over de kontrolltiltak som er etablert med hensyn til eventuelle strategier for investering og forvaltning, instruksjer, fullmakter og arbeidsbeskrivelser.

4.2.3.3. Oppfølging

Ved avdekking av feil og misligheter tas det egnede skritt for å korrigere forholdene.

5. Stikkprøvebasert temakontroll

5.1. Formål

Observasjoner Stiftelsestilsynet hadde gjort i en rekke enkeltsaker ga grunn til tvil om stiftelsenes egenkontroll fungerer i samsvar med lovgivers forutsetning.

Det forelå flere indikasjoner på at formålsrealiseringen i en rekke stiftelser var forbundet med feil.

Samtidig var det grunn til tvil om kapitalforvaltningen er tilstrekkelig robust til å møte utfordringene ved et marked i sterk fluktusjon.

Stiftelsestilsynet så derfor behov for å få en kvalifisert oppfatning om kvaliteten på egenkontrollen, slik at Stiftelsestilsynets tilsyn og kontroll kunne tilpasses stiftelsenes faktiske situasjon.

På bakgrunn av de markedsmessige forhold, ble det videre ansett viktig å få satt fokus på behovet for robust kapitalforvaltning.

5.2. Gjennomføringen av temakontrollen

Det ble plukket ut 170 stiftelser.

5.2.1 Utvalgskriteriene

Ved utplukket ble det lagt til grunn følgende kriterier, med utgangspunkt i standard næringskodegruppering NACE 2002:

- a) Etter registrert formål:
  - Fond/legat som støtter sosiale formål (næringskode 85.340)
  - Fond/legat som støtter undervisningsformål (næringskode 80.425)
- b) Etter størrelsen på bokført egenkapital pr 31. desember 2007:
  - På mellom 10 og 100 millioner kroner

Som referansegruppe ble trukket ut en håndfull stiftelser, i hovedsak boligstiftelser, som har besvart spørreskjema. På grunn av referansegruppens antall og særtrekk er denne ikke medtatt i rapporten.

For stikkprøveutvalgets engasjement i eiendomsdrift, se punkt 5.3.3.

5.2.2. Egenkapitaldata

Sum bokført egenkapital pr 31. desember 2007 for de utvalgte stiftelsene utgjorde 4,171 milliarder kroner, hvilket gir et gjennomsnitt på 24,5 millioner kroner.

Sum balanseførte verdier for gruppen utgjorde 4,489 milliarder kroner. Dette gir en egenkapitalandel på 93 %.

5.2.3. Resultatregnskap og balanse for 2008

Generelle kommentarer/forbehold ved data:

- Tall er basert på regnskapsmessige verdier som stiftelsene har rapportert ved avlegging av årsregnskap til Regnskapsregisteret ved Brønnøysundregistrene. De innrapporterte tall har ujevn kvalitet, med innebygget inkonsekvens mellom sumposter og enkelttall som inngår i sumposter. Dette er søkt korrigert.
- Regnskapsloven gir rom for ulik vurdering av aktiva, enten til reell verdi eller til kostpris. De langt fleste stiftelser har lagt til grunn reelle verdier, men unntaksvis anvendes kostpris. Med eventuelt verdifall av aktiva, og med historisk lave anskaffelsesverdier, vil verdifallet ikke framkomme regnskapsmessig.

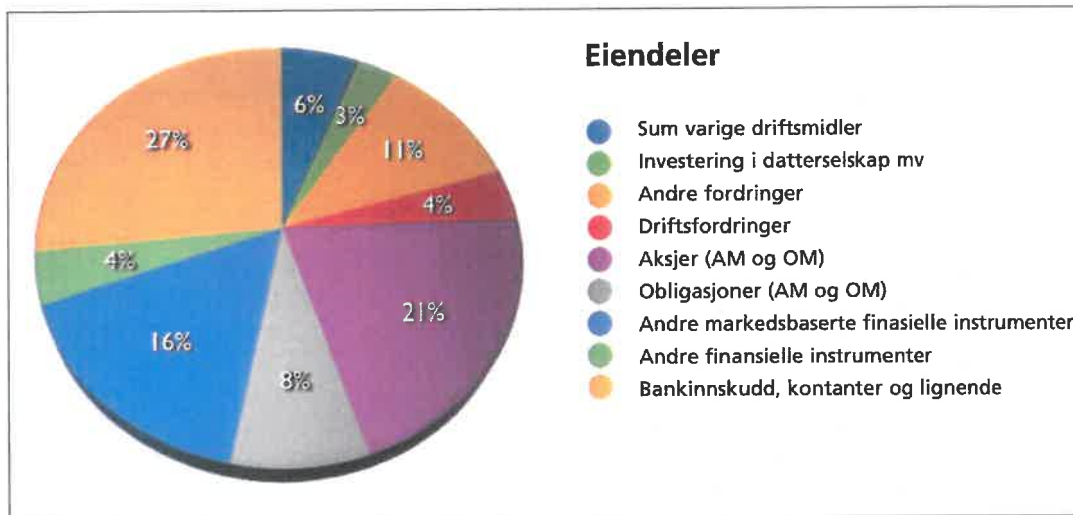
Tabell 1
Regnskapmessige verdier – samlet sum for samtlige kontrollobjekter

Hovedposter	Sum i millioner kroner
Sum inntekter	199
Sum kostnader	286
Driftsresultat	-90
Sum finansinntekter	124
Sum finanskostnader	279
Netto finans	-179
Ordinært resultat før skattekostnad	-209
ÅRSRESULTAT	-280
Sum varige driftsmidler	247
Sum finansielle anleggsmidler	1.072
Sum anleggsmidler	1.309
Sum fordringer	162
Markedsbaserte aksjer	468
Markedsbaserte obligasjoner	197
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	666
Andre finansielle instrumenter	157
Sum investeringer	1.497
Sum bankinnskudd kontanter og lignende	1.073
Sum omløpsmidler	2.526
SUM EIENDELER	4.051
Sum egenkapital	3.841
Annen kortsiktig gjeld	103
Sum kortsiktig gjeld	111
Sum gjeld	205
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	4.051

Tabell 2
Grupperte balanseverdier for samtlige kontrollobjekter

	Sum i millioner kroner
Sum varige driftsmidler	247
Investering i datterselskap mv	123
Andre fordringer	447
Driftsfordringer	162
Aksjer (AM og OM)	843
Obligasjoner (AM og OM)	333
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	666
Andre finansielle instrumenter	157
Bankinnskudd, kontanter og lignende	1.073
SUM EIENDELER	4.051

Figur 1
Grupperte balanseverdier grafisk

Kommentar: Aktiva er gruppert ut fra balansetall for 170 stiftelser med ovenstående gjennomsnittsverdier:

- Delvis mangelfull diversifisering på enkeltnivå, med overvekt av enkelte aktiva-klasser
- Årsak til annen diversifisering totalt:
  - Flere stiftelser har preg av boligstiftelser
  - Også annen virksomhet, f eks museal virksomhet

Tabell 3
Grupperte regnskapstall – gjennomsnitt av samtlige kontrollobjekter

Hovedposter	Sum i millioner kroner
Sum inntekter	1,2
Sum kostnader	1,7
Driftsresultat	-0,5
Sum finansinntekter	0,7
Sum finanskostnader	1,6
Netto finans	-1,1
Ordinært resultat før skattekostnad	-1,2
ÅRSRESULTAT	-1,6
Sum varige driftsmidler	1,5
Sum finansielle anleggsmidler	6,3
Sum anleggsmidler	7,7
Sum fordringer	1,0
Markedsbaserte aksjer	2,8
Markedsbaserte obligasjoner	1,2
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	3,9
Andre finansielle instrumenter	0,9
Sum investeringer	8,8
Sum bankinnskudd kontanter og lignende	6,3
Sum omløpsmidler	14,9
SUM EIENDELER	23,8
Sum egenkapital	22,6
Annen kortsiktig gjeld	0,6
Sum kortsiktig gjeld	0,7
Sum gjeld	1,2
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	23,8

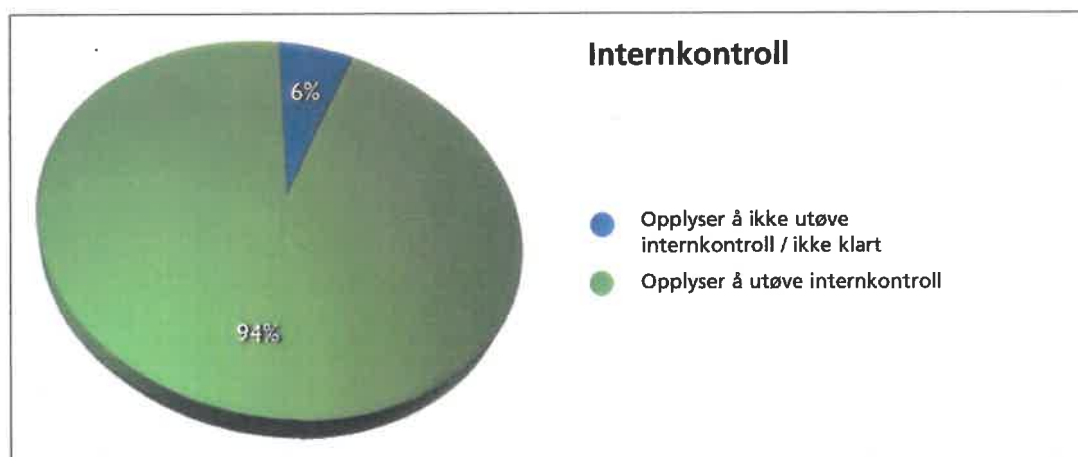
5.3. Funn

5.3.1. Generelle funn

5.3.1.1. Opplysninger om hvorvidt det utøves internkontroll

- 94 % (160 av 170) av stiftelsene opplyser å utøve internkontroll.
- 4 % (7 av 170) av stiftelsene opplyser ikke å utøve internkontroll.

Figur 2
Internkontroll

5.3.1.2. Kontrolldata

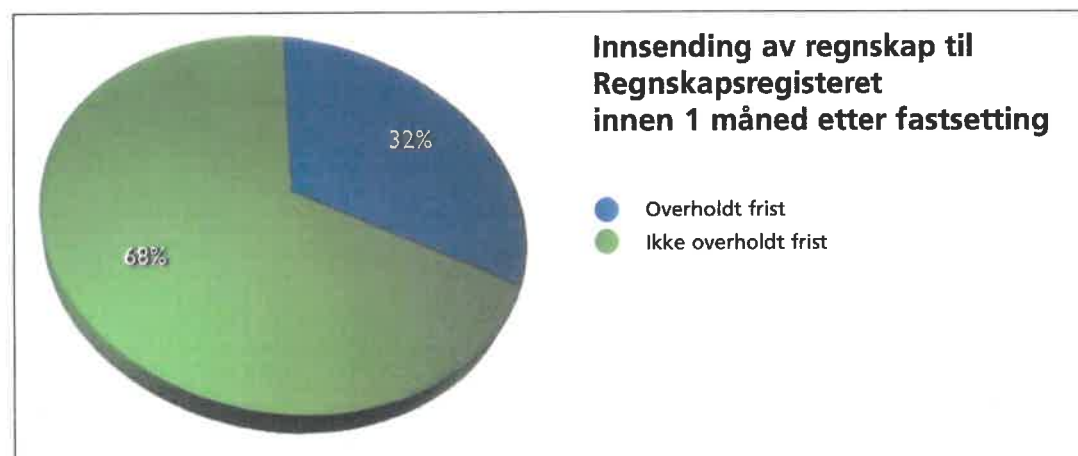
Stiftelsestilsynet har kontrollsjekket feilfaktorer som burde vært fanget opp ved et minimum av fungerende internkontroll.

A) Overholdelse av lovfastsatt frist for innsendelse av årsregnskapet til Regnskapsregisteret

Av regnskapsloven § 8-2 fremgår at ett eksemplar av årsregnskapet skal sendes Regnskapsregisteret senest en måned etter at det er blitt fastsatt.

- 32 % (55 av 170) av stiftelsene har overholdt fristen.
- 68 % (115 av 170) av stiftelsene har ikke overholdt fristen.
- For stiftelsene som ikke har overholdt fristen, er gjennomsnittlig forsinket innsendelse i overkant av 2 måneder. Lengste forsinkelse er i overkant av 5 måneder.

Figur 3
Innsending av regnskap innen 1 måned etter fastsettelse

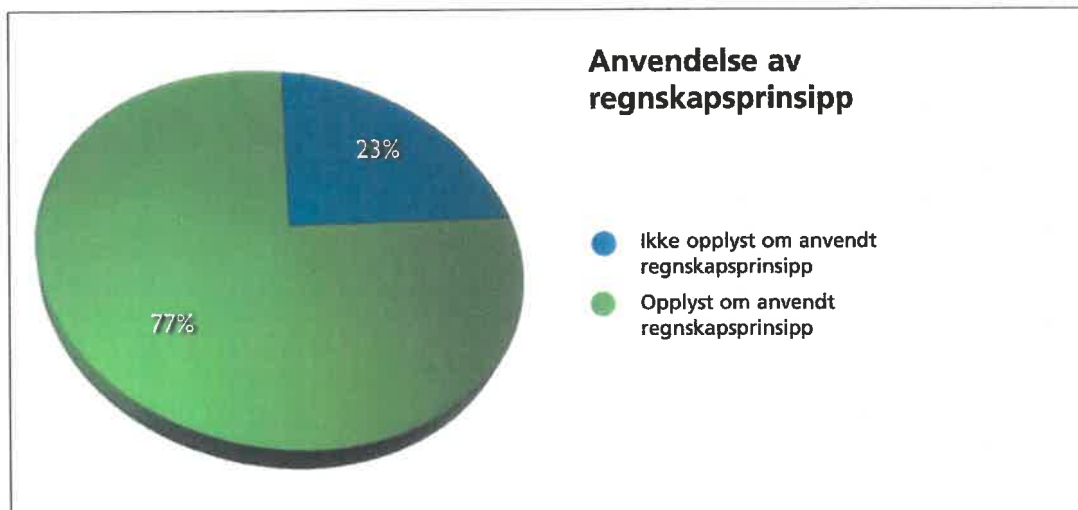

B) Overholdelse av lovfastsatt plikt til å opplyse om regnskapsprinsipp

Av regnskapsloven § 7-2 og 7-35 følger at det skal opplyses om anvendte regnskapsprinsipper.

- 77 % (131 av 170) av stiftelsene har opplyst konkret om anvendte regnskapsprinsipper.
- 23 % (39 av 170) av stiftelsene har ikke opplyst konkret om anvendte regnskapsprinsipper.

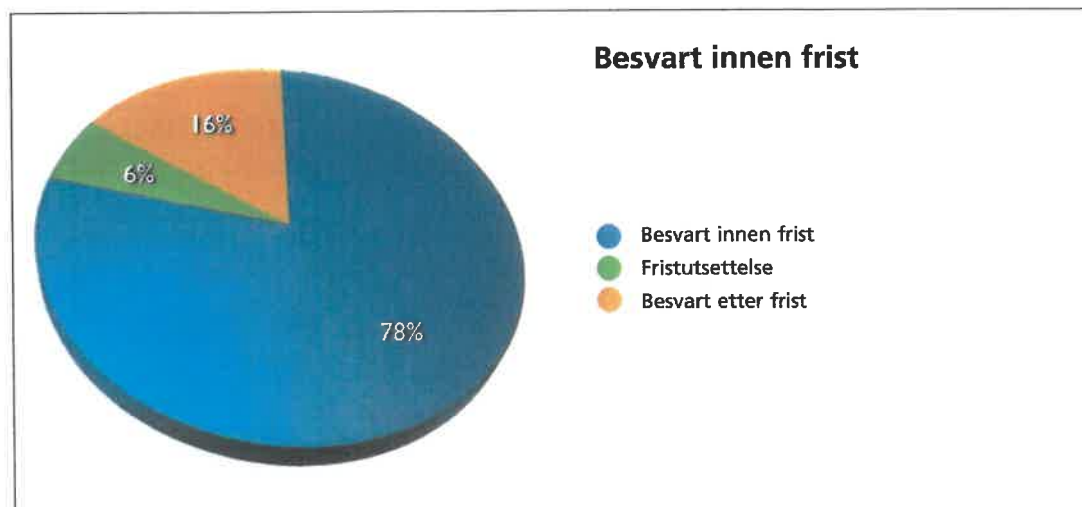
Figur 4
Anvendelse av regnskapsprinsipp

C) Besvart spørreskjemaet i tide

- 78 % (130 av 170) av stiftelsene har besvart innen fristen.
- 6 % (11 av 170) av stiftelsene har fått fristutsettelse, hvorav 10 har besvart innen ny frist og 1 har besvart etter ny frist.
- 16 % (28 av 170) av stiftelsene har besvart etter frist, i spennet fra dager til 2 måneder.
- 1 stiftelse hadde ennå ikke besvart ved utløpet av dato for sammenstilling av kontrolldata 16. januar 2010, til tross for purringer.

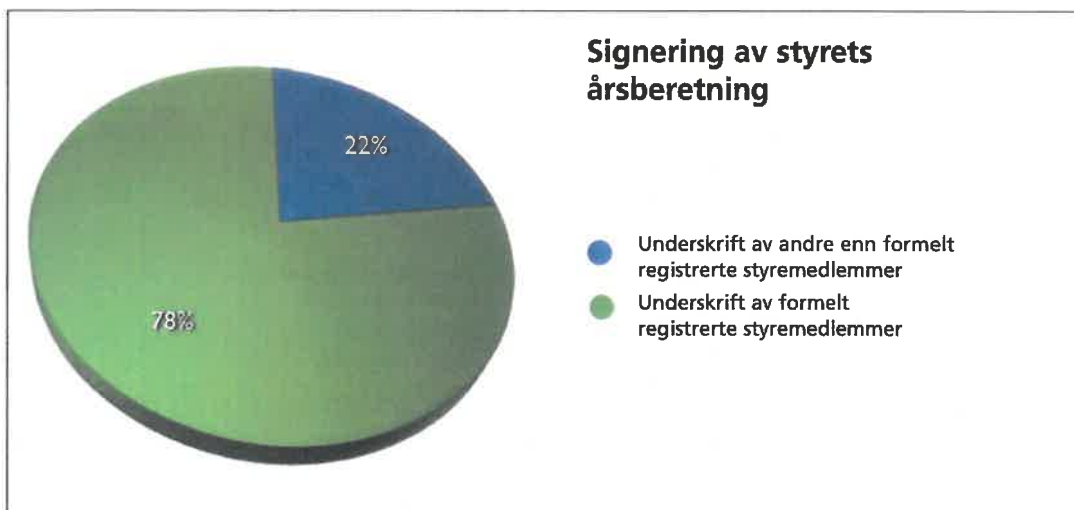
Figur 5
Stiftelsestilsynets henvendelse besvart rettidig

D) Samme styre registrert som har signert årsmelding

- Registrerte styremedlemmene: 133 stiftelser
- Andre signatarer enn det registrerte styret: 37 stiftelser

Figur 6
Signering av styrets årsberetning

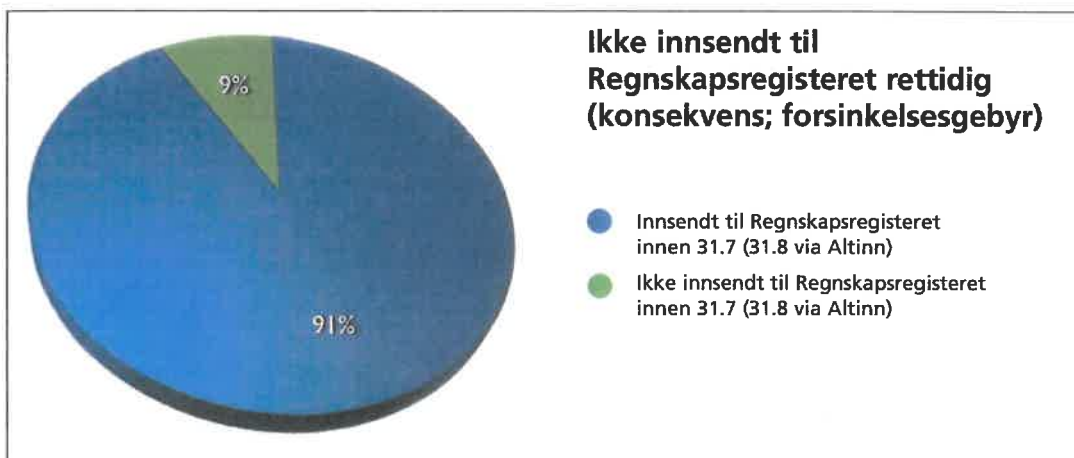

E) Ileggelse av forsinkelsesgebyr

Av regnskapsloven § 8-3 fremgår at dersom årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning ikke er sendt til Regnskapsregisteret før 1. august i året etter regnskapsåret, skal den regnskapspliktige betale forsinkelsesgebyr inntil innsendingsplikten er oppfylt. Forsinkelsesgebyr ilegges av Regnskapsregisteret ved Brønnøysundregistrene, og innkreves av Statens Innkrevingsentral.

- 91 % (154 av 170) av stiftelsene har overholdt fristen.
- 9 % (16 av 170) av stiftelsene har ikke overholdt fristen.
- 14 av 16 stiftelser som ikke har overholdt fristen, har oppgitt å ha internkontroll. De 16 stiftelsene er blitt ilagt forsinkelsesgebyr med totalt 30.000 kroner.
- Når det gjelder omfanget av ilagt forsinkelsesgebyr for landets stiftelser, vises til punkt 6.4.3.

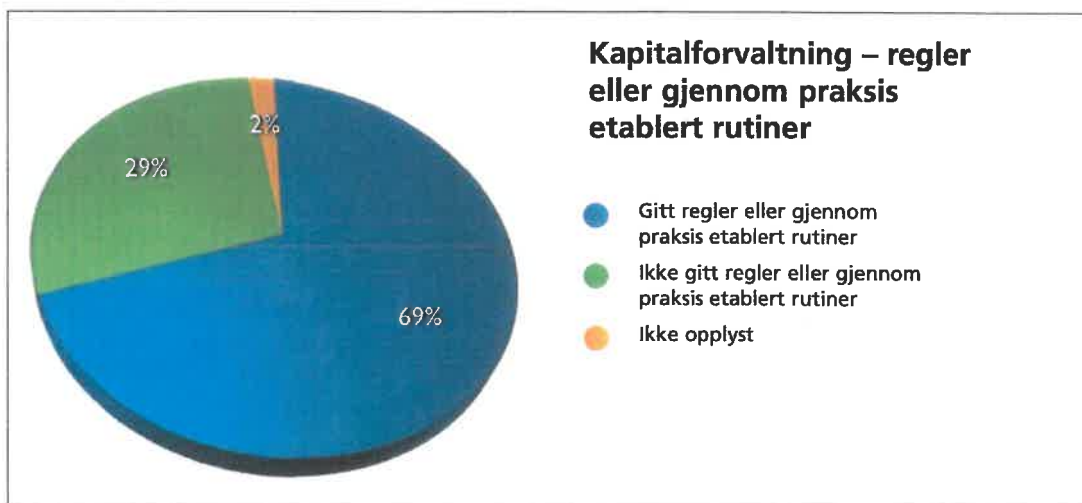
Figur 7
Andel ilagt forsinkelsesgebyr

5.3.1.3. Opplysninger om det er gitt regler eller gjennom praksis etablert rutiner for kapitalforvaltningen

- 69 % (117 av 170) av stiftelsene har opplyst at det er gitt regler eller gjennom praksis etablert rutiner.
- 29 % (49 av 170) av stiftelsene har opplyst at det ikke er gitt regler eller gjennom praksis etablert rutiner.
- 2 % (4 av 170) av stiftelsene har ikke besvart spørsmålet.

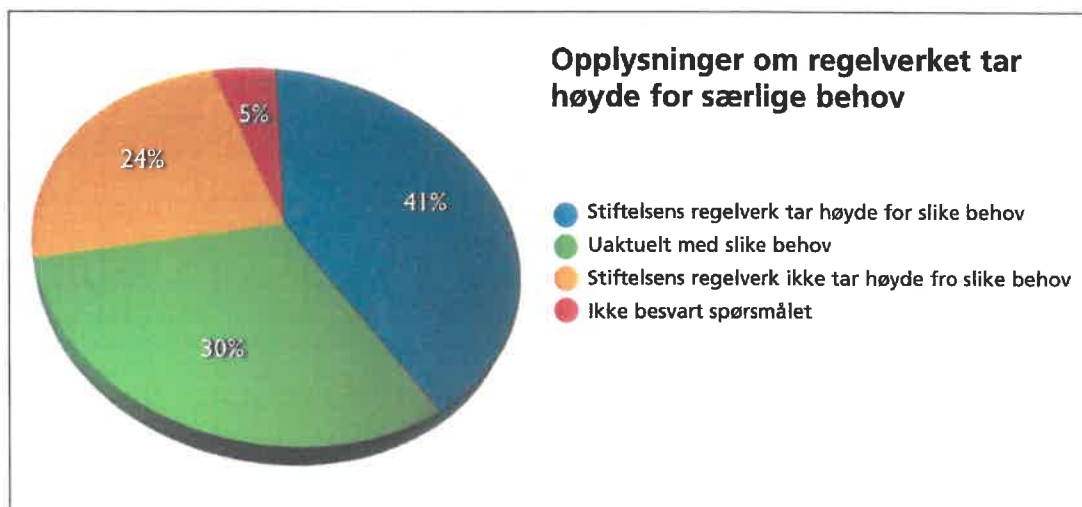
Figur 8
Kapitalforvaltning - rutiner/regler etablert

5.3.1.4. Opplysninger om regelverket tar høyde for særlige behov

- 41 % (70 av 170) av stiftelsene har opplyst at stiftelsens regelverk tar høyde for slike behov.
- 30 % (51 av 170) av stiftelsene opplyser at de mener det er uaktuelt med slikt behov.
- 24 % (41 av 170) av stiftelsene har opplyst at stiftelsens regelverk ikke tar høyde for slike behov.
- 5 % (8 av 170) av stiftelsene har ikke besvart spørsmålet.

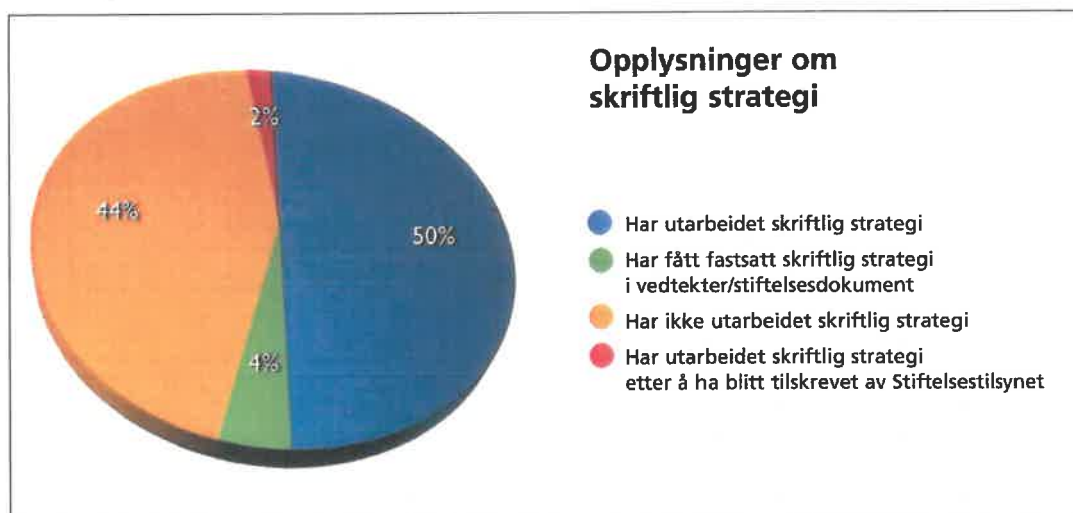
Figur 9
Særlige behov

5.3.1.5. Opplysninger om skriftlig strategi

- 50 % (86 av 170) av stiftelsene har utarbeidet skriftlig strategi.
- 4 % (6 av 170) av stiftelsene har fått fastsatt skriftlig strategi i vedtekter/stiftelsesdokument.
- 44 % (74 av 170) av stiftelsene har ikke utarbeidet skriftlig strategi.
- 2 % (4 av 170) av stiftelsene utarbeidet skriftlig strategi etter å ha blitt tilskrevet av Stiftelsestilsynet.

Figur 10
Skriftlig strategi

5.3.1.6. Revisormerknader i årsberetningen for regnskapsåret 2008

Ved gjennomgang av revisjonsberetningen har Stiftelsestilsynet registrert i alt 8 revisormerknader i form av forbehold og presiseringer.

Det kan for øvrig opplyses at disse revisormerknadene har ikke ført til innsendelse av revisorbrev til Stiftelsestilsynet, jf revisors plikt etter stiftelsesloven § 44 første ledd.

Det vises til generell beskrivelse av revisormerknader, se punkt 5.4.1.

5.3.1.7. Styrehonorar

Ved kontrollen har Stiftelsestilsynet gjennomgått styrehonorarene for de stiftelser som var i den utvalgte gruppe. Konklusjonen er at med få unntak lå disse klart innenfor det som fremstår som rimelig etter stiftelsesloven § 40. Dette etterlater det generelle inntrykk at de fleste stiftelsene i all hovedsak har styrehonorar som står i rimelig forhold til det arbeid og ansvar som følger med vervet.

5.3.2 Individuelle kaser

Stiftelsestilsynets formål med tematisynet var primært å få en kvalifisert oppfatning om kvaliteten i stiftelsenes system for kapitalforvaltning og internkontroll. Det var ikke særskilt tilsiktet å avdekke og kvantifisere kvalifiserte lovbrudd blant de utvalgte stiftelsene. Kontrollen har likevel avdekket flere antatte, kvalifiserte lovbrudd. De av disse sakene som er blitt prioritert til særskilt behandling, er stadig under utredning og vil følgelig kun unntaksvis kunne omtales på nåværende tidspunkt.

Det er imidlertid meget viktig å anskueliggjøre ved enkeltkaser mangfoldet av alvorlige konsekvenser som generelt er forbundet med sviktende internkontroll og kapitalforvaltning.

Stiftelsestilsynet har funnet ikke å kunne avvente presentasjonen av rapporten til samtlige av de forannevnte sakene er ferdigbehandlet.

Beskrevne individuelle kasus består følgelig både av eksempler fra tematisynet og relevante saker fra annet saksinntak knyttet til Stiftelsestilsynets generelle virksomhet.

5.3.2.1 Svikt i den generelle internkontrollen

- Styremøter ble ikke avholdt på flere år til tross for betydelige midler til forvaltning. Midlene ble forvaltet i samsvar med strategi som hverken var behandlet eller godkjent av styret. Styrets formann hadde ulovlig lån i stiftelsen.
- Nærstående disposisjoner med nettooverføringer av millionbeløp til styrets medlemmer uten habil internkontroll.
- Nærstående disposisjon i form av ulovlig utdeling til oppretter med ca 6,5 millioner kroner. Styret var positivt kjent med ulovligheten, men trodde likevel det var forpliktet til å etterkomme oppretters krav. Stiftelsestilsynet er i ettertid blitt anmodet om å gi veiledning om hvordan regelverket skulle kunne omgås.
- På grunn av mangelfull regnskaps- og budsjettkontroll var styret i stiftelsen i den tro at det forelå positivt resultat på vel 1 million kroner., mens resultatet reelt var et underskudd på ca 8 millioner kroner. Omsetningen var på ca 24 millioner kroner. Med samme omsetning påfølgende år og med det alt vesentlige samme drift, men med strukturert internkontroll, lyktes styret å oppnå et overskudd på i overkant av 1,5 millioner kroner.
- Stiftelse foretok «sikre» investeringer i England, men overså risikoeffekten av valutasingninger og måtte realisere tap.

5.3.2.2. Mangelfull forvaltningsstrategi

- Stiftelse tapte ca 20 millioner kroner av en formue på i alt 35 millioner kroner. Styret hadde misforstått risikoelementene ved investering i bl.a. engelske eiendomsfond.
- Stiftelse plasserte halvparten av formuen i utenlandsk valuta som «valutasikring» uten å ha investeringer med behov for valutasikring. Valutaposten avhendet med betydelig tap etter knapt ett år. Stiftelsen foretar et stort antall risikopregede investeringer uten fastsatt investerings- og forvaltningsstrategi.
- Over en 15-årsperiode hadde en stiftelse foretatt stort antall utenlandske, meget risikofylte plasseringer. Investeringene skjedde uten basis i forsvarlig fastsatt investerings- og forvaltningsstrategi. Senere beregninger viser at ved isteden å ha plassert midlene i lavrisikopapirer, ville stiftelsens nettoresultat for perioden blitt over 20 millioner kroner bedre.
- Stiftelse foretok en rekke risikofylte investeringer uten basis i forsvarlig fastsatt investerings- og forvaltningsstrategi. Mer enn 50 % av investeringene ble realisert med tap.
- Stiftelse engasjerte ekstern forvalter uten å angi rammer for forvaltning, inklusive fordeling mellom aktivaklasser og frihetsgrader. Bokført tap i 2008 på 15 millioner kroner.

5.3.3. Særlig om stiftelser som eier og driver fast eiendom

I tillegg til det endelige utvalget, skulle tematisynet rettes mot et nærmere antall stiftelser som hovedsakelig eier og driver fast eiendom. Spørsmålsskriftet ble utarbeidet i samsvar med dette. I det opprinnelige utvalget for tematisynet var også boligstiftelsene med.

Ved etterfølgende evaluering av mulighet for lite representative statistiske utslag på grunn av individuelle faktorer hos de aktuelle boligstiftelsene, ble disse trukket ut av utvalget for kontroll.

Utplukket for tematisynet er fond/legat som støtter veldedige og allmennyttige formål, dvs. pengeutdelende stiftelser. Stiftelsenes næringskode er satt i tråd med dette. I utvalget viser det seg å være en del stiftelser som eier og driver fast eiendom. Dette kan skyldes at:

- Ved opprinnelig fastsetting av næringskode var eiendomsdrift relativt marginal i forhold til pengeutdeling, slik at kun kode for støtte til veldedige og allmennyttige formål ble tildelt.
- Stiftelsens virkefelt har endret karakter underveis.

Dette er forklaringen til at fond/legat som støtter veldedige og allmenntilgittige formål også kan ha et visst element av eiendomsdrift.

Stiftelsene i det endelige utvalget har med andre ord ikke eiendomsbesittelse og eiendomsdrift som hovedformål.

Stiftelsestilsynet fant det imidlertid meget relevant å få nærmere innblikk i forvaltningen av fast eiendom i slike tilfeller, da løpende tilsynsarbeid ga grunn til å tro at det forelå betydelig svikt i kapitalforvaltningen.

5.3.3.1. Observasjoner forut for tematisynet

Det er observert tilfeller med vesentlig svikt i formålsrealiseringen.

- Utleieobjektene utleieverdi ble fastsatt vilkårlig og uten avklaring av markedsmessighet.
- Utleie skjedde dels til målgruppen, dels andre. Ved at utleievilkårene var de samme, har grupper som er stiftelsens formål uvedkommende, høstet fordel av husleie fastsatt lavere enn markedsløien.
- Istedenfor kun å tilfalle «eldre trengende», har denne fordelene også tilfalt studenter og velstående eldre.

Stiftelsenes styre har ikke hatt oversikt over utdelingenes reelle størrelse.

Mangel av system for opprettholdelse av realverdiene.

- Usystematisk, til dels vilkårlig, vedlikehold av eiendomsmassen. Som konsekvens har styrene ikke hatt oversikt over eiendomsmassens vedlikeholdsbehov. Det manglende fokuset på dette behovet medførte at det ikke ble avsatt tilstrekkelige midler til å møte fremtidig vedlikehold.
- Vedlikeholdsetterslep medført reduksjon i utleiestandard med tilhørende redusert utleieverdi.
- Deler av eiendomsmassen måtte selges for å kunne finansiere nødvendig vedlikehold av resterende eiendommer.

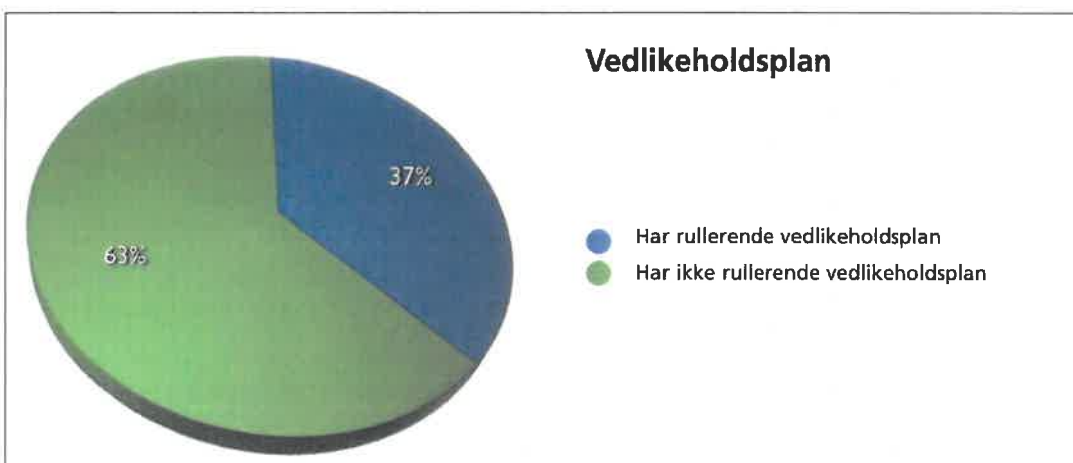
Styrene hadde ikke oversikt over hvorvidt positive, regnskapsmessig rapporterte årsresultater berodde på driftssituasjonen eller økende etterslep i vedlikeholdet.

5.3.3.2. Funn i anledning tematisynet

- Av **24** stiftelser som avga uttalelse om hvorvidt de har rullerende vedlikeholdsplaner, har

- 9 svart ja
- 15 svart nei

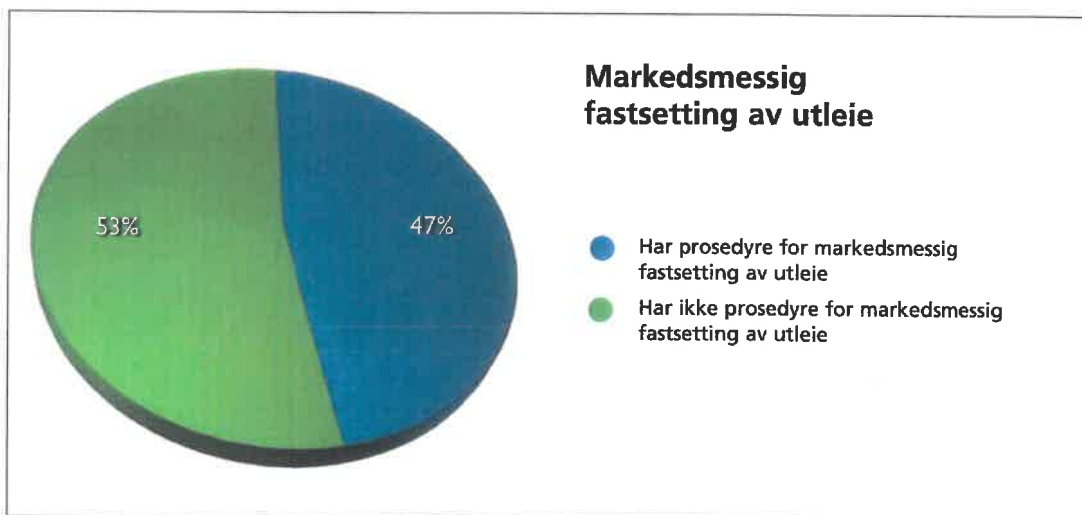
Figur 11
Eiendom – Vedlikeholdsplan

- Av **19** stiftelser som har uttalt seg om de har prosedyrer for fastsettelse av markedsmessig utleieverdi på utleieobjektene, har

- 9 svart ja
- 10 svart nei

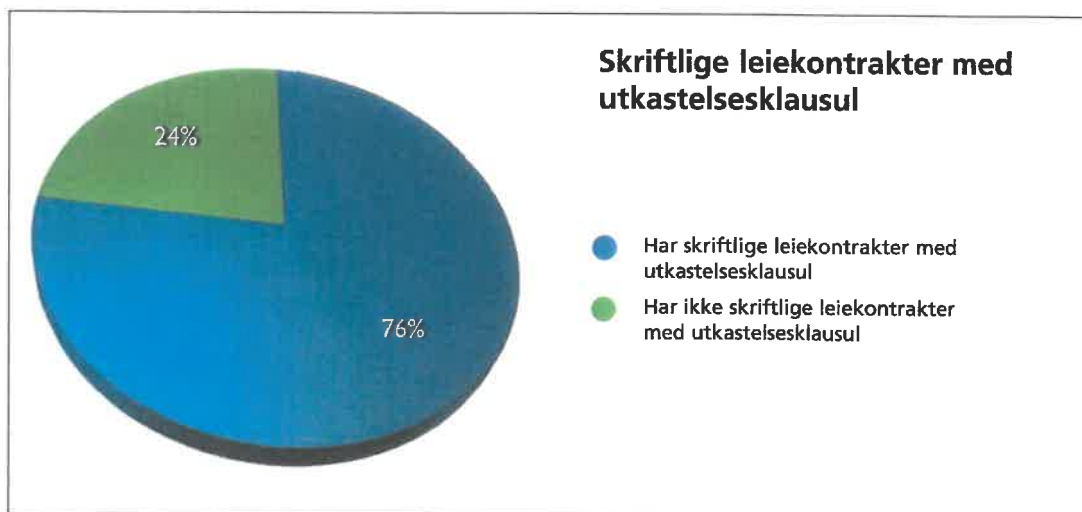
Figur 12
Eiendom – markedsfastsetting av husleie

- Av **17** stiftelser som har uttalt seg om de opererer med skriftlige leiekontrakter med utkastelsesklausuler, har

- 13 svart ja
- 4 svart nei

Figur 13
Eiendom – Skriftlige kontrakter

5.4 Referansedata

5.4.1. Forbehold og presiseringer i revisjonsberetningene

Som en del av tematilsynet har Stiftelsestilsynet gjennomgått revisjonsberetninger for regnskapsåret 2008 for alle landets stiftelser, som har sendt inn regnskap til Regnskapsregisteret pr 31. desember 2009. Det fremkommer av denne gjennomgangen at 12 % av landets stiftelser (1.010 av 8.530) har fått 1.211 anmerkninger i sine revisjonsberetninger i form av forbehold og presiseringer. I tillegg kommer anslagsvis 300 stiftelser som ikke har levert regnskap for 2008 pr 31. desember 2009, noe som minimum vil resultere i samme antall revisormerknader for regnskap som er fastsatt for sent.

For stiftelsene som er omfattet av tematilsynet er det 5 % av stiftelsene (8 av 170) som har fått anmerkninger i revisjonsberetningen. Se også punkt 5.3.1.6.

5.4.2. Nummererte revisorbrev

Stiftelsestilsynet har de senere år mottatt et stadig økende antall nummererte revisorbrev. I 2009 mottok Stiftelsestilsynet i overkant av 300 slike brev.

Stiftelsestilsynets generelle inntrykk er at det stadig skjer en betydelig underrapportering av nummererte revisorbrev til tilsynet. Dette understøttes også av de funn som framkommer i punkt 5.3.1.2 samt punkt 5.3.1.6.

Når det gjelder stiftelsene i tematilsynet, er det bare 15 stiftelser som oppgir at de har mottatt nummererte revisorbrev i løpet av de siste 10 årene. Funn i tematilsynet tilsier at antallet revisorbrev burde vært langt høyere. Øvrig tilsynsarbeid, også i de mest alvorlige sakene, bekrefter inntrykket av manglende utarbeidelse av revisorbrev.

5.4.3. Ilagt forsinkelsesgebyr av Regnskapsregisteret

13 % (1.112 av 8.530) av de norske stiftelsene er ilagt gebyr for forsinket innlevering av årsregnskap for 2008 av Regnskapsregisteret. Tallene fra Regnskapsregisteret viser at disse stiftelsene totalt er ilagt forsinkelsesgebyr med 16,9 millioner kroner vedrørende dette regnskapsåret.

Tabell 4
Ilagt forsinkelsesgebyr regnskapsåret 2008

Fylke	Antall stiftelser	Sum ilagt gebyr
Oslo	286	4.982.840
Hordaland	145	2.271.260
Rogaland	65	1.079.300
Akershus	66	1.028.560
Sør-Trøndelag	56	847.100
Buskerud	48	809.260
Østfold	41	636.400
Nordland	41	601.140
Vestfold	59	581.360
Møre og Romsdal	47	547.820
Hedmark	46	522.880
Troms	44	511.700
Vest-Agder	35	510.840
Nord-Trøndelag	29	496.220
Oppland	32	423.120
Sogn og Fjordane	23	293.260
Telemark	17	269.180
Finnmark	14	264.020
Aust-Agder	18	226.180

Etterfølgende graf viser utfakturert årsavgift for stiftelser sammenholdt med ilagt forsinkelsesgebyr ilagt av Regnskapsregisteret. Utfakturering og illegging; begge forhold gjennomført 1. kvartal 2010.

Figur 14
Forsinkelsesgebyr og årsavgift

6. Vurderinger

Funn kontrollen har avdekket, viser betydelig omfang av faktisk svikt i forhold til flere grunnleggende plikter, som må forventes å ville ha blitt håndtert adekvat ved et minimum av internkontroll.

Til tross for at 94 % av stiftelsene opplyser å ha internkontroll, fremkommer det under punkt 5.3.1.2. likevel bl.a. at 68 % av stiftelsene ikke hadde avgitt regnskap i tide.

Omfanget av svikt synes å ha direkte sammenheng med hvordan styrene vektlegger behovet for systematisk kapitalforvaltning.

69 % (117 av 170) av stiftelsene har et minimum av regler eller etablerte rutiner for håndtering av kapitalforvaltningen, jf punkt 5.3.1.3.

41 % (70 av 170) av stiftelsene har regelverk som tar høyde for særlige behov, jf punkt 5.3.1.4.

30 % (51 av 170) av stiftelsene vurderer behov for slikt regelverk som uaktuelt, jf punkt 5.3.1.4.

Tilbakemeldinger Stiftelsestilsynet har fått, indikerer dessuten villfarelse i flere stiftelser om styrets juridiske ansvar etter stiftelsesloven.

Pliktene i forhold til kapitalforvaltningen må ses på bakgrunn av at samtlige av stiftelsene i utvalget realiserer sine formål ved avkastningen av formue. Alle disponerer til dels betydelige verdier. For hele utvalget foreligger det følgelig reelt og vesentlig behov for forsvarlig forvaltning av kapitalen. Svikt i kapitalforvaltningen influerer direkte og negativt på realiseringen av formålet til den enkelte stiftelse. Styrene i samtlige av stiftelsene synes å ha hatt foranledning til å rette et særlig fokus på at kapitalforvaltningen er innrettet forsvarlig.

Til tross for dette utgangspunktet, viser funnene at kapitalforvaltningen i minst 1/3 av stiftelsene i utvalget må anses å være så vidt usystematisk innrettet at den ikke er egnet til å ta forsvarlig høyde for de risikofaktorer som stiftelsene eksponeres for. Slik kapitalforvaltning fremstår som klart for lite robust til å møte utfordringene ved sterkere markedsmessige fluktuasjoner.

Internkontrollen blir derved ikke i stand til å verne stiftelsen tilstrekkelig mot unødvendig eller uforholdsmessig risiko. Samtidig blir muligheter ikke tilstrekkelig avdekket og identifisert.

Den svake interne kontrollen av formålsrealiseringen åpner for liten grad av effektivitet og målretthet i driften. Videre blir internkontrollsystemets evne til å kunne avdekke og forhindre uregelmessigheter, typisk ved nærstående disposisjoner med styrets medlemmer, for liten til å kunne gi tilstrekkelig preventiv effekt.

En rekke enkelttilfeller som er avdekket, viser at svikt i internkontrollen skaper problemer i samtlige av de nevnte sammenhengene.

I forhold til forsinkelsesgebyrer er Stiftelsestilsynet kjent med at mange stiftelser belaster disse som utgifter i stiftelsen. Stiftelsestilsynet er av den oppfatning at det normalt må legges til grunn at forsinkelsesgebyrer beror på sviktende internkontroll. I tilfeller gebyret beror på at internkontrollsystemet ikke oppfyller forsvarlighetskriteriet i stiftelsesloven § 18, må det anses å innebære dårlig forvaltning av stiftelsens kapital å belaste stiftelsen med slike forsinkelsesgebyr, jf stiftelsesloven § 18. Stiftelsestilsynet mener at stiftelsenes styrer i slike tilfeller normalt må gjøres ansvarlige for ilagte gebyr, hensett styrets overordnede ansvar for å påse betryggende kontroll av regnskap og formuesforvaltningen, jf stiftelsesloven § 30, tredje ledd.

Når det gjelder størrelsen på styrehonorarer synes disse, for aktuelle kontrollobjekter, i all hovedsak å ligge klart innenfor lovens krav etter stiftelsesloven § 40.

Revisjonen i mange av stiftelsene synes å være for lite aktiv. Stiftelsenes internkontroll får følgelig ikke den løpende korreksjon som var forutsatt. Revisorenes betydelige underrapportering til Stiftelsestilsynet får samme konsekvens.

Lite aktiv revisjon influerer totalt sett negativt på den tilsiktede preventive effekten av revisjonsplikten og er egnet til å sementere feilutviklinger i stiftelsenes prioriteringer av internkontrollen.

Det synes på denne bakgrunn å måtte konkluderes med at verken stiftelsenes egenkontroll eller revisorkontrollen ikke fungerer etter forutsetningene. Stiftelsestilsynet møter derfor vesentlig større utfordringer i tilsyns- og kontrollarbeidet enn forutsatt.

For ordens skyld presiseres at tilsynet av revisor ligger utenfor Stiftelsestilsynets kompetanseområde, og ligger til Finanstilsynet.

7. Anbefalinger

7.1. Generelle

Funnene og Stiftelsestilsynets øvrige observasjoner viser at det for et stort antall stiftelser er påkrevet å sette fokus på lovmessig og korrekt internkontroll.

Det må besørges forsvarlig system for og ressursallokering til

- Risikoanalyse og vurdering, herunder kapitalforvaltningsstrategi
- Overvåking og rapportering
- Etterfølgende kontroll

7.2. Vedrørende kapitalforvaltningen

For stiftelser med finansielle investeringer med mer enn 50 millioner kroner anbefales kapittel 2 i forskrift av 17. desember 2007 nr 1457 anvendt på tilsvarende måte så langt det passer.

For andre kapitalforvaltende stiftelser anbefales at bestemmelsene gjøres veiledende.

7.3. Spesielt vedrørende eiendomsforvaltende stiftelser

Stiftelsestilsynet legger til grunn for samtlige:

- At vedlikehold skjer i henhold til systematisk, rullerende vedlikeholdsplaner
- At utleieforhold etableres ved forsvarlige, skriftlige kontrakter
- Etablering av prosedyre for løpende fastsettelse av utleieobjektene markedsmessig utleieverdi

8. Vedlegg

8.1. Forskrift om kapitalforvaltning i livsforsikring kapittel 2

Forskrift om livsforsikringssekskapers og pensjonsforetaks kapitalforvaltning av 17. desember 2007 nr 1457.

Kapittel 2. Almennelike krav til selskaps kapitalforvaltning

§ 2-1. Kapitalforvaltningsstrategi

Selskapet skal ha oversikt over, helhetlig styring av, og god kontroll med de risikoer som oppstår ved selskaps kapitalforvaltning.

Selskapet skal ha en dokumentert kapitalforvaltningsstrategi. Strategien skal være vedtatt av styret, og styret skal minst en gang i året foreta en vurdering av strategien. Styrets vurdering skal være skriftlig og nedfelt i styrereferatet. Dissens i styret skal referatføres.

Kapitalforvaltningsstrategien skal på en klar og tydelig måte sikre at kapitalforvaltningen utøves slik at:

1. selskapsporteføljen forvaltes forsvarlig,
2. de risikoer selskapet er eksponert for gjennom forvaltning av kapital i kollektiv- og i investeringsvalgporteføljen er forsvarlige i forhold til selskaps bufferkapital, og at
3. kundenes interesser blir ivaretatt på en betryggende måte, jf. forsikringsloven § 9-7 syvende og åttende ledd.

Kapitalforvaltningsstrategien skal omfatte selskaps overordnede retningslinjer for forvaltningen av midler i selskapsporteføljen, kollektivporteføljen og investeringsvalgporteføljen, herunder overordnede forhold knyttet til organisering og ansvarsforhold, styre- og ledelsesrapportering, samt uavhengig kontroll. Det kan fastsettes ulike retningslinjer for forvaltning av ulike porteføljer og underporteføljer, jf. forsikringsloven § 9-7 første ledd.

Kapitalforvaltningsstrategien skal sikre at det er klar uavhengighet og arbeidsdeling mellom enheter og personell med utøvende funksjoner, og enheter og personell med ansvar for overvåking.

§ 2-2. Nærmere om overvåking av kapitalforvaltningen

Den enhet som overvåker kapitalforvaltningen, skal løpende vurdere om, og påse at, kapitalforvaltningen utøves i tråd med kapitalforvaltningsstrategien og øvrige retningslinjer for forvaltningen.

Den skal være etablert rutiner for å overvåke at kapitalforvaltningen utøves i henhold til myndighetsfastsatte krav og selskaps kapitalforvaltningsstrategi. Overvåkingen skal være betryggende i forhold til kapitalforvaltningens omfang, kompleksitet og risiko. I enkelte tilfeller vil særlig aktsom overvåking av kapitalforvaltningen kreves. Dette gjelder blant annet i forhold til:

1. eiendeler som alene, eller når de vurderes i sammenheng, kan utgjøre en betydelig konsentrasjon av risiko,
2. derivater og andre eiendeler som må antas å kunne være særskilt utsatt for vesentlige og brå verdiendringer,
3. eiendeler som består av andeler i verdipapirfond eller lignende eiendeler hvor det kan forekomme opplåning, eller hvor det kan antas å være særskilt krevende å få en betryggende oversikt over de underliggende eiendeler og risikoen ved disse,
4. eiendeler som verdsettes med utgangspunkt i skjønnsutøvelse, og hvor skjønnsutøvelsen må antas å ha ikke uvesentlig betydning for forsikringskunders tilgodehavende eller selskaps resultater,
5. eiendeler som overføres mellom selskaps ulike porteføljer,
6. kjøp fra, salg til eller erverv av eiendel utstedt av selskap i konsernet, samt
7. kjøp fra, salg til, eller erverv av eiendel utstedt av juridisk person som direkte eller indirekte eier mer enn 10 prosent av selskapet.

Dersom overvåkningsenheten avdekker brudd på kapitalforvaltningsstrategien eller øvrige etablerte retningslinjer, skal enheten uten unødig opphold rapportere dette til den instans som har vedtatt retningslinjene. Alvorlige brudd skal rapporteres umiddelbart.

Den enhet som overvåker kapitalforvaltningen skal, jevnlig rapportere til styret og ledelsen i selskapet om risiko, resultater og etterlevelse. Rapportene skal være skriftlige. Frekvensen og innholdet i rapportene skal tilpasses kompleksiteten og omfanget av virksomheten.

Institusjonens system for styring og kontroll med kapitalforvaltningen skal jevnlig evalueres av uavhengige kontrollfunksjoner, jf. forskrift 20. juni 1997 nr. 1057 om klargjøring av kontrollansvar, dokumentasjon og bekreftelse av den interne kontroll.

§ 2-3. Nærmere om risikoanalyser

Selskapet skal jevnlig, og minst ved utgangen av hvert kvartal, analysere hvordan uvanlige markedsforhold, herunder rente- og valutakursendringer, samt utslag av forsikrings- og kredittrisiko, vil påvirke selskapets bufferkapital. Analysene skal gjennomføres på selskapsnivå og for relevante porteføljer og underporteføljer. Analysene skal utføres med utgangspunkt i selskapets balanse på vurderingstidspunktet, og under den forutsetning at selskapets forvaltningskapital, herunder eventuelle derivater, og forpliktelser, måles til bokført verdi.

Viser analysene i første ledd at selskapet kan bli påført tap som innebærer at selskapet ikke lenger vil oppfylle soliditets- og sikkerhetskrav fastsatt i lov eller forskrift, skal selskapet vurdere å iverksette tiltak som reduserer risikoen eller som øker bufferkapitalen.

Selskapet skal jevnlig analysere hvordan uvanlige markedsforhold, herunder rente- og valutakursendringer, samt utslag av forsikrings- og kredittrisiko, ville påvirket selskapets bufferkapital under den forutsetning at selskapets eiendeler, herunder eventuelle derivater, og selskapets forpliktelser, måles til virkelig verdi.

Omfanget og frekvensen av analysene som nevnt i første og tredje ledd skal tilpasses kompleksiteten

En enhet som er uavhengig av utøvende enhet skal ha ansvaret for analysene. Resultatene av analysene skal jevnlig rapporteres til styret. Styret skal nedfelle sin vurdering i styrereferatet. Dissens i styret skal referatføres.

Finanstilsynet kan gi regler om innrapportering fra selskapet.

Endret ved forskrift 18 des 2009 nr. 1726 (i kraft 21 des 2009).

§ 2-4. Anvendelse av derivater

Derivater kan bare anvendes i den utstrekning de bidrar til å effektivisere kapitalforvaltningen. Derivater som nevnt i § 3-1 første ledd nr. 18 kan bare anvendes når derivatets underliggende er notert på regulert marked, eller når det foreligger en betydelig handel med betryggende kursfastsettelse på derivatet.

Det skal angis i kapitalforvaltningsstrategien om derivater kan anvendes eller ikke. Kan derivater anvendes, skal kapitalforvaltningsstrategien konkret angi hvilke derivater som kan anvendes. Det skal videre klart fremgå hva formålet med derivatbruken er, herunder om derivatet skal anvendes for

Kapitalforvaltningsstrategien skal klart an vise hvilke metoder som skal benyttes for å anslå risikoen ved bruk av derivatene, og hvilken risiko som aksepteres. De metoder som benyttes for å anslå risikoen ved derivatene, skal være objektive og kontrollerbare.

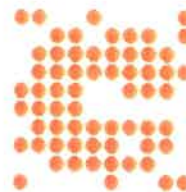
Den enhet som utøver kapitalforvaltningen, og den enhet som overvåker utøvelsen, skal til enhver tid ha god kunnskap om de derivater som benyttes og de metoder som anvendes for å vurdere risikoen ved derivatene.

**Lotteri- og
stiftelsestilsynet**

Dato: 5. februar 2018
Saksnummer: 11/18
Til: Styret
Møtedato: 12. februar 2018
Saksbehandler: Ingebjørg Borgemyr

Sørnorsk Filmmobil, år 2 av 3

Sammendrag:

Cultiva vedtok i mai 2016 oppstart av et 3-årig samarbeid med Sørnorsk Filmsenter om innkjøp og drift av et mobilt filmverksted. Prosjektet ble startet ut fra et ønske om å gi barn og unge en bedre forståelse av hvordan en film blir til, samt øke interessen for film og tolkning av film.

Sørnorsk Filmsenter skriver følgende om filmmobilen i sin årsrapport for 2017:

Sørnorsk filmmobil er et rullende filmværksted med kameraer, klippestasjoner, enkle rekvisitter mv. som begynte at rulle på vejen i begynnelsen af 2017. Bilen er dels et naturligt led i de kurser vi selv arrangerer, men bliver også brugt i forbindelse med kurser i Den Kulturelle skolesekken, UKM mv. Ligesom den kan lejes med faglig kompetence af skoler, børnehaver eller private. Formålet er at give børn og unge større forståelse for filmens virkemidler samt god historiefortælling. Vi får flere og flere af vore informationer digitalt, hvorfor det efterhånden er lige så vigtigt at forstå og kunne de levende billeders sprog, som at kunne læse og skrive. I dette arbejde er Sørnorsk filmmobil et uvurderligt værktøj.

I forhold til opprinnelig plan er det kun rapportert om mindre avvik:

- forsinkelser i oppstarten
- innkjøp av bil ble noe rimeligere enn budsjettet
- besparelsene planlegges å brukes til mer utstyr

Budsjett:	År 1	År 2	År 3
Innkjøp bil og utstyr	757 000	0	0
Vedlikehold, forsikring	60 000	60 000	60 000
Lønnsmidler	200 000	300 000	300 000
Sum	1 017 000	360 000	360 000

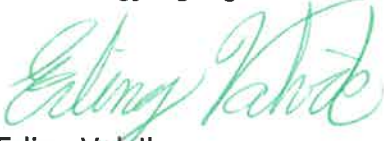
Finansieringsplan:	År 1	År 2	År 3
Cultiva	1 017 000	280 000	90 000
Sørnorsk Filmsenter	0	50 000	110 000
Andre	0	30 000	160 000
Sum	1 017 000	360 000	360 000

Bruk av lønnsmidler er variable i forhold til aktiviteten. Kr 200 000,- anses som et minimumsnivå basert på en 25 % stilling.

Mottatt regnskap for 2016 og 2017 viser udisponerte midler på ca. 220 000,- som overføres til neste periode. Sørnorsk Filmsenter anser aktiviteten med filmbilen som svært viktig for deres arbeid med barn og unge. Det arbeides med å finne tilleggsfinansiering etter at den 3-årige samarbeidsperioden med Cultiva er over, men Sørnorsk Filmsenter er innstilt på å dekke videre drift over eget budsjett dersom de ikke lykkes med å finne andre finansieringskilder.

Forslag til vedtak:

- 1) Cultiva ønsker å fortsette samarbeidet med Sørnorsk filmsenter A/S om Sørnorsk Filmmobil, og bevilger kr 280 000,- til aktiviteter i 2018.
- 2) Administrasjonen får fullmakt til å videreføre samarbeidsavtalen.
- 3) En eventuell videre medvirkning vil være betinget av utviklingen av prosjektet, realismen i langsiktige planer for fremtidig finansiering og at Cultiva har tilgjengelige midler til prosjektinvesteringer.

Erling Valvik
Administrerende direktør

Vedlegg:

Trykte vedlegg:	Sak 20/16 Filmbil
Utrykte vedlegg:	Samarbeidsavtale

Dato: 10. mai 2016
Saksnummer: 29/16
Arkivkode:
Til: Styret
Møtedato: 23.mai 2016
Saksbehandler: Erling Valvik

Filmbil

Sammendrag:

Styret har anmodet administrasjonen om å forberede en sak om hvordan barn kan få en bedre forståelse av hvordan en film blir til samt øke interessen for film og tolkning av film.

Vår samarbeidspartner kan bli Sørnorsk filmsenter A/S. Det er vedlagt en kort prosjektbeskrivelse fra senteret som viser et utstrakt samarbeid med en rekke virksomheter i regionen. Sørnorsk filmsenter skriver følgende:

Levende bilder giver os i dag størstedelen af de informationer vi modtager. Derfor bliver kundskab i at kunne læse medier, forstå, hvordan billedbeskæring, klip, musik og lyd kan forandre det der kommunikeres til det helt modsatte, mere og mere nødvendige. På sigt er det vigtigere end noget andet sprog. Med prioriteringen af realfag i skolerne bliver det af endnu større betydning, at kundskaben kan erhverves uden for skoletiden.

Det er på den ene side nyttig viden, men også sjovt og derfor noget Sørnorsk filmsenter mener barn og forældre vil sette pris på at få adgang til – enten gratis eller for en billig penge. Ligesom vi mener, at det er vigtigt med et enkelt og forholdsvis billigt tilbud til skoler, børnehaver samt Den kulturelle skolesekk.

Sørnorsk filmsenter ønsker selv at drifte og bemane bilen under Barnefilmfestivalen og Kortfilmfestivalen, som et gratis 1-2 timers tilbud til barn, som ikke har mulighet for at delta i festivalernes mere offisielle verksteder -

ligesom vi ønsker at bemane bilen og gjøre tilbudet tilgjengelig under div. kulturnætter i regionen, byfester mv. samt køre den som sommerferietilbud og op til jul – her evt. for en 50 pr. barn.

Vi vil desuden benytte bilen under kurser for div. skoler og kommuner, som ønsker et filmtilbud direkte fra Sørnorsk filmsenter. Dette vil kunne ske inden for de 200 000 kr vi på sigt afsætter til drift af bilen.

Det vil betyde, at Sørnorsk filmsenter vil gjøre filmtilbudet i bilen tilgjengelig minst 90 dage om året. Dette vil kunne ske inden for de 200 000 kr vi på sigt afsætter til drift af bilen.

Vi ønsker desuden samarbejde med kommunerne, børnehaver, fritidstilbud, kulturskoler og Den Kulturelle skolesekk. Bilen vil kunne lejes, hvis der er lærere, som har kvalifikationer til at bruge udstyret eller lejes med vejleder(e).

I følge det vedlagte budsjett vil det være behov for 1.017.000 kr det første året. Deretter 280.000kr og det tredje og siste året 90.000 kr. Deretter mener sørnorsk Filmsenter A/S å kunne dekke utgiftene til bilen selv.

Forslag til vedtak:

- 1) Cultiva er innstilt på å inngå et 3-årig samarbeidsprosjekt med Sørnorsk filmsenter A/S for realisering av en filmbil.
- 2) Administrasjonen får fullmakt til å fremforhandle en samarbeidsavtale for prosjektet.
- 3) Det bevilges kr 1017 000,- første året.
- 4) En eventuell videre medvirkning vil være betinget av utviklingen av prosjektet, realismen i langsiktige planer for fremtidig finansiering og at Cultiva har tilgjengelige midler til prosjektinvesteringer.

Erling Valvik
Adm.dir.

Vedlegg:

Trykte vedlegg: Sørnorsk filmbil datert 5. februar 2016

Utrykte vedlegg: Ingen

SØRNORSK FILMBIL

5. februar 2016 09:38

Prosjektbeskrivelse:

Omrreisende filmtilbud for barn i barneskole og ungdomsskole nivå med formålet å vekke interesse for film og forståelse av å fortelle med levende bilder. Tilbyr korte filmrelaterede opplegg som varer maks 2 skoletimer. Forventet bruksområde er skoler, Barnefilmfestivalen, Kortfilmfestivalen, Kulturatta, og torv i byer på hele Sørlandet.

Bilen vil også ha med pop-up materiale som gjør dem synlige på torv og festivaler. Dette materialet skal inneholde tydelig informasjon om Sørlandets andre filmtilbud som Sørnorsk Filmcamp, Filmverkstedet på Samsen, kulturskolens animasjonskurs etc. Prosjektet skal på denne måten fungere som en markedsføring av og rekruttering til øvrige tilbud, og ikke som en konkurrent.

Samarbeidspartnere:

Sørnorsk Filmsenter (ansvarlig), Tillit AS, Samsen kulturhus, Den kulturelle skolesekken, barne- & ungdomsskoler, Kulturskolen, Kommuner, Fylker, Barnefilmfestivalen, Kortfilmfestivalen & Kino Sør. Og på sikt Børnekulturhuset.

Organisering:

Det opprettes en bil med utstyr nok til å dele en skoleklasse på 30 i 5 grupper. Det ansettes en prosjektansvarlig enten på 25% stilling eller på timesbasis som har ansvar for bilen, booking av oppdrag, og å leie inn kursholder nr 2 til oppdrag. Det knyttes flere deltidsveiledere til prosjektet. Prosjektleder kan være Harald Stensland, som har lang erfaring med denne type arbeide.

Om prosjektene bilen vil tilby

I første omgang skal bilen kunne tilby to kurs, et sentrert rundt filming, og et sentrert rundt klipping. Det forventes at den som ansettes som prosjektansvarlig vil videreutvikle og skape nye kurs etter hvert i samarbeide med øvrige undervisere og samarbeidspartnere.

Bildefortelling med mobilen. (2 skoletimer)

Vi filmer en forhåndsskrevet scene på 1/2 A4 side med maks 3 kamerainstillinger, og bruker tiden på å komponere et bra bilde, snakke om blocking av handling, bruk av props og forbedre skuespill. Scenen spilles inn på mobiltelefoner med tilbehør som forskjellige objektiver, slider og stabilisator.

Klipp forandrer alt! (2 skoletimer)

Barna fordeles i mindre grupper, og gis et ferdig skutt film materiale hvor skuespiller og regissør har tydelige variasjoner innom take, så scenen kan klippes som en drama, som en komedie og som en action. Gruppen velger. Scenen skal også gis musikk. (Forskjellige grupper gis forskjellig musikk)

PS: Materialet bør utvikles sammen med ordentlige skuespillere / regissører. Ansvarlig for dette Ola Røyseland og Jørn-Bjørn Fuller Gee.

BUDSJETT, OPPRETTELSE AV TILBUD.

Bil	500.000,- (inkl. Moms + bilreklame)
5 x macer	140.000,- (imac pro retina 2.5hz)
2 x iphoner (uten abonement)	20.000,- (iphone 6 med mye hukommelse)
2 x sett med objektiver til iphone	3.000,- (exolens eller lensbaby eller zeiss)
2 x stabilisator	6.000,- (Lanparte HHg-01)
2 x iphone slider	3.000,- (revo quad skate dolly)
Pop-up dekor materiale	40.000,-
Diverse	25.000,-
Materiale til klipp filmet bra med gode skuespillere.	20.000,-
TOTALT	757.000,-

BUDSJETT, ÅRLIG OPPRETTHOLDELSE AV TILBUD.

Vedlikehold/ supplering, forsikring etc.	60.000,-
Lønn	750 000 - 1 000 000 kr alt etter, hvor meget bilen brukes. Minimum 200 000 kr for 25% stilling til drift og den ene veileder 1 dag om ugen.
Inntekter	Skoler / festivaler / kommuner/ fylker som får besøk bør minst betale for veileder 2. Tilskudd fra sørnorsk filmsenter, og DKS. Betaling på 50 kr. for at være med til at lave film, når filmbilen står på ex. torvet i Kristiansand.

Bil vil normalt avskrives på 3 år og det gjelder sikkert videoutstyr med tanke på bruk og omløpshastighet.

Årlig vedlikehold + drift vil nok fort bli 60.000,- i forsikringer, drift, vegavgifter, parkering og mulige skader.

Tilskudsbehov fra Cultiva

Indkøb og indretning af bilen kr 757.000 en gangs beløb

Drift af bilen i de første 3 år 60 000 - kan evt. nedskrives som flg.

År 1 kr 60 000 År 2 kr 40 000 År 3 kr 20 000 År 4 - ? kr 0

Tilskudd til lønn i opstartsperioden

År 1 kr 200 000 År 2 kr 140 000 År 3 kr 70 000 kr.

Sørnorsk filmsenter vil gå ind med restsummen op til 200 000 kr i løbet af de tre år. Et tilskud til driften i en treårsperiode vil give mulighed for at få midler på plads til driften af bilen fra alle øvrige kilder, så driften af bilen hviler i sig selv efter år 3.